

Yhdessä kohti arviointiosaamisen vahvistamista (OPH 2022-2023).

Osa I: Laaja-alainen osaaminen ja vuosiluokkaistaminen (rehtorit)

Osa II: Kriteerien käyttöönoton kokemuksilla kohti laaja-alaista osaamista(aineopettajat)

Osa III: Uudet lukuvuosiarvioinnin kriteerit ja laaja-alaisuus arviointia vahvistamassa (luokanopettajat)

Koulutushankkeen vastuullinen johtaja,
suunnittelija Sari Koski Turun yliopiston Brahea-keskus

Sisällön asiantuntija FT Katriina Sulonen

**TURUN
YLIOPISTO**

Yhdessä kohti arviointiosaamisen vahvistamista (OPH 2022-2023). Osa I: Laaja-alainen osaaminen ja vuosiluokkaistaminen (rehtorit) 26.1.-14.12.2023

Koulutushankkeen vastuullinen johtaja,
suunnittelija Sari Koski Turun yliopiston Brahea-keskus

Sisällön asiantuntija FT Katriina Sulonen

**TURUN
YLIOPISTO**

Laaja-alainen osaaminen ja vuosiluokkaistaminen
sekä arviointikulttuuri (osa I, työpaja 1)

Arvioinnin kohteet (osa I)

Arviointikulttuuri = opetuksen ja koulutuksen järjestäjä

Arvioinnin käytännöt = opetuksen ja koulutuksen järjestäjä, koulut ja oppilaitokset, opettajat ja oppilaat

Arviointiosaaminen = opettajat, oppilaat, opiskelijat

Paikallisten käytänteiden ohjaavuus arviointikulttuurissa (osa I)

-Kunnan arviointikulttuuri: kunnan koko, kouluverkko, taloudelliset resurssit, alueellinen yhteistyö, opetuksen käytännöt

-Koulun arviointikulttuuri: rehtorin rooli keskiössä, opettajuus, oppilasmäärä, täydennyskoulutus, teknologia, sidosryhmäyhteistyö, arviointiosaaminen

-Oppiaineen arviointikulttuuri: erilaisten arviointimenetelmien ja työtapojen käyttö, pedagogiikka, opettajien koulutus, digitaalisuus

-Vuosisluokkien arviointikulttuuri: oppilaiden ikätaso

-Sidosryhmien merkitys arviointikulttuurin rakentamisessa

ARVIOINTIASIAT KIRJATAAN OPETUSSUUNNITELMAAN!

Muuttuva arviointikulttuuri (osa I)

Miksi arviointikulttuuria osana koulun toimintaa on tarkasteltava jatkuvasti ja useasta eri näkökulmasta?

-käsitys oppimisesta, opettajuudesta, oppimiskäsityksistä vaikuttavat siihen, että näkemys arvioinnista oppimisen edistäjänä on keskeisessä roolissa (ensin arviointi, sitten tavoitteet ja sisällöt?)

-arviointi on oppilaan oikeus ja opettajan velvollisuus

-opetussuunnitelmien rooli arvioinnissa on keskeinen

- lainsäädännön ohjeistus on jo pitkään painottanut arvioinnin kannustavaa ja ohjaavaa merkitystä sekä monipuolista toteutustapaa

Keskustelua 1a (osa I)

Arviointikulttuurin muuttuminen:

- Miten arviointikulttuuri on muuttunut viime vuosina omassa työyhteisössäsi?
- Millä tavoin opetuksen järjestäjä ohjaa koulusi arviointikulttuuria?
- Kuinka usein päivitätte paikallista tai koulukohtaista opetussuunnitelmaa?

Mitä tarkoittaa arviointikulttuuri (osa I)?

POPS2014, luku 6.1 (s.47) määritteli arviointikulttuuriin kuuluvaksi:

- Rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- Oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- Oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen oppimisprosessin ajan

=> Nämä poistuivat, kun POPS:n luku 6 päivitettiin 10.2.2020

POPS 10.2.2020 (osa I)

Luku 6.1.

Arvioinnin tehtävien noudattamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

Arviointikulttuuri on laaja käsite, sillä (osa I)

-se kuuluu olennaisesti koulun toimintakulttuuriin

-siihen kuuluu arvot + normit, joita jaetaan työyhteisössä (Ouakrim – Soivio 2016, 91)

Jotta koulun arviointikulttuuri voidaan määritellä, opettajien ja rehtorin on yhdessä keskusteltava arviointiin liittyvistä periaatteista ja pelisäännöistä, toimintatavoista, normeista, arvioinnin vaikutuksesta toiminnan kehittämiseen ja pohdittava näiden kaikkien vaikutusta opetukseen ja oppimiseen

Arviointikulttuuriin kuuluu keskeisesti (osa I)

- Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus
- Kodin ja koulun välinen yhteistyö (periaatteet)
- Opettajan reflektointi opetuksesta ja oppijoiden oppimisesta
- Arvioinnin periaatteiden toteutumisen seuranta ja arvioinnin kehittämisen edistäminen (yhdenvertaisuus, avoimuus, yhteistyö, osallisuus, suunnitelmallisuus, johdonmukaisuus, monipuolisuus, ikäkauden ja edellytysten huomioonottaminen)

Paikallisesti päätetään (osa I)

- Mitkä ovat arviointikulttuurin mahdolliset painopisteet?
- Milloin käydään ammatillista keskustelua arvioinnista?
- Minne käytännön toimintatavat kirjataan: lukuvuosisuunnitelmaan, arvioinnin vuosikelloon, kuinka paljon YS aikaa käytetään? arviointikulttuurin kehittämiseen
- Mitä kirjataan opetussuunnitelmaan, mitä lukuvuosisuunnitelmaan?
- Mitkä ovat eri toimijoiden vastuut?

Kurkistus kriteeriperustaiseen arviointiin (osa I)

Tavoittaako oppimisen ilon ja edistymisen sekä arvostuksen oppimiseen ja arviointiin ?

- 1990 – luvun lopulla annettiin ohjeistusta kriteeriperustaiseen arviointiin, jo OPS – 2004 päättöarvioinnin kriteerit esitettiin velvoittavana normina
- kriteerit vrt. ylioppilaskokeet: hyvän vastauksen kuvaus
- kriteeriperustainen, suhteellinen vai näiden sekoitus? Ajankohdan ja oppimiskäsityksen vaikutus

Kriteeriperustainen arviointi (osa I)

- kriteerit ovat tavoitteisiin perustuvia arvioinnin välineitä, joiden avulla arvioinnista saadaan läpinäkyvää, yhdenvertaista ja ymmärrettävää
- keskeistä on se, että kriteerit merkitys ja sisältö on yhdessä ja etukäteen selvitetty. Näin myös arvioinnista saadaan mahdollisimman luotettavaa
- POL 628/1998, asetus 852/1998 ja opetussuunnitelman perusteet edellyttävät, että oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin eikä toisiin oppilaisiin tai heidän osaamiseensa
- tavoitteet ovat keskeisessä roolissa, kun seurataan oppimisen ja osaamisen edistymistä sekä itsearviointin kehittymistä

Taksonomiat ja kriteeriperustainen arviointi (osa I)

- taustalla jo 1980 – luvultakin tuttu Bloomin taksonomia (tiedollinen, taidollinen ja tunneperäinen osa-alue arvioinnissa ja osaamisessa)
- Bloomin taksonomia ei kuitenkaan ota riittävästi huomioon oppimisen prosessimaista luonnetta eikä oppimiskäsityksen vaikutusta arvioinnissa
- Bloomin taksonomiassa käytössä olevat verbit voivat olla ”käskeviä” (vrt. OPS 2004)
- Anderson & Krathwohlin luomassa taksonomiassa on enemmän erilaisia tasoja sekä esimerkkejä tavoitteiden muuttumista toiminnaksi. Tiedon ulottuvuutta ja prosessimaisuutta on myös mahdollisuus tarkastella monimuotoisesti sekä oppimisen että osaamisen arvioinnissa (muistaa, ymmärtää, soveltaa, analysoi, arvioi, luo, faktatieto, käsitetieto, menetelmätieto, metakognitiivinen tieto)
- Anderson & Krathwohlin luoma taksonomia soveltuvuus eri oppiaineisiin vaihtelee

Taksonomia ajattelu arvioinnissa (osa I)

Plussat

- perustuu tavoitteisiin ja yhdessä harjoiteltuihin sekä opittuihin asioihin
- erityyppinen tieto ja osaaminen tulevat osaksi arviointia
- arvioinnin perusteet selvitetään etukäteen kaikille toimijoille
- erilaiset ”osaamiset” voivat kompensoida toinen toisiaan
- yhdenmukainen arviointi kaikille, objektiivisuus paranee
- oppilas voi ”arvottaa”, mitä tasoa tavoittelee?
- soveltuvuus opetuksen suunnitteluun?

Miinukset

- vaatii aikaa ja vaivaa
- asenteiden ja työskentelytaitojen arviointi voi jäädä hataralle pohjalle

Keskustelua 1b (osa I)

Viime aikoina mediassa on ollut luettavissa siitä, kuinka suomalaisten lasten oppimistulokset ovat laskeneet ja Suomi ei ole enää koulutuksen kärkimaa.

Arviointikulttuuri vahvistaa yhdenvertaista arviointia kuin myös tavallaan edellä esitetty taksonomia –ajattelu. Miten näillä voitaisiin vahvistaa oppimista ja osaamista?

Laaja-alainen osaaminen perusopetuksen tavoitteena (osa I)

- L1 Ajattelu ja oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vuosiluokat 7-9 (osa I)

- ”yhteisön jäsenenä kasvaminen”
 - formaalin ja informaalisen oppimisen yhdistäminen
 - oman elinympäristön ja sen kulttuuritaustan ymmärtäminen
 - opintojen jatkamiseen kannustaminen
 - vuorovaikutteisen arvioinnin käyttäminen ja siihen rohkaiseminen
 - monialaisten oppimiskokonaisuuksien ja valinnaisaineiden tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen oppimisen kokonaisuudessa
 - kestävän elämäntavan ja kestävän kehityksen eri ulottuvuuksien vahvistaminen (sos., yht., tal., kultt., ekol.)

Laaja-alainen osaaminen huomioitu kohtalaisesti perusopetuksessa (osa I)

Koulut n= 410, opettajat n= 317

- opetuksen käytänteissä (62%)
- toimintakulttuurin kehittämisessä (52%)
- opetustilat tukevat toteutusta (39%)
- työtavat tukevat toteutusta (43%)
- arvioinnin käytänteissä (55%)

Kehittäminen ja toteutus on hyvällä alulla, mutta vaatii vielä yhteistä keskustelua ja ymmärrystä

Venäläinen & al. 2020. Näkymiä OPS- matkan varrelta. Karvi. 5:2020

Keskustelun herättäjäksi 1c (osa I)

- Oppimiseen, osaamiseen ja arviointikulttuurin liittyvän tiedon ja prosessin siirtyminen asiantuntijoilta toimijoille
- Kuulluksi tuleminen motivoi osallistumaan
- Aika-, raha- ja henkilöstöresurssit
- Sitoutuminen
- Moni-ilmeisyys
- Kosketuspinnat kunnan strategiaan

Pedagoginen johtamisen ja ammatillisen kasvun
merkitys arvioinnissa, arvioinnin tehtävät
perusopetuksessa (osa 1, työpaja 2)

Pedagoginen johtaminen ja ammatillinen kasvu arviointia edistämässä (osa I)

- Pedagogista johtamista ja ammatillista kasvua voidaan tarkastella pedagogisen ajattelumallin avulla.
- Tasomallia voidaan soveltaa myös oppimisen ja osaamisen arviointiin sekä rehtorin rooliin näiden johtamisessa koulussa.

Toimintataso

1. Ajattelutaso(objektiteoria)
2. Ajattelutaso (metateoria)

Toimintataso (osa I)

- piirteitä OPS 1985
- oman toiminnan tarkastelu ja oma arviointiosaaminen ei ole vielä kovin syvällistä
- suunnittelu, toteutus, arviointi
- opetukseen ja oppimiseen sekä johtamiseen liittyvät teoriat ovat työssä läsnä pinnallisesti, soveltaminen kevyttä
- noviisiopettaja, pätevä tekijä, käytännön asioiden hoitaminen ja opetuksen reunaehdot keskiössä
- OPS tasolla ja toiminnassa keskitytään oppiaineiden ja vuosiluokkien opetussuunnitelmiin ja arviointiin
- vuosiluokkaistamisessa ei vielä arvioinnin ulottuvuutta

ARVIOINNIN NORMIT, ARVIOINTIIN LIITTYVÄ ”TEKNINEN OPASTUS”

1. Ajattelutaso (osa I)

- teoreettisten asioiden, opetuksen, arvioinnin yhteyden pohdinta suunnittelutyössä vahvistuu
- opetuksen ja oppimisen tutkimus kiinnostaa, esim. taksonomiat arvioinnissa
- opetussuunnitelman rooli laajenee: koko koulun ja kunnan yhteinen asiakirja, OPS:n yleisen osan merkitys vahvistuu
- tietoisuus erilaisista oppimis- ja ihmiskäsityksistä sekä näiden ja taitava hallinta ja käyttö todentuu koulun toiminta- ja arviointikulttuurissa sekä koulun toiminnan kehittämisessä
- yleissivistävän opetuksen tehtävä kirkastuu
- taitava rehtori, kasvattaja ja opettaja, jolla visioita ja pyrkimys ongelmanratkaisuihin

LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN TAVOITTEIDEN MERKITYS JA TULKINTA
ARVIOINTIOSAAMISEN KOKO KIRJO ALKAA SELKITYÄ

2. Ajattelutaso (osa I)

- opetuksen ja kasvatuksen arvoihin liittyvät asiat saavat yhä enemmän sijaa toimintakulttuurissa
- oppimisympäristöt uudenlaiseen tarkasteluun
- koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutteinen rooli vahvistuu
- paikallisesti sovittavat asiat OPS:ssa merkityksellisiä
- teknisestä toimijasta kohti uudistuvaa toimijaa
- yhteistyön merkitys työyhteisössä korostuu
- yhteisöllinen tiedon tuottaminen ja osaamisen jakaminen
- oppimisen ehyt polku esiopetuksesta toiselle asteelle

LAAJA – ALAISEN OSAAMISEN, MONIALAISTEN OPPIMISKOKONAISUUKSIEN JA OPPIAINEIDEN OPPIMISEN JA OSAAMISEN YHDSTÄMINEN, ARVIOINTIKULTTUURIN SELKIYTTÄMINEN

REHTORI OHJAA ARVIOINTIA PEDAGOGISESTI

Rehtorin arviointiosaamisen kehittymiseen liittyviä näkökulmia (osa I)

- Selkeä näkemys omasta johtajuudesta edistää OPS-työtä sekä arviointiajattelun muutosta, rehtori luo omaa johtajuuden teoria
- Käytössä best practice, tavoitteena next practice
- Ammatillista osaamista vahvistaa tacit knowledge ja käyttötieto koulun pidosta

- Oivallus opetussuunnitelman ja arvioinnin eri tasoista kuuluu opettajuuteen (hallinto, pedagoginen, yhteiskunnallinen taso)
- Suora pedagoginen johtaminen: oppimisen ja opetuksen prosessit ja niiden kehittäminen.
- Epäsuora pedagoginen johtaminen: ympäristöt ja kontekstit, jossa opettaminen ja oppiminen tapahtuu

POPS 2014 oppimiskäsityksistä (osa I)

- Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys ohjaavana, mutta myös kontekstuaalisuus
- Holistinen ihmiskäsitys
- Oppilas nähdään aktiivisena toimijana
- Oppiminen liitetään myönteisiin tunnekokemuksiin, yhdessä tekemiseen ja uutta luovaan toimintaan, oppimisen ilo tärkeää
- Oppiminen on vuorovaikutuksellista, yhteisöllisyys koulussa
- Taitojen oppimisen merkitys keskeistä, laaja-alaisen osaamisen merkitys
- Monipuoliset oppimisympäristöt (sos., psyyk. ja fyysinen)
- Innostuminen oppimiseen ja osallisuuden mahdollistaminen

Keskustelua 2a (osa I)

Oppimiskäsitys on tärkeä asia koulun toiminta- ja arviointikulttuuria.

Kuinka usein ja millä tavoin ehditte työyhteisössä pohtimaan ja johdattelemaan pedagogista keskustelua oppimis- tai ihmiskäsityksistä sekä näiden vaikutuksista arviointiin?

Mitä yleissivistävässä koulutuksessa arvioidaan (osa I)?

- Oppiminen ja siinä edistyminen = opintojen aikainen arviointi (pääosin formatiivista arviointia, palautteen antamista ja ohjaamista)
- Osaamisen arviointi, johon kuuluvat tiedot ja taidot = lukuvuoden päätteeksi annettava arviointi ja päättöarviointi (summatiivinen arviointi)
- Lukuvuosiarviointi ja päättöarviointi ovat pakollisia, muut oppimiseen liittyvät tiedottamisen tavat opetuksen järjestäjä päättää

Opintojen aikainen arviointi (osa I)

Perusopetuslaki § 22

Oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Perusopetusasetus § 10

Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

Opettajien näkemyksiä OPS 2014 perusteiden päättöarvioinnin kriteereistä (osa I)

- opettajien OPS 2014 tietämys ja siihen liittyvä päättöarvioinnin tietämys hyvä
- päättöarvioinnissa tehdään yhteistyötä kollegan kanssa (40%), kuitenkin reilu neljännes teki harvoin tai ei ollenkaan yhteistyötä
- alueellista päättöarviointiin liittyvää yhteistyötä ei juurikaan tehdä
- opettajat kokivat olevansa aktiivisia arviointitoiminnan kehittäjiä, kuitenkin arvioinnin kehittäminen ei ole edennyt samalla tavalla kuin opetuksen kehittämiseen

OPS2014 kriteereistä (osa I)

- toimivuutta pidettiin kohtalaisena (MA opettajat kriittisimpiä)
- kriteerejä käytetty paljon tai erittäin paljon, 10 % opettajista oli käyttänyt vain vähän (Karvi 2020:7)

Kun selvitettiin, opettajien (N= 2000) näkemyksiä, mitkä asiat vaikuttavat oppiaineen arvosanaan, niin

58 % vastasi, että oppisisällöt

42 % oppimisen tavoitteet

39 % OPS:n arviointikriteerit ja hyvän osaamisen kuvaus

Näiden lisäksi (osa I)

Eryityisesti 9.luokan opettajien mukaan, arvosanaan vaikuttavat:

- Työskentelytaidot
- oppijan asenne ja motivaatio
- muut taitotasokuvaukset
- oppijan harrastuneisuus ja/tai koulun ulkopuolella osoitettu osaaminen
- luokan/ryhmän osaamistaso

Karvi 2019. ” Että tietää, minne on menossa”

Yleisiä kommentteja ja näkemyksiä päättöarvioinnin kriteereistä (osa I)

Karvin (2019) toteuttaman kriteerien toimivuusarvioinnin mukaan

- opettajat kokivat, että kriteerien kehittämistyö on tärkeää, erityisesti arvosanan 5 kohdalla. Kriteeristö antaa tukea ja työkaluja arviointiin, helpottaa päättöarvosanan antamista sekä lisää oppilaiden yhdenvertaisuutta
- kriteeristön laajuus ei saa nousta esteeksi käytölle, sillä aineopettajalla voi arvioitavana suuriakin oppilasmääriä ja liian laaja kriteeristön myötä käyttö voi jäädä pintapuoliseksi
- kriteerien käyttöönoton jälkeen, niiden vaikutusta oppilaiden yhdenvertaisuuteen tulee seurata ja arvioida

Opettajien näkemyksiä päättöarvioinnin kriteerien uudistamisesta (osa I)

- ” Uskon muutoksen helpottavan päättöarvosanan antamista ja tuovan tasalaatuisuutta ja yhdenvertaisuutta oppilaiden arviointiin. On hienoa, että opettaja saan tarkemman työkalun päättöarvosanan antamiseen.”
- Huolena kuitenkin työmäärän lisääntyminen, varsinkin kun oppiaineen tavoitteita voi olla 20, opetettavia aineita 2-3, opetusryhmät suuria ja heterogeenisiä.
- Arvosanan 5 kriteereitä pidettiin yhtenä tärkeimmistä seikoista

Rehtori vastaa siitä, että (osa I)

Päätö- ja lukuvuosiarvioinnissa sekä opintojen aikaisessa arvioinnissa toteutuu:

yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus, tavoitteiden ohjaavuus, avoimuus, suunnitelmallisuus, näyttöihin perustuva monipuolinen osaaminen

tätä vahvistaa:

yhteiset ja selkeät ohjeet, oikeiden käsitteiden käyttäminen, normiohjauksen selkeys, paikallinen tuki, nivelvaiheyhteistyö, arvioinnille annettu aika

Keskustelua 2b (osa I)

Edellisessä listassa oli esitettynä ns. rehtorin tarkistuslista.

Keskustelkaa ja merkitkää plussia ja miinuksia, mitkä kohdat hoituvat hyvin ja missä on vielä parantamisen varaa, kun johdatte koulunne arviointikulttuuria

Arvioinnin eri ulottuvuudet (osa I)

- Diagnostinen arviointi on toteavaa, oppimisprosessin alussa, laadullista ja kuvailevaa , lähtötason arviointi
- Formatiivinen arviointi on oppimisprosessin_aikaista arviointia, laadullista ja kuvailevaa, tekee oppimisprosessin näkyväksi
- Integroiva arviointi kehittää oppimaan oppimisen taitoja, laadullista ja kuvailevaa
- Summatiivinen arviointi on opitun ja osaamisen arviointia, päättö- ja lukuvuosiarviointi

Summatiivinen arviointi (osa I)

Summatiivinen arviointi = assesment of learning, evaluation

- Perusopetuksessa päättöarviointi, vuosiluokan päätteeksi annettava arviointi, lukiokoulutuksessa kurssiarviointi ja oppimäärän suorittamisen arviointi
- Summatiivinen arviointi kokoaa yhteenvedon omaisesti oppijan osaamisen ja toteutuu käytännössä useimmiten kirjallisena kokeena
- Lopputulos: kokoava, standardit ja kriteerit toteuttava, miksei puutteetkin, oppijoiden yhdenvertaisen kohtelun tae, arvosana ja palaute suorituksesta
- Oppijoille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet, arvioinnin periaatteet ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan

POPS 2014 perusteet (osa I)

- Summatiivinen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut OPS:ssa oppiaineelle asetetut tavoitteet
- Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden osaamisesta
- Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.
- Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset.

Opetushallitus 10.2.2020

Pulmia osaamisen arvioinnissa (osa I)

Samalla osaamisella tulisi saada sama arvosana jokaisessa koulussa, mutta...

- laaja-alaisen osaamisen tavoitteet,
- monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet ja
- työskentelyn arviointi paikallisissa opetussuunnitelmissa
- hodge –podge arviointi vältetään kriteereillä ja selkeillä kuvauksilla

Opettajan mahdollisuus painottaa jotain oppiaineen tavoitetta toista tavoitetta enemmän, tavoitteet eivät ole yhteismitallisia, arvioinnin subjektiivisuus

Opettaja osaamisen arvioijana (osa I)

Muutamia näkökulmia:

- Arvosanojen antaminen on yleisin tapa arvioida osaamista
- Suomessa opettajien arviointitaidoista ei ole yhtenäistä kuvaa, asiasta vähän tutkimustietoa (assessment literacy)
- Alakouluissa osaamisen arviointi painottuu luokkatyöskentelyyn, yläkoulussa kokeisiin
- Ohjausasiakirjoilla näyttää olevan vähän vaikutusta arvosanan antamiskäytäntöihin vrt. Karvin tulokset 2019 ja 2020.
- Opettajan ammatillisen kasvun vaihe vaikuttaa opettajan arviointiajatteluun ja toimintaan

Formatiivinen arviointi (osa I)

Assesment for learning

Formatiivista arviointia on kaikki arviointi, jonka suunnittelun ja käytännön painopisteenä on oppilaan oppimisen edistäminen (Black & William 2009)

Keskeiset kysymykset (Atjonen 2023):

- Minne oppilas on menossa (MOM)?
- Missä oppilas on nyt (MON)?
- Miten oppilas pääsee sinne, minne pitää (MOP)?

Formatiivinen arviointi POPS2020 (osa I)

- Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan edistymistä suhteessa tavoitteisiin, formatiivinen arviointi on osa opetusta
- Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta (feedback ja feedforward)
- Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointi
- Huoltajille ja oppilaalle annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä
- Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Miltä näyttää arvioinnin formatiivisuus (osa I)?

- Opettajat mielestään: antavat riittävästi aikaa osaamisen osoittamiseen, arvioivat oppijoiden työskentelyä koko oppimisprosessin ajan, kiinnittävät oppijoiden huomiota oppimistapoihin ja niiden kehittämiseen
- Oppijat mielestään: saavat kohtuullisesti rakentavaa ja yrittämään rohkaisevaa palautetta, saavat kohtuullisesti oppimistapoihinsa ohjausta, näkevät monet formatiivisen arvioinnin käytänteet huonommin toteutuviksi kuin opettajat
- Huoltajat mielestään: tunnistavat opettajan antaman ohjauksen ja palautteen kannustavaksi ja rakentavaksi, katsovat opettajan antavan riittävästi lapselleen aikaa osaamisen osoittamiseen

Formatiivisen arvioinnin strategiat (osa I)

1. Tavoitteet selväksi.

Tavoitteiden ja kriteerien ymmärtäminen

2. Luokan toiminnan suunnittelu ja opettajan ymmärrys opetusryhmän oppimisen tilasta

3. Palaute auttaa

Palaute turvaa oppimisprosessin etenemisen

4. Toisilta oppiminen

Vertaispalautteen merkitys

5. Oppilaan arviointiosaamisen kehittäminen.

Oppilaan toimijuus ja osallisuus

Atjonen 2023

Evaluation vs. assessment (osa I)

Atjonen 2023, 2019

Evaluation: Ilmaisee loppupäätelmän, on toteavaa, suhteuttaa standardeihin, osoittaa puutteita, on painotetusti numeerista

Assessment: on jatkuvaa, on positiivista, on yksilöllistä, tarjoaa palautetta ja ohjausta, on painotetusti laadullista

Molemmat edellyttävät: kriteereitä, tekevät mittauksia ja perustuvat tietoon

Yhteinen ymmärrys toimijoilla (osa I)

Opettaja, oppilas, rehtori, huoltaja

- 1) Soveltaminen, Arviointikulttuuri, Vuorovaikutus, Johtaminen ja Arvot
- 2) Arviointiosaaminen, Hyvät käytänteet, Oppiaineiden erot, Vuosiluokkien erot
- 3) Asiakirjat, Normit, Asetukset ja lait, Paikalliset ohjeet

Työpaja 2 (osa I)

Keskustelkaa seuraavista asioista ja käsitteistä (1-3).

Työyhteisössä tulisi näistä olla yhteinen käsitys ja ymmärrys. Mikä on tilanne omassa koulussasi?

1. Soveltaminen, Arviointikulttuuri, Vuorovaikutus, Johtaminen ja Arvot
2. Arviointiosaaminen, Hyvät käytänteet, Oppiaineiden erot ja Vuosiluokkien erot
3. Asiakirjat, Normit, Asetukset lait, Paikalliset ohjeet

Monipuolinen arviointi oppimisessa ja osaamisessa (osa I)

- MITÄ? (teoria, prosessi, tuotos, tulos, esitys, ryhmätyöskentelytaidot, osaaminen, edistyminen, käyttäytyminen, oppiaineelle ominainen työtapaa...)
- MIKSI? (motivointi, osaamisen tason määrittely, kannustaminen, ohjaaminen, palautteen antaminen, tavoitteiden asettaminen, virheiden korjaaminen...)
- MITEN? (itsearviointi, vertaisarviointi, suullinen/kirjallinen palaute, ryhmäarviointi, portfolio, yksilökoe, muistiinpanokoe, esitelmä, paritehtävä, oppimistehtävä..)
- KUKA (oppilas itse, opettaja tai opettajat, oppilastoveri, ryhmä)?
- MILLOIN (jatkuvasti, alussa, lopussa, puolivälissä)?
- MISSÄ MUODOSSA (sähköinen, suullinen, kirjallinen)?

Ouakrim- Soivio, N. 2016. Oppimisen ja osaamisen arviointi. Otava. Keuruu

Arviointiosaaminen ja OPS
Opetussuunnitelman ohjaavuus
(osa I, työpaja 3)

Opetussuunnitelma: oppimisen ja opetuksen kehys (osa I)

- Opetussuunnitelman avulla koulutukselliset tavoitteet siirretään käytäntöön oppimisen ja opetuksen prosesseiksi (Baldwin 1998)
- Kulttuurisidonnaisuus
- Opetussuunnitelman erilaiset ulottuvuudet: pedagoginen, hallinnollinen, tutkimuksellinen, tieteellinen (poliittinen)
- Huom! Piilo – ops , oppilaan kokema ops
- Habermas: tekninen, tulkinnallinen, kriittinen
- Lehrplan, curriculum

Opetussuunnitelman historiaa Suomessa (osa I)

- 1920 – luku: maalaiskansakoulun OPS (lasten kiinnostuksen ja tarkkaavaisuuden herättäminen, tunne-elämän jalostaminen)
- 1950 – luku: kansakoulun OPS (sisällön pirstoutuminen ainejakoisuuden takia)
- 1970 – luku: peruskoulun OPS ja komiteanmietinnöt (monipuoliset tavoitteet, opetuksen eheyttäminen, tukimateriaalia oppiaineisiin)
- 1985: yleinen osa ja oppiainekohtainen osa (Kouluhallitus ohjeisti kuntia, eheyttäminen)
- 1994: opetuksen järjestäjän vastuu ja vapaus
- 2004: sisällöt korostavat opettajan autonomista asemaa, mutta arviointi kovinkin behavioristista

Perusopetuksen OPS, luku 6, 10.2.2020 (osa I)

Perusopetuslaki § 22: arviointi ohjaa ja kannustaa, kehittää edellytyksiä itsearviointiin ja on monipuolista

Arvioinnin keskeisiä periaatteita:

- yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus, eettisyys
- avoimuus, yhteistyö ja osallisuus, tieto arvioinnin perusteista
- johdonmukaisuus ja suunnitelmallisuus
- monipuolisuus ja kannustavuus
- perustuu tavoitteisiin, kriteeriperustaisuus
- ikäkausi ja oppilaan edellytykset otetaan huomioon

Yhteisesti keskustellen rakennetaan koulun arviointikulttuuria, jossa em. asiat ovat keskiössä.

Periaatteet jatkuvat (osa I)

1. Arviointi opintojen aikana

Oppiminen: formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia

Työskentely (tulee opettaa) osana oppiaineen arviointia

Käyttäytyminen (oppilaiden osallistaminen)

Itsearviointin ja vertaispalautteen antamisen/saamisen vahvistaminen, oppilaan arviointiosaamisen kehittyminen (sustainable assesment = kestävä arviointi)

2. Päätösarvioinnin ja 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteereitä

arvosanoille 5,7,8 ja 9 on noudatettava sellaisenaan

Taksonomiat taustana päätösarvioinnissa

Arviointiin liittyvät periaatteet kirjataan paikalliseen opetussuunnitelmaan

OPS:n perusteissa korostuu (osa I)

- Suurin osa arvioinnista on oppilaan ja opettajan välistä vuorovaikutusta, KKKK
- Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on osa hyvää arviointia
- Arviointi on keskeinen opettajan itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline
- Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista ja edistää arvioinnin kehittämistä

Vielä muistettavaa 1 (osa I)

- Arvioinnista tulee tiedottaa
- Yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppimiselle asetettuja tavoitteita
- Vuosiluokkaistaminen
- Ohjauksen merkitys korostuu
- Osaamisen näytöt dokumentoidaan
- Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä opetettavia taide- ja taitoaineiden oppimääriä. Oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide – ja taitoaineesta niillä vuosiluokilla, kun hän niitä opiskelee
- Vuosiluokat 4-8 numeroarviointi
- Päätösarvioinnissa ja 6.luokan lukuvuosiarvioinnissa eri arvosanoilla osaamista pyritty kuvaamaan osaamista havainnollistavilla verbeillä (harjoittelee, luettelee, valitsee, käyttää, perustelee, soveltaa).

Vielä muistettavaa 2 (osa I)

- Arvioinnin pedagoginen luonne korostuu
- Arvioinnin prosessimaisuus keskiössä
- Paikallisen arviointikulttuurin rakentaminen

- Palautteen ja arvioinnin ohjaavuuden merkityksen korostaminen
- Osaamisen arvioinnin vertailtavuuden parantaminen (5,7,8,9)
- Tavoitteiden määrittely aiempaa selkeämmin tavoiteperustaisen arvioinnin pohjaksi
- Itsearviointin ja vertaispalautteen taitojen kehittyminen

Keskustelua 3a (osa I)

- Vuoden 2014 OPS perusteita on moitittu siitä, että teos on liian laaja ja sen ohjaavuus ei ole riittävä.
- Luku 6 uudistettiin kolme vuotta sitten, kuudennen luokan arviointikriteerit valmistuivat tammikuussa 2023.

Mitä mieltä olette näistä uudistuksista?

Päätöarvioinnista (osa I)

- Päätöarvosana ja päätötodistus
- Päätöarvosana muodostetaan, kun oppimäärän opetus päättyy. Jos oppiaineen päätöarviointi ajoittuu jo 7. tai 8.luokalle, ko. päätöarvosana kirjataan lukuvuositodistukseen tai mahdolliseen välitodistukseen.
- Nämä arvosanat siirtyvät 9. vuosiluokan keväällä annettavaan päätötodistukseen. Opintojen laajuus merkitään vuosiviikkotunteina päätötodistukseen.
- Päätöarvosanan korottamisesta keskustellaan silloin tällöin. Hyväksytyin arvosanan voi korottaa seuraavissa tapauksissa:
 - yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa (hyv.) osoitetulla osaamisella. Tämä tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan
 - lisäopetus tai erityinen tutkinto
- Jos oppilas saanut hylätyn arvosanan, hänelle ei voida antaa päätötodistusta=> mahdollisuus korottaa saamansa hylätty arvosana.
- Käyttäytyminen arvioidaan suhteessa paikallisessa OPS:ssa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun toimintakulttuuriin,- tapoihin ja järjestyssääntöihin.
- Käyttäytyminen ei vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Vielä muistettavaa päättöarvioinnista (osa I)

- Valinnaiset aineet voivat olla
 - oppiaineisiin liittyviä syventäviä valinnaisia aineita tai soveltavia valinnaisia aineita (OPS luku 12.1 ja 12.2)
- Yhtenäiset, vähintään 2 vvt oppimäärä, arvioidaan numeerisesti (vuosiluokat 7-9)
- Alle 2 vvt arvioidaan sanallisesti (vuosiviikkotuntimäärä, hyväksytty)
- Arvioinnin monipuolisuuden periaate korostuu, jos oppilaan äidinkieli on muu kuin koulun opetuskieli. Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden arvioinnissa sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta (asetus 852/1998, §10).
- Arvioinnissa tulee huomioida oppiaineen ”kieli”

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yleisen oppimäärän mukaisesti, niin suoriutuminen/osaaminen arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Jos oppilas opiskelee oppiaineen yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti, osaamista arvioidaan HOJKS:ssa määriteltyjen yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti. Näissä oppiaineissa voidaan käyttää myös sanallista arviointia.

Arviointilukutaitoinen opettaja ymmärtää (osa I):

- Arvioinnin ja opetuksen välisen yhteyden ja käyttää saamaansa arviointitietoa opetuksensa kehittämiseen
- Hallitsee opetustilanteessa havainnoinnin, palautteen ja kyselemisen
- Käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä (toiminnalliset näytöt, porfoliot, kirjalliset kokeet, vertaispalaute, itsearviointi, digitaalisuus jne.)
- Formatiivisen arvioinnin mahdollisuudet motivoinnissa
- Mielenkiinnon merkityksen oppimisprosessissa
- Erytistilanteiden – ja ryhmien arvioinnin periaatteita
- NORMIT

Paikallisesti päätettäviä asioita (osa I)

- Mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet?
- Miten opintojen aikainen arviointi toteutetaan?
- Tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Palautteen antamisen periaatteet
- Arvioinnin pedagoginen tehtävä oppimisen arvioinnissa
- Käyttäytymisen arviointi
- Valinnaisten aineiden arviointi (tavoitteet, sisällöt)
- Opettajan arviointiosaamisen kehittäminen
- Oppilaiden osallistaminen arviointiprosessiin
- Opetuksen järjestäjän tehtävät?
- Opinnoissa eteneminen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- Väliarvioinnit, milloin ja miten
- Sanallisen arvioinnin antaminen

Keskustelua 3b (osa I)

- Paikallisesti voidaan päättää monesta oppimisen ja osaamisen arviointiin liittyvästä asiasta.
- Minkälainen ”roolitus” on käytössä opetuksen järjestäjä – koulu – rehtori?

Työpajatehtävä 3 (osa I)

Onnistuneen arvioinnin tekijät

Oppilaiden, huoltajien ja sidosryhmien on hyvä tietää, mitä asioita kuuluu onnistuneeseen arviointiin ja näitä asioita on hyvä eri tilanteissa:

- Opettaja arvioinnin asiantuntijana
- Arvioinnin kohde, tärkeys, merkitys
- Yhteistyö, eri toimijoiden rooli, motivoituneisuus
- Arviointi prosessina, palaute, ohjaus
- Arvioinnin eri menetelmät
- Kriteerit ja osaamisen kuvaukset arvioinnissa

MINKÄLAISIA TOIMINTAMALLEJA TEILLE ON KÄYTÖSSÄ NÄIDEN ASIOIDEN ESILLE NOSTAMISEEN?

Välitehtävä (osa I).

Miten lueteltuja asioita kehitetään koulussa rehtorin, opettajan, oppilaan ja huoltajan näkökulmasta? Tulevaisuuden tarpeet? OPS 2014 lähtökohtana (10.2.2020)

- Arviointiosaaminen
- Arvioinnit, käytänteet
- Ymmärrys arviointi kriteereistä
- Opetuksen käytänteet
- Arvioinnin käytänteet

Arviointiosaaminen, kehittävä arviointi,
arviointin eettinen ulottuvuus (osa I, työpaja 4)

Opettajan arviointiosaaminen (osa I)

Opettajien onnistuneet arviointitilanteet (1158 kuvausta)

- sopiva arviointimenetelmä tai –menettely 38 %
- oppilaiden kanssa keskusteleminen 20 %
- palautteen käyttö 16 %
- näytön luonne 8 %
- arviointiperusteiden selkeys 8 %
- yhteistyö 5 %
- oppilaan aktiivisuus 4 %
- muut kokemukset 1 %

Opettajan arviointiosaaminen (osa I)

Opettajan vähemmän onnistuneet arviointitilanteet (778 kuvausta)

- arviointitietoperustan riittämättömyys 22%
- arviointimenetelmään liittyvät vaikeudet 21%
- arvioinnin vinoutumista edistävät riskit 16 %
- arvioinnin oikeudenmukaisuuden vaarantuminen 14 %
- arvioinnin tiukkuuden asteen punninta 11 %
- kokeen sisältöön liittyvät ongelmat 8 %
- oppijan ei kognitiivisten piirteiden vaikutus 8 %

Arviointiosaaminen on kootusti (osa I):

”Rehtoreiden ja opettajien yhteisellä vastuulla on edistää koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuria, joka vahvistaa niin opettajien keskinäistä kuin opettajien ja oppijoiden sekä koulun ja kotien välistä arviointiyhteistyötä”

- Oppiaine: tiedot, taidot ja työskentely
- Arviointi: ohjaa, kehittää, motivoi, tukee minäkuvan kehittymistä, kehittää opetusta

Toteutuakseen opettajan on reflektoitava omia arvostuksiaan ja mitä toivoo oppilaiden oppivan

Miten rehtori voi varautua, jotta arvioinnissa onnistutaan (osa I)?

- Formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin tehtävien ymmärtämisen vahvistaminen
- Tavoitteiden vuosiluokkaistaminen. Jos tavoitteita ei ole vuosiluokkaistettu, kriteerien käyttö ei onnistu
- Osaamisen arvioinnin kohteet ovat selkeät: oppiaineiden tiedot, taidot, työskentely. Miten nämä ymmärretään? OPS luku 6.4 kuvattu yleiset työskentelyn tavoitteet. Paikalliset tarkennukset.
- OPS luku 6 kannattaa ottaa yhteiseen tarkasteluun
- Kriteerit ja kuvaukset opettajan keskeinen työkalu, kun osaamista arvioidaan. Kompensaatiokeskustelu oppiaineiden arviointikulttuurissa

Arkitieto ja teoreettinen tieto arvioinnin käytänteissä (osa I)

Arkitieto MUTU:

1. Perustuu välittömiin havaintoihin
2. Kohdistuu yksittäistapauksiin ja yksittäisiin analyysiin, yleistämiseen tapauksiin
3. Tiedostamatonta, spontaania
4. Tuottaa kapea-alaisia toimintamalleja
5. Tuottaa valmiina annettuja ”totuuksia”
6. Kuvailee, selostaa, luokittelee
7. Tuottaa mekaanisia toimintarutiineja luovan toiminnan
8. Virittää ja ylläpitää ulkoista motivaatioita ylläpitää, sisäistä motivaatiota

Teoreettinen tieto:

1. Syventää havaintoja ajattelun avulla
2. Perustuu tietoiseen opiskeluun,
3. Tietoista, vaatii pohdintaa
4. Analysoi yleisiä lainalaisuuksia, periaatteita
5. Pyrkii kriittiseen, ymmärtävään omaksumiseen
6. Selittää, koskee ilmiöiden sisäisiä yhteyksiä ja periaatteita
7. Mahdollistaa joustavan soveltamisen ja
8. Edistää mielekkyyden kokemista ja

Arvioinnin keskeisiä eettisiä arvoja (osa I)

- Eettisesti ajatellen arvioinnin pitää olla reilua ja oikeudenmukaista, monipuolisuus
- Arvioinnin vaatimukseen kuuluu validius ja reliaabelius
- Tärkeää on myös läpinäkyvyys
- Motivointi oppimaan
- Arvioinnin pitää olla myös vaativaa ja mahdollistaa erinomaisuuden osoittaminen

Arvioinnin keskeisiä eettisiä periaatteita (osa I)

- Autonomian kunnioittaminen
- Haitan ja vahingon välttäminen
- Hyvän tekemisen periaate
- Oikeudenmukaisuuden periaate
- Uskollisuuden periaate

Näistä kaikista on löydettävissä yhteys arvioinnin erilaisiin arvoihin. Eettisesti kestävä arviointi lisää itseluottamusta eli voimaannuttaa oppivaa yksilöä.

Entä sitten epäeettinen arviointi (osa I)?

Esimerkkejä:

- Pidä opiskelijasi pimennossa, mitkä ovat pelin säännöt
- Toteuta kaikki arviointi opintojakson lopussa
- Anna kaikille samat koetehtävät
- Pidä tiukasti kiinni kaikista päivämääristä palautusten suhteen
- Älä anna mitään kirjallista palautetta
- Suunnittele aina jokin tehtäväalue, jota et ehtinyt käydä opetuksessa läpi opiskelijoiden kanssa
- Kun annat kirjoitelmatehtävän, älä anna mitään sanamäärärajaa
- Älä tee kysymyksistä liian suorita
- Älä keskustele opiskelijoiden kanssa siitä, miten heidät arvioidaan
- Jos saat tehtyä hyvän tehtäväpaperin, käytä sitä vuosia

Lähteet: Atjonen, P. 2007. Hyvä, paha arviointi. Tammi. Helsinki.

Keskustelua 4a (osa I)

Mitä ajatuksia arvioinnin eettiset näkökulmat herättävät?

Miten nämä asiat näkyvät arkisessa koulunpidossa?

Kehittävä arviointi vs. oppimisen ja osaamisen arviointi (osa I)

Kehittävän arviointiin kuuluu:

1. Tulevaisuustietous: nykytila, jatkuva kehittäminen, tulevaisuus
2. Osallistavuus ja vuorovaikutteisuus
3. Tarkoituksenmukaisuus, joustavuus, monimenetelmäisyys
4. Muutoksen tukeminen; arviointi, oppimisprosessina, vahvuudet, hyvät käytänteet, kehittämistyön ja muutoksen seuranta

Atjonen, P. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere. Juvenes Print.

Miten kehittävää arviointi voi vahvistaa työyhteisön arviointiosaamista (osa I)?

- arviointituotosten ja – tulosten tavoitteellinen käyttäminen
- sidosryhmien ja eri osapuolten osallistaminen prosessiin
- laadullinen ote tuo arvioinnille inhimilliset kasvot
- jatkuva vuorovaikutus eri toimijoiden välillä
- oppiminen luo myönteisiä kokemuksia
- tiedon tuottaminen
- uusien ajattelu- ja toimintamallien tuottaminen
- monimenetelmäisyys

Atjonen, Kauppi, Manninen, Huusko, Räisänen

Rehtorin toiminnassa arviointi näkyy (osa I):

- Rehtorin työn moniulotteisuus, jossa arviointikin on mukana
- Tilannetietoisuus: on tietoinen koulun nykytilasta ja käyttää tietoaan jo olemassa olevien ja mahdollisten ongelmien tunnistamiseen
- Joustavuus: soveltaa johtamistoimintaansa kulloiseenkin tilanteeseen ja sietää erilaisuutta
- Työrauha: antaa opettajien keskittyä opetukseen ja kasvatukseen
- Arviointi: arvioi koulun käytänteitä ja niiden yhteyksiä oppimiseen

Sidosryhmäyhteistyö

Marzano, R., et al. 2005. School leadership that works. From research to results. Aurora. California.

Arviointiin liittyvät kehittämissuosituksot paikallisessa opetussuunnitelmassa (osa I)

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän tulee kirjoittaa opetussuunnitelman perusteissa edellytetyt paikalliset arviointiratkaisut harkitusti ja kattavasti paikallisiin opetussuunnitelmiin”

Paikallisen OPS:n laadintaan osallistuneet tahot:

- Rehtori 88 %, 66 %
- Opettaja 87 %, 65 %
- Sivistysjohto 66 %, 42 %
- OPS- koordinaattori 48 %, 28 %
- Oppilas, opiskelija 32 %, 28 %
- Muu 25 %, 13 %

Yhteistyön kehittäminen arvioinnissa (osa I)

- ”Rehtoreiden ja opettajien yhteisellä vastuulla on edistää koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuria, joka vahvistaa niin opettajien keskinäistä kuin opettajien ja oppijoiden sekä koulun ja kotien välistä arviointiyhteistyötä”
- ”Rehtoreiden ja opettajien yhteisellä vastuulla on edistää koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuria, joka vahvistaa niin opettajien keskinäistä kuin opettajien ja oppijoiden sekä koulun ja kotien välistä arviointiyhteistyötä”

Arvioinnin voimaannuttava merkitys (osa I)

Empowerment

- Arvioitsija on aktiivinen toimija
- Työyhteisö yhdessä
- Yhteiskunta ympärillä vaikuttaa arviointikulttuuriin
- Arvioinnille annetaan aikaa
- Usko omiin valintoihin, arvioinnin subjektius
- Tilanteeseen tarttuminen
- Joustavuus
- Kasvun ja kehittymisen mahdollisuus

Arvioinnista on hyvä muistaa (osa I):

- On aaltoliikettä, ei lineaarista
- Traditiota, yhden arviointitavan liian vahva rooli on hyvä purkaa
- Opettajien koulutus tarjoaa kohtuullisen vähän koulutusta arviointiin

Jo 1980 – luvulla esitettiin seuraavia arvioinnin eri vaiheita:

1. Arviointiin liittyvistä tavoitteista päättäminen
2. Arviointisuunnitelman laatiminen
3. Arviointitiedon kerääminen
4. Arvioinnilla saadun tiedon käsittely ja luotettavuuden arviointi
5. Arvioinnilla saadun tiedon tarkastelu

Keskustelua 4b (osa I)

Palauttakaa mieleenne paikallisen opetussuunnitelman vuosiluokkaistamisprosessi.

- Mitä tekisitte nyt toisin?
- Kuinka usein opetuksen tavoitteita tarkastellaan yhteisesti osana arviointiprosessia?

Työpaja 4 (osa I)

- Tutustukaa koulun arviointitiedon taulukkoon. Kirjatkaa plussat ja miinukset oheiselle taulukolle ajatellen omaa työyhteisöänne.
- Taulukon esimerkit liittyvät vain arviointiin, mutta siihen voidaan rakentaa esimerkiksi ammatillisuus, yhteisöllisyys; yhteistyö ja johtaminen; turvallisuus, oppimisympäristöt.
- Asteikko erittäin hyvästä paljon kehitettävään on kannustava ja kertoo enemmän kuin perinteinen pisteytys.
- Kohteet on hyvä avata yhdessä, jotta ne ymmärretään avata oikein. Samoin myös se, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys, mitä asioita otetaan kehittämisen kohteiksi. Muistaen sen että kohteita ei saa olla liian monta/lukuvuosi.

Koulun arviointitiedon taulukko (työpajatehtävä 4) (osa I)

MITTARIT: 1.avattu yhteistyö, 2.erittäin hyvä, 3.hyvä, 4.kehitettävää ja 5.paljon kehitettävää

- Oppilaiden suunnitelmallinen itsearviointi
- Arviointitiedon hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa ja kehittämisessä
- Arvioinnista tiedottaminen huoltajille
- Oppimisen arvioinnin OPS:n mukaisten periaatteiden seuranta
- Monipuolisten arviointimenetelmien käyttäminen
- Arvioinnin periaatteiden tiedottaminen oppilaille
- Yhteinen ymmärrys päättöarvioinnin kriteereistä
- Opetussuunnitelmassa oleva arviointiosuus
- Lukuvuosisuunnitelman arviointiosuus
- Erilaisten oppijoiden arviointi
- Arviointikäytänteiden yhteinen kehittäminen
- Oppilaiden osallistaminen arviointiin
- Opettajien arviointiosaaminen
- Todistukset

Lopputehtävä (osa I)

1. Prosessin kuvaus siitä, miten omassa työyhteisössäsi toimitaan, kun ollaan antamassa päättö – tai lukuvuosiarviota oppilaalle, jolla ei ole juurikaan osaamiseen liittyviä näyttöjä. Näitä asioita olisi hyvä olla kuvauksessa:

- minkälaisia näyttöjä pyritään saamaan (arvioinnin monipuolisuus)
- aikataulu näille näytöille
- oppilaan osallistaminen arviointiprosessissa
- formatiivisen ja summatiivisen synergia
- huoltajien osallistaminen prosessiin
- vastuuhenkilöt
- OPS perusteiden luku 5.6; vaikuttaako prosessiin tai POL § 18

2. Vuosikello. Oman koulun oppimisen ja osaamisen arvioinnin vuosikellon laatiminen. Tarkastele nykyistä vuosikelloa ja tee siihen tarvittavat korjaukset tai laadi aivan uusi vuosikello

Yhdessä kohti arviointiosaamisen vahvistamista
(OPH 2022-2023). Osa II: Kriteerien käyttöönoton
kokemuksilla kohti laaja-alaista osaamista(aineopettajat)
13.2.-14.12.2023

Koulutushankkeen vastuullinen johtaja,
suunnittelija Sari Koski Turun yliopiston Brahea-keskus

Sisällön asiantuntija FT Katriina Sulonen

**TURUN
YLIOPISTO**

Opettajan monimuotoinen arviointiosaaminen
osana koulun arviointikulttuuria (osa II, työpaja 1)

Miksi arviointi on tärkeää (osa II)?

- Opetussuunnitelman perusteiden mukaan jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arviointia.
- Oppilaalla on oikeus saada monipuolista, kannustavaa, oikeudenmukaista arviointia ja opettajalla on velvollisuus toteuttaa sitä.
- Arvioinnilla voidaan vaikuttaa suoraan ja välillisesti oppijoiden työprosesseihin ja oppimistuloksiin, arviointi ja arvosanat kiinnostavat oppijoita. Jos oppilas on kiinnostunut käyttäytymisen arvosanastaan, hänellä on todennäköisesti hyvä koulumotivaatio.
Atjonen & al 2019: "Että tietää missä on menossa" Oppimisen ja osaamisen arviointi. Karvi. Julkaisut 7:2019.
- Arviointi ja arvioinnilla saatu tieto on väline opetuksen kehittämiseen. Koulujen arviointikulttuurilla on tässä keskeinen rooli.

Mitä opettajan arviointiosaaminen tarkoittaa (osa II)?

Arviointiosaaminen (assessment literacy, assessment competency, assessment capability) on laaja ja monimuotoinen kokonaisuus, jossa arviointikriteerit eri arvosanoille ja arvosanan antaminen näyttöjen perusteella on vain yksi osatekijä.

Assesment vs. evaluation

Atjonen 8.12.2021

Evaluation vs. assessment (osa II)

Atjonen 2023, 2019

- Evaluation: Ilmaisee loppupäätelmän, on toteavaa, suhteuttaa standardeihin, osoittaa puutteita, on painotetusti numeerista
- Assessment: on jatkuvaa, on positiivista, on yksilöllistä, tarjoaa palautetta ja ohjausta, on painotetusti laadullista
- Molemmat edellyttävät: kriteereitä, tekevät mittauksia ja perustuvat tietoon

Arviointiosaamiseen kuuluu (osa II, työpaja 1a)

Opettajan oppiminen

Opettajan arviointikäytännöt

ARVIOINTIKULTTUURI?

Opettajan arviointia koskevat käsitykset

Arvioinnin päätöksenteko

Arvioinnin subjektius

OPETTAJA ARVIOIJANA

Arvioinnin normit

Oppiainetieto, pedagoginen sisältötieto

arviointia koskeva tieto, arvosanan

antamista koskeva tieto, palautetta koskeva tieto, itse-

arviointia ja vertaispalautetta koskeva tieto, arvioinnin viestimistä

koskeva tieto, arviointietiikkaa koskeva tieto

Atjosen (kolmiomalli)

Atjosen Arviointiosaamisen kolmiomalli on kattava opettajan arviointiosaamiseen liittyvä malli, joka perustuu koontiin noin sadasta kansainvälisestä tutkimuksesta.

Opettajat ajattelevat arvioinnista eri tavalla (osa II)

Esimerkiksi:

- Oppimiskäsitys (behavior. - konstruk.)
- Opetus - oppiminen
- Tuotos – prosessi
- Puute – vahvuudet
- Tulokset – kehittyminen

Keskustelu (osa II, 1a)

Päivi Atjosen kolmiomalli on kattava opettajan arviointiosaamiseen liittyvä malli, joka perustuu koontiin noin sadasta kansainvälisestä tutkimuksesta.

Miten hyödyntäisitte kolmiota esim. aineryhmä - tai luokkatyöryhmissä? Entä mitä kolmiosta mielestänne puuttuu?

Koulun arviointikulttuuri (osa II)

- POPS 2014: Arviointikulttuuri = opetuksen ja koulutuksen järjestäjän tehtävät ja vastuut
- Arvioinnin käytännöt= opetuksen ja koulutuksen järjestäjä, koulut ja oppilaitokset, opettajat ja oppilaat
- Arviointiosaaminen = opettajat, oppilaat, opiskelijat

Paikallisten käytänteiden ohjaavuus arviointikulttuurissa (osa II)

- Kunnan arviointikulttuuri: kunnan koko, kouluverkko, taloudelliset resurssit, alueellinen yhteistyö, opetuksen käytännöt
- Koulun arviointikulttuuri: rehtorin rooli keskiössä, opettajuus, oppilasmäärä, täydennyskoulutus, teknologia, sidosryhmäyhteistyö, arviointiosaaminen
- Oppiaineen arviointikulttuuri: erilaisten arviointimenetelmien ja työtapojen käyttö, pedagogiikka, opettajien koulutus, digitaalisuus
- Vuosiluokkien arviointikulttuuri: oppilaiden ikätaso
- Sidosryhmien merkitys arviointikulttuurin rakentamisessa

ARVIOINTIASIAT KIRJATAAN OPETUSSUUNNITELMAAN!

Muuttuva arviointikulttuuri (osa II)

Miksi arviointikulttuuria osana koulun toimintaa on tarkasteltava jatkuvasti ja useasta eri näkökulmasta?

- käsitys oppimisesta, opettajuudesta, oppimiskäsityksistä vaikuttavat siihen, että näkemys arvioinnista oppimisen edistäjänä on keskeisessä roolissa (ensin arviointi, sitten tavoitteet ja sisällöt?)
- arviointi on oppilaan oikeus ja opettajan velvollisuus
- opetussuunnitelmien rooli arvioinnissa on keskeinen
- lainsäädännön ohjeistus on jo pitkään painottanut arvioinnin kannustavaa ja ohjaavaa merkitystä sekä monipuolista toteutustapaa (perusopetuslaki §22 ja -asetus §11)

Mitä tarkoittaa arviointikulttuuri (osa II)?

POPS2014, luku 6.1 (s.47) määritteli arviointikulttuuriin kuuluvaksi:

- Rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- Oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- Oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen oppimisprosessin ajan

Nämä poistuivat, kun POPS:n luku 6 päivitettiin 10.2.2020

POPS 10.2.2020 (osa II)

POPS 2020 Luku 6.1.

”Arvioinnin tehtävien noudattamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä”.

Arviointikulttuuriin kuuluu keskeisesti (osa II)

- Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus
- Kodin ja koulun välinen yhteistyö (periaatteet)
- Opettajan reflektointi opetuksesta ja oppijoiden oppimisesta
- Arvioinnin periaatteiden toteutumisen seuranta ja arvioinnin kehittämisen edistäminen

Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti yhdenvertaisuus, avoimuus, yhteistyö, osallisuus, suunnitelmallisuus, johdonmukaisuus, monipuolisuus, ikäkauden ja edellytysten huomioonottaminen)

Kehittämisideoita ja suosituksia (työpaja osa II, 1b)

- Paikalliset arviointiratkaisut tulisi kirjoittaa harkitusti ja kattavasti
- Paikallisten arviointiohjeiden tulisi olla täsmällisiä ja selkeästi kirjoitettuja
- Ops työ olisi hyvä suunnitella osallistavaksi, tämä vahvistaa arviointiosaamista ja arviointikäytäntöjen yhteisöllistä kehittämistä (yhteinen tiedon tuottaminen)
- Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulisi säännöllisesti tarkastella tavoitteiden vuosiluokkaistamista, joka selkeyttää oppimisen ja osaamisen arviointia. Vuosiluokkaistaminen on tärkeä työväline paikallisen tuntijaon päivittämisessä
- Yhteinen arviointikäsitys – ja kulttuuri syntyy vain säännöllisellä keskustelulla arvioinnin periaatteista ja käytänteistä sekä yhteissuunnittelulla
- Johdon arvostus opettajien arviointiosaamista luo luottamuksen ilmapiirin, jossa voi tarkastella myös arviointiosaamisen kehittämistarpeita

Keskustelu (osa II, 1b)

Edellisessä diassa esitetyt kehittämissideat ja suositukset perustuvat Karvin vuosina 2018-2019 toteuttamaan arviointiin ”Että tietää missä on menossa” Oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa ja lukiossa.

Pohtikaa yhdessä, ovatko kehittämissuositukset toteuttamiskelpoisia.

Mikä kehittämissuosituksesta on sellainen, johon erityisesti pitäisi panostaa omassa työyhteisössäsi?

Mitä arvioidaan (osa II)?

- Oppiminen ja siinä edistyminen

= opintojen aikainen arviointi (pääosin formatiivista arviointia, palautteen antamista ja ohjaamista)

- Osaamisen arviointi, johon kuuluvat tiedot ja taidot

= lukuvuoden päätteeksi annettava arviointi ja päättöarviointi (summatiivinen arviointi)

- Oppiminen, työskentely ja käyttäytyminen

Opintojen aikainen arviointi 1 (osa II)

- Perusopetuslaki § 22

Oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

- Perusopetusasetus § 10

Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

Opintojen aikainen arviointi 2 (osa II)

1. Opiskelija havainnoi ja pohtii omaa oppimistaan:

- missä ja miten hän on onnistunut?
- miten hänen tulisi korjata toimintaansa, miten hän on edistynyt?
- miten hänen tulisi toimia saavuttaakseen asetetut tavoitteet?

2. Opettaja:

- ohjaa opiskelijaa hänen pohdinnoissaan Kysellen ja keskustellen KKK
- auttaa opiskelijaa näkemään vahvuuksia, kehittämiskohteita ja edistymistä
- auttaa havainnoimaa omaa toimintaa
- kannustaa kokeilemaan, korjaamaan tai jatkamaan toimintaansa itsearvioinnista saadun palautteen avulla

Opettaja saa palautetta omasta opetuksestaan ja ohjaamisestaan ja tarvittaessa muokkaa/muuttaa korjaa toimintaansa

3. Rehtorin rooli pedagogisena johtajana

Päätöarviointi POPS 10.2.2021 (osa II)

- Päätöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut OPS:n perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet.
- Osaamisen taso suhteessa tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin arvosanoille 5,7,8 ja 9.
- Tavoitteet tulee saavuttaa vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.
- Päätöarvosanan muodostumisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen OPS:ssa määritellyt oppiaineen tavoitteet ja päätöarvioinnin kriteerit, riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7,8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa OPS:ssa.
- Päätöarvioinnin kriteerit siirretään paikalliseen OPS:n sellaisenaan.

Päätö- ja lukuvuosiarvioinnissa (osa II)

- Opetukselle asetetut tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia, niihin perustuen ei voida arvioida oppilaan suoriutumista => oppimisen tavoite ja arvioinnin kohde
- Oppilaan oppimiselle asettava tavoite tulee nostaa keskiöön
- Tavoitteiden painotuksia on hyvä pohtia uudelleen
- Osaamisen ja työskentelyn kompensaaation huolellinen tarkastelu
- Paikallisesti päätettäviä asioita OPS:ssa huomattavasti vähemmän vrt. POPS 2014/luku 6 ja POPS 10.2.2021/luku 6

Lukuvuosiarviointi 18.1.2023, 6. vuosiluokka (osa II)

- Perusopetuksen arviointikriteerit kuudennen vuosiluokan päätteeksi sisällytetään sellaisinaan Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 mukaisesti laadittuihin paikallisiin opetussuunnitelmiin ja otetaan käyttöön 1.8.2023 alkaen.
- Uusilla 6. luokan lukuvuosiarvioinnin kriteereillä pyritään yhdenmukaistamaan ja helpottamaan opettajien arviointityötä. Kriteereillä voidaan avata myös oppilaille ja huoltajille oppilaan osaamisen tasoa suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin.

Lukuvuosiarviointi 6.luokka (osa II)

Antaessaan oppiaineen sanallista arviota tai arvosanaa, opettaja arvioi oppilaiden oppimista ja osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin. Oppilaan lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

VUOSILUOKKAISTAMISEN MERKITYS KOROSTUU

Opettaja osaamisen arvioijana (osa II)

Muutamia näkökulmia:

- Arvosanojen antaminen on yleisin tapa arvioida osaamista
- Suomessa opettajien arviointitaidoista ei ole yhtenäistä kuvaa, asiasta vähän tutkimustietoa (assessment literacy)
- Alakouluissa osaamisen arviointi painottuu luokkatyöskentelyyn, yläkoulussa kokeisiin
- Ohjausasiakirjoilla näyttää olevan vähän vaikutusta arvosanan antamiskäytäntöihin vrt. Karvin tulokset 2019 ja 2020.
- Opettajan ammatillisen kasvun vaihe vaikuttaa opettajan arviointiajatteluun ja toimintaan

Keskustelu 1c (osa II)

Lukuvuosi- ja päättöarvioinnin kriteerit:
mitä ajatuksia ne herättävät?

Päättöarvioinnin kriteerit: kokemuksia käytännöstä?
Lukuvuosiarvioinnin kriteerit: ajatuksia tulevasta?

Laaja-alainen osaaminen oppimisen ja osaamisen keskiössä (osa II)

OPS luku 3 määrittelee perusopetuksen tehtävän sekä opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet.

- Tavoitteet tukevat opetuksen eheyttämistä ja kehittämistyö edellyttää oppiainerajat ylittävää yhteistyötä
- Osaamisen kuvaukset on johdettu valtioneuvoston asetuksesta (422/2012):

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen; tarpeelliset tiedot ja taidot sekä sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Perusopetus 2020 raportti, OKM 2010 (osa II)

Mitä ovat:

- 21st century skills
- Ajattelun taidot
- Työskentelyn ja vuorovaikutuksen taidot
- Käden ja ilmaisun taidot
- Itsetuntemuksen ja vastuullisuuden taidot
- Innovaatiotaidot
- Yrittäjyyden taidot

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen laaja-alaisen osaamisen yhteinen tarkastelu vahvistaa oppimisen polkua

Laaja-alaisen osaamisen taidot perusopetuksessa (osa II)

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
4. Monilukutaito
5. Tieto – ja viestintäteknologian osaaminen
6. Työelämätaidot ja yrittäjäyys
7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Laaja-alainen osaaminen lukiossa (osa II)

- Hyvä, tasapainoinen ja sivistynyt ihminen
- Globaali ja kulttuuriosaaminen
- Hyvinvointiosaaminen
- Vuorovaikutusosaaminen
- Yhteiskunnallinen osaaminen
- Monitieteinen ja luova osaaminen
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen taitojen arviointi (osa II)

Laaja-alaisen osaamisen taitoa arvioidaan osana oppiaineen arviointia, mahdollisuudet

- sidosryhmä yhteistyö
- eriyttämisen tarkastelu
- oppimisen eri osatekijöiden tarkastelu
- toimintakulttuurin monimuotoisuuden merkityksen
- arvioinnin vuorovaikutuksen vahvistaminen

Laaja-alaiselle osaamiselle asetettujen tavoitteiden tarkastelu (osa II)

Vasemman reunan pystysarake 1 (allekkain)

- L1 ajattelu...
- L2 kulttuurillinen...
- L3 itsestä huolehtiminen...
- L4 monilukutaito...
- L5 TVT osaaminen...
- L6 työelämätaidot...
- L7 osallistuminen...

Yläreunan vaakariville

sarake 2: Tiedot ja taidot, oppiaineen tavoite T ja

sarake 3: Arvioinnin toteutus osana oppiaineen arviointia

Pohdintaa laaja-alaisen osaamisen arvioinnista (osa II)

- teoreettisen ja arkitiedon erot (Myllykangas 2003)
- arvioinnin hyvät periaatteet: lokalisaatio, joustavuus, tulevaisuus (Atjonen 2015)
- monipuolisuus, mitä, missä, kuka, milloin, missä muodossa (Ouakrim-Soivio 2017)
- Agenda 2030
- oppilaan minäpystyvyys ja ohjaavan palautteen merkitys (Hakkarainen 2011, Anttila 2013)

Eli tunnetaidot, luottamus, rohkeus kokeilla, oivallus osaamisesta, keskeneräisyyden sietäminen. Sopivatko nämä laaja-alaisen osaamisen taitojen arviointiin?

Työpaja 1 (osa II)

Laaja-alaisen osaamisen taidot:

Miten laaja –alaisen osaamisen taidot näkyvät koulun arviointikulttuurissa?

Arvioinnista on hyvä muistaa (osa II):

- on aaltoliikettä, ei lineaarista, vrt. POPS 1970
- aktiivisuus
- yhteiskunnan muutosten huomioiminen
- kiireettömyys, arvioinnille tulee antaa aikaa
- usko omien valintojen oikeellisuuteen
- tilanteeseen tarttuminen
- joustavuus
- kasvun mahdollisuus toimijoille
(empowerment)

Välitehtävä (osa II, 1a) Itsearviointi ja oman työn reflektointi

Pohdi vastauksia ja näkemyksiäsi seuraaviin kysymyksiin

MITÄ ?

- 1. Erilaiset oppilaat saavat kiitettävän arvosanan. Mitkä asiat vaikuttavat kiitettävään arvosanaan?
- 2. Erilaiset oppilaat saavat välttävän arvosanan? Mitkä asiat vaikuttavat välttävään arvosanaan?
- 3. Miten arviointi edistää oppilaan kasvua ja kehitystä?
- 4. Mihin asioihin kiinnität huomiota, kun havainnoit oppilaitasi?
- 5. Miltä oppimisen arviointi tuntuu?

MIKSI ?

- 6. Mitä merkitystä arvioinnilla on a) oppilaalle, b) opettajalle, c) vanhemmille, d) koululle
- 7. Mitä mieltä olet arvioinnin jaottelusta: opintojen aikaiseen ja päättöarviointiin?
- 8. Entä arviointi numeroin tai sanallisena?

Välitehtävä (osa II, 1b) Itsearviointi ja oman työn reflektointi

Pohdi vastauksia ja näkemyksiäsi seuraaviin kysymyksiin

MITEN ?

- 9. Minkälaisia arviointitapoja käytät ja miksi?
- 10. Miten keskustelet ja kerrot oppilaille erilaisista arviointitilanteista?
- 11. Minkälaiset tehtävät ja arvioinnin menetelmät ovat mielestäsi huonoja tai hyviä, miksi?
- 12. Miten arvioit taitoja?
- 13. Miten annat palautetta oppilaalle:
 - a. kirjallisesta tehtävästä, kokeesta, esityksestä
 - b. käytännön tehtävästä
 - c. havainnostasi
 - d. suullisesta esityksestä
 - e. hyvin suoritetusta tehtävästä
 - f. huonosti suoritetusta tehtävästä
 - g. todistuksen arvosanasta

Välitehtävä (osa II, 1c) Itsearviointi ja oman työn reflektointi

Pohdi vastauksia ja näkemyksiäsi seuraaviin kysymyksiin

MILLOIN ?

- 14. Kuinka usein arvioit oppilaita?
- 15. Miten kirjaat tai dokumentoit, kun arvioit osaamista: a. havainnoimalla, b. kirjallisella tehtävällä, c. käytännön tehtävällä, d. muulla tavalla, miten?

KUKA

- 16. Kerro käyttämästäsi: a. itsearviointitavoista, b. paripalaute menetelmistä, c. vertaispalaute menetelmistä
- 17. Mitä hyötyä on mielestäsi oppilaan itsearvioinnista?
- 18. Miten oppilaan itsearviointia tulisi kehittää?

- 19. Millä tavoin yrität (itse) oppia uuden asian?
- 20. Mistä tiedät, että olet oppinut sen?
- 21. Mikä työtapana on mielestäsi tehokkain oppimisen kannalta?
- 22. Miten oppimista voi oppia?
- 23. Miten opettaja voi vaikuttaa oppimaan oppimisen taitoihin?

Opettajan arviointiosaaminen (osa II)

Työpaja 2, FT Katriina Sulonen

Arvioinnin kohteet (osa II)

POPS 2014 ja 2020 arvioinnin kohteet ovat

- OPPIMINEN ja OSAAMINEN (oppiminen, osaaminen, laaja-alainen osaaminen, monialaiset oppimiskokonaisuudet)
- TYÖSKENTELEY (esim. tiedonhankintaidot)
- KÄYTTÄYTYMINEN (Lukiossa käyttäytymisen arviointia ei tehdä)

LOPS 2019 arvioinnilla on kaksi tehtävää:

- Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen (form.arv.)
- Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden näkyväksi tekeminen (summ.arv.).

Oppimisen ja osaamisen arviointi (osa II)

- Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen siitä annettavaan palautteeseen (feedforward ja feedback)
- Osaamisen arviointi kohdistuu tiedolliseen ja taidolliseen osaamisen tasoon
- Vuosiluokkaistamisen keskeinen merkitys tavoitteissa
- Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan osana oppiainetta
- Monialaiset oppimiskokonaisuudet arvioidaan niinikään osana oppiainetta
- Oppimisen arviointi on pääasiassa opintojen aikaista arviointia, kun taas osaamisen arviointi liittyy vuosiluokan päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin

Työskentely (osa II)

OPS 2020: Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa (s.6). Näitä asioita on kirjattu oppiaineiden tavoitteisiin.

- Työskentelytaitoja tulee myös opettaa!
- Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia, työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisinä.
- Vuosiluokkaistamisen merkitys työskentelylle asetetuissa tavoitteissa

Työskentelytaidoille asettuja tavoitteita (osa II)

1.Taito suunnitella työskentelyään:

- Opiskelun kohteena olevan asian hahmottaminen
- Opiskeltavien sisältöjen suunnittelu
- Omien tavoitteiden hahmottaminen ja valintojen perusteleminen

2.Taito säädellä työskentelyään:

- Omien tavoitteiden ja edellytysten tiedostaminen
- Aikaisemman opitun tunnistaminen
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen
- Sopivien opiskelutapojen ja – strategioiden valitseminen
- Uskallus luovuuteen

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan myös (osa II)

3. Taitoa työskennellä:

- kysymysten asettaminen
- työtapojen hallitseminen
- tehtävien rajaaminen
- tiedonhankintaa erilaisilla menetelmillä
- itsenäistä työskentelyä
- yhteistyö - ja vuorovaikutustaitoja
- opitun tiedon soveltamista

Ehkä myös näitä (osa II):

- Taitoa arvioida omaa työskentelyään
- Taitoa arvioida omia tavoitteitaan
- Vastuullisuutta
- Oman oppimisprosessin edistymisen tiedostamista

Näyttäytyvät ja todentuvat eri tavalla eri oppiaineissa ja eri vuosiluokilla

Käyttäytyminen (osa II)

- Paikallisesti laaditaan käyttäytymisen tavoitteet, jotka perustuvat koulun toimintatapoihin, tilannetietoiseen käyttäytymiseen, hyviin tapoihin ja **järjestyssääntöihin** (POPS) . Näiden tulee olla oppilaille ymmärrettäviä.
- Jos oppilaan käyttäytymiseen liittyy erityistarpeita, tulee nämä kirjata oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:n, jotta nämä voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa
- Käyttäytymiseen arviointia ei saa sekoittaa työskentelytaitojen eikä oppimisen arviointiin (esim. päättöarvioinnin kriteerit)
- Opetushallitus, ohjeistus 10.5.2022. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö, luku 5.3
- LOPS2019, luku 4.4: suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä, luku 4.3 opiskeluhuolto

Käyttäytymisestä pohdittavaa (osa II):

- Tavoitteilla ja kriteereillä tulee olla linkki koulun TOIMINTAKULTTUURIIN
- Vuorovaikutus, ilmapiiri, arkikäytännöt, oppimisympäristö, arvot, asenteet ja tavat eli aikuiset välittävät käyttäytymisen malleja omalla toiminnallaan ja rakentavat toimintakulttuuria
- Käyttäytymisen kriteereille tulee olla mittarit
- Huoltajien ja oppijoiden osallistaminen sekä käyttäytymisen merkityksellisyyden korostaminen
- Paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjataan käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet sekä arviointikriteerit

Keskustelua (osa II, 2a)

Keskustelkaa hyvistä käytänteistä, jotka liittyvät työskentelyn ja käyttäytymiseen arviointiin.

Mikä näissä edellä mainituissa arvioinnin kohteissa on vaikeinta?

Haastavia arviointitilanteita (osa II)

- oppilaalla runsaasti poissaoloja
- erityistä tukea saavan oppilaan arviointi
- arviointi, jos oppilas estynyt osallistumaan opetukseen
- muita tilanteita?

Mitä ratkaisuja löytyy?

Oppimisen ja osaamisen arviointi poikkeustilanteissa (osa II)

- Arviointi on monipuolista: oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin (arvioinnin tehtävä, oppiaineen tavoitteet) keinoin.
- Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan ikäkausi ja edellytykset
- Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä, samoin arvioinnin kohteena olevan oppiaineen kielessä
- Oppilaan kieleen liittyvän resurssin hyödyntäminen
- Vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineelle asetettuja tavoitteita, OPS 10.2.2020, luku 6.2
- Työskentelyn arvioinnin rooli oppiaineen arvioinnissa

Vain sitä voidaan arvioida, mitä on opetettu

Sairaudesta johtuva poissaolot ja arviointi 1 (osa II)

OPS 10.2.2020 luku 6.9, PoL 18 §

- Erilaisten näyttötilanteiden järjestäminen
- Oppimissuunnitelman laatiminen yhteistyössä huoltajien kanssa
- Luovuus oppimisen tukitoimien käytössä
- Kompensaatio opetuksen tavoitteissa ja niistä johdetuissa oppimisen tavoitteissa
- Oppilas voidaan vapauttaa jonkin oppiaineen opiskelusta tietyksi ajaksi, tämä vaikuttaa myös arviointiin ja todistusarvosanan antamiseen. Asiasta on hyvä tehdä hallintopäätös, perusteluna esim. PoL §18.

Luvattomat poissaolot ja oppilas ei osallistu opetukseen eikä hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin: hylätty arvosana

Sairaudesta johtuvat poissaolot ja arviointi 2 (osa II)

- Jos oppilas ei voi osallistua kouluopetukseen, opetus voidaan järjestää antamalla ohjausta, oppimateriaalia ja oppimista tukevaa arviointipalautetta kotiin
- Oppimisen tuen tasot, oppimissuunnitelma/HOJKS
- Yksittäinen oppiaine: Poikkeustilanteissa voidaan antaa sanallinen arvio
- Arvosana voi perustua niihin näyttöihin, jotka oppilas on voinut antaa

Erityistä tukea saavan oppilaan arviointi

- Erityinen tuki ja yleinen oppimäärä: arviointi suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin
- Yksilöllistetty oppimäärä: oppilaan arviointi HOJKS:ssa määriteltyihin yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti
- Vain erityisen tuen oppilaan oppimäärä voidaan yksilöllistää. Päätösarvioinnissa mahdollisuus sanalliseen arvioon
- Yksilöllistämisen syitä sellaisenaan ei voi olla:
Kieli – ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, käyttäytyminen, oppimaan oppimisen taitojen puute

Miten arvioidaan poikkeustilanteissa (osa II)?

Ideat esittänyt FT Marja Myllykangas 31.3.2021

1. Tehtävien tasot osaamisen kuvauksissa: Mitä, missä, kuka? Miten, milloin? Miksi?

- Havainnointi (strukturoitu ja strukturoimaton)
- Kirjalliset ja suulliset arviointitehtävät
- Aineistoperustaiset arviointitehtävät
- Toiminnalliset arviointitehtävät
- Kuvalliset, äänelliset ja liikunnalliset arviointitehtävät
- Oppimispäiväkirja
- Miellekartta ja käsitekartta
- Portfolio
- Näyttö (kirjallinen, suullinen, toiminnallinen)
- Toimintarata (kirjalliset ja toiminnalliset osuudet)

Ideat ja esimerkit jatkuvat (osa II)

Myllykangas 31.3.2021

2.Mitä, mikä, missä ja kuka?

- Yhdistely-, valinta-, alleviivaus-, ympyröinti-, oikein – väärin, täydennystehtävät

3.Miten, millaisia, milloin?

- Yhdistetään edellisiin, arviointi laajenee ja syvenee. Samoin osaaminen
- Soveltavia
- Suunnittelu- ja prosessitehtäviä
- Tilanteiden ja tapahtumien kuvauksia

4.Miksi?

- Yhdistetään edellisiin, arviointi laajenee ja syvenee entisestään. Samoin osaaminen
- Perustelua, arviointiin ja arvostukseenkin liittyviä tehtäviä

Erilaiset tehtävät, erilaiset työtavat, erilainen osaaminen

Keskustelua (osa II, 2b)

1. Kuinka paljon kouluissa keskustellaan poikkeustilanteisiin liittyvästä oppimisen ja osaamisen arvioinnista?

2. Entä perusopetuslain §18 mukaisesta poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä tai vuosiluokkaan sitomattomasta opetuksesta sekä näiden vaikutuksesta oppimisen ja osaamisen arviointiin.

Työpaja 2 (osa II)

FT Marja Myllykankaan listassa on esitetty monimuotoisesti, miten arviointia voi toteuttaa poikkeustilanteissa.

- valitkaa jokin oppiaine ja vuosiluokka
- valitkaa ko. oppiaineesta 1-2 opetukselle asetettua tavoitetta ja näistä tavoitteista johdettu oppimisen tavoite
- ideoikaa ja kirjatkaa ylös, miten toteuttaistte ko. oppimisen tavoitteen arvioinnin, jos oppilas on ollut paljon poissa koulusta
- keskustelkaa, vaihtakaa kokemuksia

Välitehtävä (osa II) Työskentelyn ja taitojen arviointi

Valitse muutama oppilaan työskentelyyn kuuluva asia. Jatka taulukon (välitehtävä 2b) täyttämistä annetuilla esimerkeillä tai sinulle tärkeillä työskentelyyn liittyvillä esimerkeillä, jotka ovat myös osa oppiaineen arviointia.

1. Taito suunnitella työskentelyään

- Opiskelun kohteena olevan asian hahmottaminen
- Opiskeltavien sisältöjen suunnittelu
- Omien tavoitteiden hahmottaminen ja valintojen perusteleminen

2. Taito säädellä työskentelyään:

- Omien tavoitteiden ja edellytysten tiedostaminen
- Aikaisemman opitun tunnistaminen
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen
- Sopivien opiskelutapojen ja – strategioiden valitseminen
- Uskallus luovuuteen

Välitehtävä (osa II, 2b) Työskentelyn ja taitojen arvioinnin taulukko

Ylärivillä sarake 1 tyhjä, sarake 2: Työskentelyn taidot, sarake 3: Arvioinnin kohde, sarake 4 Arviointimenetelmät, sarake 5: Oppilaan arviointitehtävät ja osallistaminen ja sarake 6: Dokumentointi ja summatiivinen arviointi.

Toiselta riviltä sarake 1 (allekkain):

- Työskentelyn taidot, organisointi
- Työtavat
- Luovuus
- Työn loppuun saattaminen
- Oma esimerkki

Kriteerit oppimisen ja osaamisen arvioinnissa (osa II, työpaja 3)

Arvioinnin perusta (osa II)

OPPIMISKÄSITYS, TAVOITTEET, TEHTÄVÄT ja OIKEA- AIKAISUUS

- Tavoitteet (Mitä?)
- Arvioinnin tehtävät (Miksi?)
- Oppimiskäsitys (Miten?)
- Oikea-aikaisuus (Milloin?)

Paikallisten käytänteiden ohjaavuus (osa II)

- Kunnan arviointikulttuuri: kunnan koko, kouluverkko, taloudelliset resurssit, alueellinen yhteistyö, opetuksen käytännöt
- Koulun arviointikulttuuri: rehtorin rooli keskiössä, opettajuus, oppilasmäärä, täydennyskoulutus, teknologia, sidosryhmäyhteistyö, arviointiosaaminen
- Oppiaineen arviointikulttuuri: erilaisten arviointimenetelmien ja työtapojen käyttö, pedagogiikka, opettajien koulutus, digitaalisuus
- Vuosiluokkien arviointikulttuuri: oppilaiden ikätaso

ARVIOINTIASIAT KIRJATAAN OPETUSSUUNNITELMAAN!

Miksi arvioidaan (osa II)?

ARVIOINTI

- Antaa tietoa opettajalle, oppilaalle ja huoltajalle, jolloin kaikki voivat saada realistisen kuvan oppilaan oppimisesta ja osaamisesta
- Antaa tietoa opettajalle opetuksesta
- Antaa tietoa opettajalle, oppilaalle ja huoltajalle opiskelun ja oppimisen edistymisestä
- Ohjaa oppimiseen, opiskeluun ja oppimiseen
- Motivoi ja innostaa/lannistaa oppimiseen ja opiskeluun
- Valikoi jatko-opintoihin
- Ennustaa (ehkä jossain määrin) opintomenestystä tulevaisuudessa
- Kontrolloi oppimista, osaamista ja opiskelua (normit)
- Kehittää opiskelua, oppimista ja opetusta
- Ohjaa ja kehittää edellytyksiä itsearviointiin, sekä vertaispalautteen antamiseen ja vastaanottamiseen

Marja Myllykangas 31.3.2021

Eri toimijat, erilainen näkökulma arviointiin (osa II)

- Oppilas: itsearviointi ja vertaispalaute. Oppilaiden tulisi oppia näkemään arvioinnissa ne asiat, jotka edistävät ja vahvistavat oppimista ja osaamista
- Opettajuus ja opettajan pedagoginen arviointiajattelu
- ”Paikallista arviointiosaamista edistävät: vahva pedagoginen johtajuus, yhteinen keskustelu, yhteissuunnittelu, kodin ja koulun yhteistyö
- Paikallista arviointiosaamista estävät: lapsi- ja oppilasryhmien moninaisuus, oman työn priorisointi kehittämistyössä, hyviä käytänteitä ei jaeta, riittämätön täydennyskoulutus, työaikajärjestelyt, talous”

Venäläinen, Saarinen jne. 2020. Näkymiä OPS-työn varrelta, 148-163.

Päätö- ja lukuvuosiarvioinnissa toteutuu (osa II)

- Toteutuu:

Yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus, tavoitteiden ohjaavuus, avoimuus, suunnitelmallisuus, näyttöihin perustuva monipuolinen osaaminen

- Tätä vahvistaa:

Yhteiset ja selkeät ohjeet, oikeiden käsitteiden käyttäminen, normiohjauksen selkeys, paikallinen tuki, nivelvaiheyhteistyö, arvioinnille annettu aika

Kaikki lähtee tavoitteista (osa II)

Jo vuonna 1981 todettiin, että

1. Opetuksen tavoitteet on tunnettava. Samoin on tunnettava OPS ja oivallettava, mikä merkitys tavoitteilla on opetuksessa
2. Tavoitteet on tulkittava toiminnaksi. Opettajan persoonallisuus välittää tulkintaa eteenpäin. Ainoastaan selkeät tavoitteet voi tulkita samalla tavalla
3. Tavoitteet on myös sisäistettävä, jolloin niiden on mahdollista ohjata opettajan käyttäytymistä ja didaktisia ratkaisuja.

(Kansanen & Uusikylä 1981)

Tavoitteista (osa II)

- Opetuksen tavoitteet: focus on opetuksessa, opettajan toiminnassa (objectives). Arvioidaan opetusta, opetuksen toteutumista.
- Oppilaan oppimisen tavoitteet: on johdettu opetuksen tavoitteista, mitä odotetaan oppilaan oppivan, focus on oppilaassa (outcomes). Arvioidaan oppilaan oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.
- Osaamisen kuvaus: miten osaaminen näkyy? (näytöt, evidence)

Huom! Laissa puhutaan opetuksen tavoitteista, ei oppimisen tavoitteista

- Minkälaisilla teoilla meidän koulun em. käytänteitä on vahvistettu? Mistä on syntynyt eniten keskustelua?
- Antavatko normit (POPS, LOPS, lait, asetukset) riittävän ohjeistuksen?

Opetussuunnitelmassa esille nousseita asioita päättöarvioinnissa (osa II)

- ”Suhteuttavat” ilmaisut (silloin tällöin, jonkin verran, joitakin) ovat ongelmallisia
- Arvosanan 8 osaaminen eri tasoista eri oppiaineissa
- Jatkumonpuute 6.luokka => päättöarviointi
- Krahtwohl & Andersonin taksonomian hyödyntäminen
- Päättöarvosanan kriteerit eivät saa valmistuttuaan olla liian vaikeaselkoisia ja työläitä oppimisen arvioinnissa
- Kriteerityöpajat alkoivat talvella 2019
- Käytettävyystarkastelu syksyllä 2019 (suomen kieli ja kirjallisuus, svenska och litteratur, matematiikka, A1 englanti, kotitalous, yhteiskuntaoppi), 232 opettajaa 90 eri koulusta
- Kommentointikierrös elokuu 2020
- Päättöarvioinnin kriteerit hyväksyttiin 31.12.2020, käyttöön lv 2021-2022

Opettajien näkemyksiä OPS 2014 perusteiden päättöarvioinnin kriteereistä (osa II)

- opettajien OPS 2014 tietämys ja siihen liittyvä päättöarvioinnin tietämys hyvä
- päättöarvioinnissa tehdään yhteistyötä kollegan kanssa (40%), kuitenkin reilu neljännes teki harvoin tai ei ollenkaan yhteistyötä
- alueellista päättöarviointiin liittyvää yhteistyötä ei juurikaan tehdä
- opettajat kokivat olevansa aktiivisia arviointitoiminnan kehittäjiä, kuitenkin arvioinnin kehittäminen ei ole edennyt samalla tavalla kuin opetuksen kehittämiseen
- Kun selvitettiin, opettajien (N= 2000) näkemyksiä, mitkä asiat vaikuttavat oppiaineen arvosanaan, niin:
 - 58 % vastasi, että sisällöt
 - 42 % oppimiselle asetetut tavoitteet
 - 39 % OPS:n arviointikriteerit ja hyvän osaamisen kuvaus

(Karvi 2020:7)

Keskustelua (osa II, 3a)

1. Mitä ajatuksia edellisessä diassa esitetyt prosenttiluvut herättävät?

2. Entä 19.4.2023 Helsingin Sanomissa Karvin arviointiasiantuntija Jari Metsämuurosen kommentti: ” Onhan niitä kriteereitä jo aiemminkin ollut, eivätkä opettajat ole niitä silti osanneet käyttää .”

Kriteeriperustainen arviointi 1 (osa II)

Tavoittaako oppimisen ilon ja edistymisen sekä arvostuksen oppimiseen ja arviointiin ?

- 1990 – luvun lopulla ohjeistus kriteeriperustaiseen arviointiin, jo OPS – 2004 päättöarvioinnin kriteerit esitettiin velvoittavana normina
- kriteerit vrt. ylioppilaskokeet: hyvän vastauksen kuvaus
- kriteeriperustainen, suhteellinen vai näiden sekoitus? Ajankohdan ja oppimiskäsityksen vaikutus

Kriteeriperustainen arviointi 2 (osa II)

- kriteerit ovat tavoitteisiin perustuvia arvioinnin välineitä, joiden avulla arvioinnista saadaan läpinäkyvää, yhdenvertaista ja ymmärrettävää
- keskeistä on se, että kriteerit merkitys ja sisältö on yhdessä ja etukäteen selvitetty. Näin myös arvioinnista saadaan mahdollisimman luotettavaa
- POL 628/1998, asetus 852/1998 ja opetussuunnitelman perusteet edellyttävät, että oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin eikä toisiin oppilaisiin tai heidän osaamiseensa
- tavoitteet ovat tärkeässä roolissa, kun seurataan oppimisen ja osaamisen edistymistä sekä itsearviointin kehittymistä

Taksonomiat ja kriteeriperustainen arviointi (osa II)

- taustalla jo 1980 – luvultakin tuttu Bloomin taksonomia (tiedollinen, taidollinen ja tunneperäinen osa-alue arvioinnissa ja osaamisessa)
- Bloomin taksonomia ei kuitenkaan ota riittävästi huomion oppimisen prosessimaista luonnetta eikä oppimiskäsityksen vaikutusta arvioinnissa
- Bloomin taksomiassa käytössä olevat verbit voivat olla ”käskeviä” (vrt. OPS 2004)
- Anderson & Krathwohlin luoma taksonomiassa on enemmän erilaisia tasoja sekä esimerkkejä tavoitteiden muuttumista toiminnaksi. Tiedon ulottuvuutta ja prosessimaisuutta on myös mahdollisuus tarkastella monimuotoisesti sekä oppimisen että osaamisen arvioinnissa (muistaa, ymmärtää, soveltaa, analysoi, arvioi, luo, faktatieto, käsitetieto, menetelmätieto, metakognitiivinen tieto)
- Anderson & Krathwohlin luoma taksonomia soveltuvuus eri oppiaineisiin vaihtelee: kielet ja eurooppalainen viitekehys, äidinkieli ja kirjallisuus osin eurooppalainen viitekehys, osin MA, BI, GE, FY, KE, TT, HI, YH, ET, taito- ja taideaineet: soveltuvin osin A & K

Taksonomia- ajattelu arvioinnissa (osa II)

Plussat

- perustuu tavoitteisiin ja yhdessä harjoiteltuihin sekä opittuihin asioihin
- erityyppinen tieto ja osaaminen tulevat osaksi arviointia
- arvioinnin perusteet selvitetään etukäteen kaikille toimijoille
- erilaiset ”osaamiset” voivat kompensoida toinen toisiaan
- yhdenmukainen arviointi kaikille, objektiivisuus paranee
- oppilas voi ”arvottaa”, mitä tasoa tavoittelee?
- soveltuvuus opetuksen suunnitteluun?

Miinukset

- vaatii aikaa ja vaivaa
- asenteiden ja työskentelytaitojen arviointi voi jäädä hataralle pohjalle

Tavoitteet, tiedot, taidot (osa II)

- Faktatieto: yksittäiset faktat (esim. atomin osat, solun rakenne, kemian ja karttojen merkit)
- Käsitetieto: oppiaineelle tyypilliset käsitteet (vaatehuolto, kuvataiteen tyylisuunnat, jaksollinen järjestelmä)
- Menetelmätieto: oppiaineelle tyypilliset menetelmät (käsityön työtavat, taikinatyytit)
- Metakognitiivinen tieto: taito tarkastella omaa oppimista tai mitä asioita ei vielä osaa

Ouakrin –Soivio , 2020

Aksela, Tikkanen & Kärnä 2012

Taksonomiat tiedon matona (osa II)

Risto Hotulainen, 2017

1. Luettelo, kuvaa, tunnistaa, nimeää, paikallistaa, löytää, MUISTAA
2. Osaa, kertoo, omin sanoin, kertoo esimerkein, YMMÄRTÄÄ
3. Osaa käyttää toisessa kontekstissa, toteuttaa, SOVELTAA
4. Purkaa opitun asian ymmärtääkseen paremmin, vertailee, organisoii, jakaa osiin ANALYSOI
5. Tarkistaa (kriittisesti) ARVIOI
6. Luo uusia ideoita, muotoilee, suunnittelee, LUO

Pohl 2000, Learning to Think, Thinking to Learn

Krathwohl 2001, A Revision on Bloom's Taksoomy

Kriteerityön aikana tarkasteltava huolellisesti (osa II):

- Osaamistasojen johdonmukaisuus
- Kokonaisuus arvosanasta 5 arvosanaan 9
- Opettajia kuultava prosessin aikana
- Toimeenpanolla tarvitaan kouluissa ja kunnissa tukea ja koulutusta
- Asenne ja arvo tavoitteita ei arvioida, voidaan kirjoittaa esimerkiksi
”ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia”
- Oppimisen tavoite on oppilaan toimintaa kuvaava verbi, muutoinkin verbien valinnoissa tulee olla huolellinen

Keskustelua (osa II, 3b)

- Taksomia - ajattelun tavoitteena on selkiyttää kriteeriperustaisen arvioinnin taustaa ja avata esim. oppilaille sitä, että eri arvosanoille vaaditaan erilaista osaamista.
- Toimiiko? Miten voisit muutoin kuin osaamisen arvioinnissa hyödyntää taksonomia – ajattelua
- Idea toteuttavaksi omassa työyhteisössä:
 1. Tutustu huolella Anderson & Krathwol taksonomia taulukkoon, erityisesti taulukon verbeihin.
 2. Valitse yksi oppiaineen tavoite ja sille sisältö.
 3. Lähde avaamaan tätä tavoitetta arvioinnin näkökulmasta siten, että saat jokaiseen ruudukon kohtaan yhden käytännön esimerkin.
 4. Arvioi taulukon käytettävyyttä: päättöarvioinnin/osaamisen arvioinnin opetuksen suunnittelun ja arvioinnin ”näkyvyyden” näkökulmasta

Työpaja 3 ja välitehtävä (osa II, 3a)

Kriteerit käytäntöön, arvosanalle 5:

- Arvosana 5 kuvaa, mitkä taidot ja tiedot oppilaalla on vähintään oltava, jotta hänen suorituksensa on hyväksytty:
 - kaikkea, mitä oppimisen tavoitteessa on määritelty, ei tarvitse osata arvosanassa 5
 - Ilmaisua ”tuetusti” on vältetty, koska se voidaan mieltää oppimisen tuen käsitteenä
- Arvosanan 5 työstäminen, tavoite kerrallaan
- Mitä konkreettisia asioita, tietoja ja taitoja arvioinnin kohteeseen kuuluu?
- Mitkä kuuluvat erityisesti arvosanalle 5?
- Mitä työtapoja, mittareita ja arviointimenetelmiä käyttäisitte ja kuinka usein?
- Ajatellen, että oppilas on saamassa arvosanan 5. Painopisteenä hyväksytty suoritus.
- Selkiyttääkö arvosanan 5 kriteerit hyväksytty/hylätty arvosanan antamista

Työpaja 3 ja välitehtävä (osa II, 3b)

- Opetuksen tavoite
- Sisältöalue
- Oppimisen tavoite
- Arvioinnin kohde
- Osaamisen kuvaus 5
- Osaamisen kuvaus 7
- Osaamisen kuvaus 8
- Osaamisen kuvaus 9

Opintojen aikainen arviointi (osa II, työpaja 4)

Arvioinnin keskeisiä periaatteita (osa II)

- Oppimista ja osaamista, opetusta, palautetta ja ohjaavaa palautetta ei voi erottaa arvioinnista
- Arviointi on kontekstisidonnaista
- Arviointi on osa oppimisprosessia, se OHJAA KEHITTÄÄ MOTIVOI
- Arviointi tukee minäkuvan kehittymistä
- Arviointi kehittää opetusta, kun
 - opettaja on reflektoi omaa työtään ja opetustaan, jotta oppilaan oppiminen on keskiössä
 - Mikään menetelmä tai työtapo ei itsessään ole hyvä tai huono
- Tarkoituksenmukaisuus: mikä tapa sopii mihinkin arvioinnin kohteeseen/ asiaan

Arvioinnin eri ulottuvuudet (osa II)

- Diagnostista arviointia toteutetaan oppimisprosessin alussa, on usein kuvailevaa ja laadullista
- Formatiivinen arviointi on oppimisprosessin aikaista arviointia, joka tekee oppimisprosessin näkyväksi. Formatiivinen tukee summatiivista arviointia.
- Summatiivinen arviointi on osaamisen arviointia (lukuvuosiarviointi, päättöarviointi)

Nämä kaikki kehittävät oppimaan oppimisen taitoja, kaikkiin tarvitaan mittareita ja suunnitelmallisuutta sekä tavoitteen keskeisen merkityksen oivaltamista

Taustaa formatiiviselle arvioinnille (osa II)

- Formulointi eli oppimisen/opetuksen muokkaus, 1967

Black & William 1998, 2009, 2018

- Tulkintaeroja, miten formatiivinen arviointi ymmärretään:

A: Diagnostinen koe, väliarviointi, pikkukokeet, testit

B: Pedagoginen prosessi, jonka avulla saadaan laadullista tietoa siitä, miten oppija etenee opinnoissaan ja ymmärtää opittavia asioita

- AfL assesment for learning oppimista edistävä arviointi
(summatiivinen arviointi: assessment of learning)

Jatkuvan arvioinnin käsitteen käytön pulmallisuus!

Miltä näyttää arvioinnin formatiivisuus (osa II)?

- Opettajat mielestään: antavat riittävästi aikaa osaamisen osoittamiseen, arvioivat oppijoiden työskentelyä koko oppimisprosessin ajan, kiinnittävät oppijoiden huomiota oppimistapoihin ja niiden kehittämiseen
- Oppijat mielestään: saavat kohtuullisesti rakentavaa ja yrittämään rohkaisevaa palautetta, saavat kohtuullisesti oppimistapoihinsa ohjausta, näkevät monet formatiivisen arvioinnin käytänteet huonommin toteutuviksi kuin opettajat
- Huoltajat mielestään: tunnistavat opettajan antaman ohjauksen ja palautteen kannustavaksi ja rakentavaksi, katsovat opettajan antavan riittävästi lapselleen aikaa osaamisen osoittamiseen

Formatiivinen arviointi POPS2020 (osa II)

- Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan edistymistä suhteessa tavoitteisiin, formatiivinen arviointi on osa opetusta
- Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta (feedback ja feedforward)
- Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointi
- Huoltajille ja oppilaalle annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä; tämä kirjataan paikalliseen opetussuunnitelmaan
- Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Formatiivisen arvioinnin strategiat (osa II)

1. Tavoitteet selväksi: tavoitetietoisuus edistää oppimisprosessia ja – tuloksia
2. Ymmärrys opetusryhmän oppimisen tilasta, tehtävät ja menetelmät (oppilastuntemus)
3. Palaute oppimista edistämässä
4. Itse- ja vertaisarviointia tai –palautetta. Oppilaiden haastaminen
5. Oppilaan arviointiosaamisen kehittäminen

Oppilasnäkökulma formatiivisessa arvioinnissa (osa II)

Tavoitteiden ymmärtäminen omaa oppimista ohjaavina, motivoivina, kehittävinä ja toteavina asioina

Oppilas havainnoi ja pohtii esimerkiksi:

- Omaa oppimistaan
- Missä ja miten hän on onnistunut?
- Miten hänen tulisi vielä parantaa toimintaansa?
- Miten hän on edistynyt?
- Miten hänen tulisi vielä toimia saavuttaakseen asetetut tavoitteet?
- Miten oppilas näkee ja oivaltaa sisällöt tavoitteiden saavuttamisessa?

Kuvaa oppilaan arviointiosaamista

Opettajanäkökulma formatiivisessa arvioinnissa (osa II)

Opintojen aikaisessa arvioinnissa:

Tavoitteiden ja kriteerien selventäminen

- ohjata oppilasta hänen pohdinnoissaan
- auttaa näkemään oppilaan vahvuuksia, kehittämiskohteita ja edistymistä
- auttaa havainnoimaan omaa toimintaansa realistisesti sekä kannustaa kokeilemaan, korjaamaan tai jatkamaan toimintaansa saadun palautteen avulla
- palaute omasta opetuksesta ja ohjaamisesta, tarvittaessa toiminnan muuttaminen

Keskustelua (osa II, 4a)

Mikä formatiivisessa arvioinnissa on vaikeinta?

Voitte ottaa keskustelun pohjaksi esimerkiksi viiden kohdan strategian tai sen pohjalta esitetyt näkökulmat ja kysymykset siitä, miten formatiivinen arviointi auttaa opettajaa.

Ohjaus ja palaute oppimisen edistäjänä (osa II)

- Ohjaus (feedforward) : ohjaa ja auttaa eteenpäin, on ennakointia, edistäminen
- Palaute (feedback): kertoo jo toteutuneesta oppimisesta

Palautteen pitäisi kertoa, mikä on ollut tavoite, missä ollaan tällä hetkellä ja miten tavoitteeseen päästään (Atjonen 2007)

Tarvitaan sellaista ohjaavaa palautetta , joka ei jää taaksepäin katsovaksi, vaan vie eteenpäin.

Palaute ja oppimiskäsitys (osa II)

Kertausta:

- Behaviorismi: numeroarvostelu, määrällinen arviointi, opettaja arvioi
- Konstruktivismi: itsearviointi, miten opitaan, laadullinen arviointi, opettaja ja oppilas arvioivat yhdessä

Entä nyt: arvioidaan yhdessä, oppimisen edistäminen, oikeudenmukainen ja monipuolinen arviointi (kriteerit)

Ohjaava palaute on opettajan keskeinen pedagoginen keino oppilaan koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Opettaja etsii rooliaan ohjaamisen ja oma-aloitteisuuden tukemisen välillä (Syrjäläinen 2015)

Palautteen antamisen tasoja (osa II)

- Palaute kohdistuu tuotokseen, tehtävään (kognitiiviset taidot)
- Palaute kohdistuu prosessiin, tällöin reflektoidaan oppimisprosessia, edistää tehokkaasti oppimista ja parantaa minäpystyvyyttä (itsearviointi, reflektion eri tasot)
- Palaute kohdistuu itsesäätelyyn, esim. siihen suoritanko tehtävät loppuun asti tai jäävätkö ne kesken (sosiaalinen taso)
- Persoonaan kohdistuva palaute edistää harvoin oppimista ("olet ahkera ja hyvä tässä")

Ouakrim – Soivio 2020 ja Hattie & Timberley, 2007

Ohjauksen näkökulmasta tarkastellaan: Minne mennään, kuinka mennään, mihin seuraavaksi?

On hyvä muistaa, että vaikka arvioinnilla tuetaan oppilaan oppimista monipuolisesti, arvosana on kuitenkin annettava (arvioinnin yhteiskunnallinen vastuu)

Feedback tai feedforward (osa II)

(Gonzales 2018)

FEEDBACK

- Vahvista mitä oppilas tietää
"Olet tosi hyvä tässä"
- Osoittaa ongelmia
"juttu ei toimi siksi..."
- On tiedon kaatopaikka
"mittauksia tehty 20 ja miten olet niitä käyttänyt..."
- Kätkee ilkeydet
"hampurilaismalli"
- Suuntautuu ylhäältä alas
"Auktoriteettiasema"

FEEDFORWARD

- Kehittää lahjakkuutta
"harjoittelisitko tätä"
- Laajentaa mahdollisuuksia
"entäpä jos lisäisit tähän..."
- On erityistä ja kohdentuvaa
On jatkuvaa ja opetukseen integroivaa
- On autenttista
"kuvailee ongelman ja johdattelee ratkaisuun"
- Ryhmädynamiikka
"Tulee usealta eri taholta"

Palautteen eri tasoja (osa II)

Palaute kohdistuu:

- tiedolliseen (kognitiiviset taidot), tuotos, tehtävä
- reflektiiviseen (itsearviointi)
- Sosiaaliseen
- käytännön toimintaan (learning by doing)
- toimintaan (ei henkilöön)

Ouakrim – Soivio 2020 ja Hattie & Timberley, 2007

Ohjaamisen näkökulmasta:

- minne mennään, kuinka mennään, mihin seuraavaksi?

On hyvä muistaa, että vaikka arvioinnilla tuetaan oppilaan oppimista monipuolisesti, arvosana on kuitenkin annettava (arvioinnin yhteiskunnallinen vastuu)

Palaute on (osa II):

(Ahonen & Lohtaja – Ahonen, 2011 mukaan:

- Paras tapa kasvattaa itseluottamusta
- Kätevin tapa näyttää tunteet
- Nopein tapa esittää työn merkitys
- Varmin tapa lisätä onnistumisia
- Yksinkertaisin keino pitää vastuullisena
- Varhaisen puuttumisen malli
- Tehokkain tapa käynnistää muutos

Esimerkkejä oppimista edistävästä palautteesta (osa II)

- Oikea - aikainen
- Kuvaileva
- Perustuu kriteereihin
- Havainnollistava
- Sisältää vihjeitä ja ehdotuksia
- Riittävän yksilöity ja selkeä
- Kohtaa oppilaan/opiskelijan tarpeet
- Perustuu näyttöön

Oppimista ”hidastava, ehkäisevä” palaute (osa II)

- On ylikriittinen
- Sortuu vertailemaan toisiin oppijoihin
- On monimutkainen ja epämääräinen
- Kohdistuu oppijan persoonaan
- Liittyy epämääräisesti tavoitteeseen
- Ajoitus ei ole onnistunut

Digitaalisten arviointivälineiden käyttö (osa II)

- Lukio-opiskelijoiden mielestä digitaalisia välineitä käytetään arvioinnissa jonkin verran
- Lukion opettajilla ei vielä selkeää kantaa, ovatko heidän arviointikäytänteensä muuttuneet yo - tutkinnon digitalisoitumisen myötä (2,9)
- Digitaalisia arvioinnin välineitä on käytetty eniten vieraisissa kielissä, vähiten taito- ja taideaineissa
- Miten sulauttaa arviointi, opettaminen ja ohjaaminen sekä oppiminen ja osaaminen ja digitaaliset arviointivälineet?

Digitaalinen formatiivinen arviointi (osa II)

Voi olla esimerkiksi:

- Digitaalisia matriiseja
- Digitaalisia pelejä
- Mobiilioppimista
- Summatiiviseen arviointiin yhdistämistä
- Jäljitystyökaluja
- Personoituja oppimisympäristöjä
- Sähköisiä kirjoja
- Visailuja ja testejä

Looney 2019.

Keskustelua (osa II, 4b)

- Kuinka usein ja minkälaisissa tilanteissa annatte oppijoille ohjaavaa palautetta. Kerro muutama käytännön esimerkki.

Atjonen, Päivi. 2023. Formatiivinen arviointi perusopetuksessa. Itä-Suomen yliopisto.

Työpajatehtävä 4 (osa II)

Minkälaisia digitaalisia formatiivisen arvioinnin välineitä olette käyttäneet?

- Lyhyt esittely
- Kehitettävää
- Suositteletko
- Oppilaiden näkökulma
- Huoltajien osallistaminen

Välitehtävä 4 (osa II)

1. Voit käyttää yksinkerta hakusanaa ”formative assessment”
2. Tutustu yhteen tai kahteen artikkeliin, joka soveltuu opettamaasi oppiaineeseen
3. Mitä sellaisia käytännön esimerkkejä artikkeli antaa, joita voit hyödyntää osaamisen arvioinnissa (lukuvuosi- tai päättöarviointi)

Näkökulmana se, että formatiivinen arviointi tukee osaamisen arviointia

Formatiivisen arvioinnin avainstrategiat (osa II)

(Atjonen 2023. Formatiivinen arviointi perusopetuksessa, Itä-Suomen yliopisto, 22-25.)

	Minne oppilas on menossa MOM?	Missä oppilas on nyt MON?	Miten oppilas pääsee Sinne MOP?
Opettaja	1.Tavoitteiden ja kriteerien ymmärtäminen	2.Opetuskeskustelujen ohjaaminen ja oppilaan ymmärtämistä valottavien tehtävien laatiminen	3.Oppimista edistävän palautteen antaminen
Oppilas-kaverit, ryhmä	1.Tavoitteiden ja kriteerien ymmärtäminen	4.Oppijoiden aktivoiminen toistensa oppimisresursseiksi	4.Oppijoiden aktivoiminen toistensa oppimisresursseiksi
Oppilas	1.Tavoitteiden ja kriteerien ymmärtäminen	5.Oppijoiden aktivoiminen oman oppimisensa omistajiksi	5.Oppijoiden... oman oppimisensa omistajiksi

Summatiivinen arviointi ja päättöarvioinnin
toteuttaminen (osa II, työpaja 5)

Tarkastelussa (osa II)

OPS:n perusteissa luvut 6.1.2; 6.2;6.3, 6.8, 6.11

6.1.2 Päätösarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä

6.2 Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoille vaadittavan osaamisen tasoon

6.3 Osaamisen arviointi kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidolliseen osaamisen tasoon
... eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin

6.8 päätösarviointi tehdään vuosiluokkien 7-9 aikana osoitetun osaamisen perusteella

6.11 Todistukset

Mitä yleissivistävässä koulutuksessa arvioidaan (osa II)?

- Oppiminen ja siinä edistyminen = opintojen aikainen arviointi (pääosin formatiivista arviointia, palautteen antamista ja ohjaamista)
- Osaamisen arviointi, johon kuuluvat tiedot ja taidot = lukuvuoden päätteeksi annettava lukuvuosiarviointi ja päättöarviointi (summatiivinen arviointi)

Evaluation vs. assessment (osa II)

(Atjonen 2023, 2019)

- Evaluation: Ilmaisee loppupäätelmän, on toteavaa, suhteuttaa standardeihin, osoittaa puutteita, on painotetusti numeerista
- Assessment: on jatkuvaa, on positiivista, on yksilöllistä, tarjoaa palautetta ja ohjausta, on painotetusti laadullista

Molemmat edellyttävät: kriteereitä, tekevät mittauksia ja perustuvat tietoon

Summatiivinen arviointi (osa II)

- Summatiivinen arviointi = assesment of learning, evaluation
- Perusopetuksessa lukuvuosi- ja päättöarviointi, lukiokoulutuksessa kurssiarviointi ja oppimäärän suorittamisen arviointi
- Summatiivinen arviointi kokoaa yhteenvedon omaisesti oppijan osaamisen ja toteutuu käytännössä useimmiten kirjallisena kokeena (?) => lopputulos, kokoava, standardit ja kriteerit toteuttava, miksei puutteetkin, oppijoiden yhdenvertaisen kohtelun tae, arvosana ja palaute suorituksesta
- Oppijoille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet, arvioinnin periaatteet ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan

POPS perusteet 10.2.2021, luku 6.1.2 (osa II)

- Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut OPS:ssa oppiaineelle asetetut tavoitteet
- Summatiivinen arviointi tehdään jokaisen lukuvuoden päätteeksi tai perusopetuksen päättyessä
- Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden osaamisesta
- Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.
- Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset.

Opetushallitus 10.2.2020

Opettaja osaamisen arvioijana 1 (osa II)

Muutamia näkökulmia:

- Arvosanojen antaminen on yleisin tapa arvioida osaamista
- Suomessa opettajien arviointitaidoista ei ole yhtenäistä kuvaa, asiasta vähän tutkimustietoa (assessment literacy)
- Alakouluissa osaamisen arviointi painottuu luokkatyöskentelyyn, yläkoulussa kokeisiin
- Ohjausasiakirjoilla näyttää olevan vähän vaikutusta arvosanan antamiskäytäntöihin vrt. Karvin tulokset 2019 ja 2020.
- Opettajan ammatillisen kasvun vaihe vaikuttaa opettajan arviointiajatteluun ja toimintaan: noviisi, kokenut osaaja, tekninen taitaja, uudistaja
- Entä opettajan omat kokemukset arvioinnista ja opettajankoulutuksen vaikutus?

Monipuolinen arviointi oppimisessa ja osaamisessa (osa II)

- MITÄ? (teoria, prosessi, tuotos, tulos, esitys, ryhmätyöskentelytaidot, osaaminen, edistyminen, käyttäytyminen, oppiaineelle ominainen työtapaa...)
- MIKSI? (motivointi, osaamisen tason määrittely, kannustaminen, ohjaaminen, palautteen antaminen, tavoitteiden asettaminen, virheiden korjaaminen...)
- MITEN? (itsearviointi, vertaisarviointi, suullinen/kirjallinen palaute, ryhmäarviointi, portfolio, yksilökoe, muistiinpanokoe, esitelmä, paritehtävä, oppimistehtävä..)
- KUKA? (oppilas itse, opettaja(t), oppilastoveri, ryhmä..)
- MILLOIN? (jatkuvasti, alussa, lopussa, puolivälissä..)
- MISSÄ MUODOSSA? (sähköinen, suullinen, kirjallinen..)
- (Ouakrim- Soivio, N. 2016. Oppimisen ja osaamisen arviointi. Otava. Keuruu

Opettajien näkemyksen mukaan (osa II)

Oppiaineen arvosanaan vaikuttavat

- OPS:n arviointikriteerit ja hyvän osaamisen kuvaukset (4,3)
- Muut taitotasokuvaukset (3,6)

Tavoitteiden ja kriteerien keskinäinen vastaavuus tulee varmistaa

OPS:n valtakunnallisten perusteiden ja paikallisen OPS:n selkiyttäminen parantaisi arviointityötä

Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa liian vähän arviointiin liittyviä osioita

Oppijoiden ja huoltajien arviointiosaaminen vaatii niinikään vahvistamista

Keskustelua (osa II, 5a)

Mitä ajatuksia edellisen dian asiat herättävät:

- tavoitteiden ja kriteerien keskinäinen vastaavuus?
- OPS:n valtakunnallisten perusteiden ja paikallisen OPS:n selkiyttäminen?
- oppijoiden ja huoltajien arviointiosaaminen vahvistaminen?

Ongelmia päättöarvioinnissa (osa II)

Samalla osaamisella tulisi saada sama arvosana jokaisessa koulussa, mutta...

- laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet ja työskentelyn arviointi paikallisissa opetussuunnitelmissa hodge –podge arviointi vältetään kriteereillä
- opettajan mahdollisuus painottaa jotain oppiaineen tavoitetta toista tavoitetta enemmän (kompensaatio)

Nykyiset linjaukset (osa II)

- Perusopetuksen koko oppimäärän hyväksytysti suorittaneelle oppilaalle annetaan päättötodistus (Perusopetusasetus 12 §)
- Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, mitkä ovat kunkin oppiaineet tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9 (opetuksen järjestäjä päättää) OPS2014
- Arvosanalle kahdeksan oli laadittu valtakunnalliset kriteerit, jotka siirretty paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan OPS 2014

Päätöarviointi POPS, 10.2.2021 (osa II)

- Päätöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut OPS:n perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet
- Osaamisen taso suhteessa tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin arvosanoille 5,7,8 ja 9
- Tavoitteet tulee saavuttaa vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti
- Päätöarvosanan muodostumisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen OPS:ssa määritellyt oppiaineen tavoitteet ja päätöarvioinnin kriteerit, riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7,8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa OPS:ssa
- Päätöarvioinnin kriteerit siirretään paikalliseen OPS:n sellaisenaan

Linjausten näkökulmia (osa II)

- Opetukselle asetetut tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia, niihin perustuen ei voida arvioida oppilaan suoriutumista => oppimisen tavoite ja arvioinnin kohde
- Oppilaan oppimiselle asetettava tavoite tulee nostaa keskiöön
- Tavoitteiden painotuksia on hyvä pohtia uudelleen
- Osaamisen ja työskentelyn kompensaaation huolellinen tarkastelu
- Oppiaineen ingressiteksteissä on sama pohja, mutta ”kolmannessa” kappaleessa on näkökulmia, jotka tukevat ko. oppiaineen arviointia
- Paikallisesti päätettäviä asioita OPS:ssa huomattavasti vähemmän vrt. POPS 2014/luku 6 ja POPS 10.2.2021/luku 6

Päätötodistus (osa II)

- Päätötodistus annetaan oppilaalle, joka on hyväksytysti suorittanut kaikki hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvat oppiaineet. Päätötodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota
- Vuosiluokilla 7-9 opiskeltujen yhteisten oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään vuosiviikkotunteina
- Jos oppilas on opiskelu on järjestetty toiminta –alueittain, päätötodistus on sanallinen
- Päätötodistukseen voi kuulua liitteitä, mutta niistä ei tule mainintaa päätötodistukseen. Esim. sanallinen arvio joistakin valinnaisista aineista.
- Valinnaiset aineet: numeroarvosana, hyväksytty/hylätty, valinnaisen aineen vaihtaminen, A2/B2 arvosanan pois jättäminen

Huom! Koulu ei voi jälkikäteen muuttaa tai korjata jo saatuun päätötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella

Päättöarvosanan muodostuminen ja päättötodistus (osa II)

- Päättöarvosana muodostetaan, kun oppiaineen oppimäärän opetus päättyy.
- Jos oppiaineen päättöarviointi ajoittuu vuosiluokille 7-8, ko. päättöarvosana kirjataan lukuvuositodistukseen ja mahdolliseen välitodistukseen.
- Nämä arvosanat siirretään 9.vuosiluokan keväällä annettavan päättötodistukseen. Päättötodistukseen merkitään opintojen laajuus vuosiluokilla 7-9, vuosiviikkotunteina.

Vuosiluokkien 7- 9 osaamisen perusteella suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja käyttäen OPS:n perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä arvosanoilla 5, 7, 8 ja 9

Päätöarvosanan korottaminen (osa II)

- Oppiaineen hyväksyttyä arvosanaa ei voi korottaa kuin seuraavissa tapauksissa:
yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa (1 vvt) osoitetulla osaamisella. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan
- Lisäopetuksessa tai erityisessä tutkinnossa päättötodistuksen saamisen jälkeen:
jos kyseessä on oppiaineen oppimäärän hylätty suoritus, jolloin päätöarviointia ei voida suorittaa eikä päättötodistusta voida antaa, tulee oppilaalle varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta korottaa saamansa hylätty arvosana.

Huomioitavaa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden arvioinnissa (osa II)

- Sanallista arviointia voidaan edelleen käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli
- oppilaan lukuvuositodistuksessa voi siten olla sekä sanallista että numeroarviointia
- arvioinnin monipuolisuus painottuu arvioitaessa oppilasta, jonka äidinkieli on muu kuin koulun opetuskieli
- arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä (OPS luku 6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet)
- Tarkasteltava: mikä osuus kielellä on osaamisen osoittamisessa?
- Huolehdittava siitä, että on opetettu se, mitä arvioidaan.

Keskustelua (osa II, 5b)

Kompensaation mahdollisuus päättöarvioinnissa.
Minkälaisissa tilanteissa tämän käyttö on järkevää?

Minkälaisia käytäntöjä kouluissa on siihen, että tulee oppilaalle varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta korottaa saamansa hylätty arvosana?

Työpajatehtävä 5 (osa II)

- Ottakaa tarkasteluun 6.vuosiluokan osaamisen kuvaus arvosanalle kahdeksan ja samoin päättöarvioinnin kriteereistä kuvaus arvosanalle kahdeksan. Voitte valita yhden tai useamman oppiaineen tavoitteet
- Pohtikaa yhdessä, ovatko nämä linjassa vaatimuksiltaan.
- Minkä tyyppisissä asioissa osaamisen vaatimukset lisääntyvät vuosiluokilla 7-9?

Välitehtävä 5 (osa II)

Keskustelua on herättänyt se, jääkö arvosana 10 käyttämättä, kun kriteerit päättyvät arvosanaan 9. Ideoikaa yhdessä ja tuottakaa kriteereita arvosanalle 10. Mitä lisäisitte ja täydentäisitte 9 kriteeriä. Voitte kirjata ehdotuksenne siten, että teette uuden kohdan arvosanalle 10.

- Opetuksen tavoite
- Sisällöt
- Oppimisen tavoite
- Arvioinnin kohde
- Osaamisen kuvaus arvosanalle 5
- Osaamisen kuvaus arvosanalle 7
- Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
- Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
- Osaamisen kuvaus arvosanalle 10

Perusopetus ja lukiokoulutus, arvioinnin nivelvaihe
sekä oppilaan arviointiosaaminen (osa II, työpaja 6)

POPS 2014, vuosiluokat 7-9, Yhteisön jäsenenä kasvaminen (osa II)

- ” Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilönä ja ryhmänä”
- ”Tavoitteena on antaa oppilaalle mahdollisimmat hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi”
- Vuosiluokkakokonaisuudet : mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen sekä oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokkakokonaisuudessa 7-9 (OPS2014 luvut 15.3).

Nivelvaiheen arviointi oppijoiden osaamisen kuvaajana (osa II)

Karvi 2019. ”Että tietää, missä on menossa”

- Opettajien näkemyksen mukaan, nivelvaiheen arvioinnin osuvuuteen vaikuttaa se, mistä koulusta oppija tulee (n =1203)
- Kriittisimpiä tästä olivat lukion opettajat. Vain 22 % oli sitä mieltä, että 9.luokan päätteeksi (nivelvaihetta edeltävä) annettu arvosana kuvaa hyvin oppijan osaamista (n= 671)
- 9.luokkien opettajista 35% uskoi, että arvosanat kuvaavat hyvin oppijan osaamista nivelvaiheessa (n = 520)
- Koulun koko vaikuttaa: pienissä lukiossa arvioinnin koetaan kuvaavan suuria lukiota paremmin oppijan osaamista siirtyessä 9.luokalta lukioon

Arviointi nivelkohdissa (osa II)

Näkemyksiä:

- Vaikka päättöarviointi perustuu tavoitteiden keskimääräiseen saavuttamiseen sekä oppilaiden osaamiseen päättöarvioinnin toteuttamisajankohtana, epäselvää on, mistä päättöarviointi lopulta rakentuu ja miten yhdenmukaista arviointi on
- Oppilaille päättöarvioinnin muodostumisperiaatteet eivät ole selkeitä
- Päättöarvosanojen muodostumisperiaatteet opettajien mukaan: tavoitteet, sen hetkinen osaaminen, pyöristäminen ylöspäin, oppilaan aiempien arvosanojen keskiarvo (vrt. oppiaineen arvosana: sisällöt, tavoitteet, arviointikriteerit, työskentelytaidot, asenne ja motivaatio, taitotasokuvaukset, harrastuneisuus, ryhmän osaamistaso)

9.-luokkalaisten näkemyksiä päättöarvioinnista (osa II)

Asteikolla 1-5:

- Tavoitellaan tiettyä arvosanaa 3,9
- Opettaja on opastanut, miten voin parantaa osaamista päättöarviointia varten 2,9
- Päättöarviointia ei ole mietitty 2,8
- Päättöarvioinnista ei ole riittävää selvyyttä 2,6
- Päättöarvosanalla ei ole merkitystä tässä oppiaineessa 2,0
- Oppimisesta innostuminen vaikuttaa siihen, minkälaista arvosanaa tavoittelee ja miten on suhtautunut opettajan opastukseen

Nivelvaiheyhteistyölle esitettyjä kehittämiskohteita (osa II)

- Arvioinnin monipuolisuus, kannustavuus, jatkuvuus ja joustavuus sekä itse- ja vertaisarvioinnin/palautteen sekä arviointikulttuuria kehittävien periaatteiden, yhteistyön ja yhteisten käytänteiden kehittäminen.
- Tavoiteperustaisuus ja arvioinnin yhteismitallisuus sekä tasapuolisuus
- Palautekäytäntöjen eroavaisuuksien ja yhdenmukaisuuksien pohdintaa:
 - lukio – opettajat korostavat pistemääriä, arvosanoja ja ohjeita enemmän kuin perusopetuksessa
 - lukioiden opettajille on ominaista virheiden merkitseminen ja selitteen lisääminen
- suullisen palautteen määrä vähenee oppijoiden iän myötä
- huoltajien saama palaute pienenee sitä mukaan, mitä vanhemmasta lapsesta on kyse

Osaamisen ja oppimisen arviointi lukiossa, LOPS 2019 (osa II)

Luku 5 Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

Rakentava ja ohjaava arviointi sekä palaute on tärkeää, sillä edellisten kurssien sisältöjä ja osaamista tarvitaan seuraavilla kursseilla.

Erilaisia oppimaan oppimisen taitoja harjoitellaan vielä lukiossa

- Oppiminen
- Osaaminen
- Laaja-alainen osaaminen
- Tiedonhankinta taidot (geneeriset taidot)
- Tavoitteet ja niiden saavuttaminen
- Työskentely
- Oppiminen

LOPS, luku 5 (osa II)

5.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet lukiokoulutuksessa (formatiivinen ja summatiivinen arviointi)

5.2 Opintojakson arviointi. Opiskelijalle annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päättyessä

5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

5.2.2 Itsenäisesti suoritettavat opinnot

5.2.3 Suullisen kielitaidon arviointi

5.2.4 Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

5.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksi lukeminen

5.2.6 Laaja-alaisen osaamisen arviointi

5.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

5.4 Lukion oppimäärän suoritus

LOPS 2019 (osa II)

- 5.5 Muutoksenhaku arviointiin liittyen
- 5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot
- 5.7 Paikallisesti päätettävät asiat:
 - Opintojaksoittain: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
 - Arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
 - Arvioinnin toteuttaminen ja siihen liittyvät arviointipalautteen antamisen käytänteet
 - Arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
 - Kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
 - Hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
 - Opinnot, jotka on mahdollista suorittaa itsenäisesti
 - Opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
 - Todistusten ulkoasu

Keskustelua 6 (osa II)

Lukiokoulutuksen arviointi on perusopetuksen kanssa samoilla linjoilla.

- Mitä kokemuksia teillä on ammatillisen koulutuksen arvioinnin linjauksista?
- Mitä mieltä olette siitä , jos perusopetukseen tulisi ylioppilaskirjoitusten tyyppiset päättökokeet?

Itsearviointi (osa II)

- Lisää oppilaan tietoisuutta arvioinnin kriteereistä ja tavoitteista (Keurulainen 2013)
- Jos tätä ymmärrystä ei ole, itsearviointia ei ole harjoiteltu tai se on toteutettu oppilaan ikätasoon nähden liian vaikeasti, jolloin itsearvioinnilla saattaa olla kielteinen vaikutus
- Itsearvioinnin tulee kohdistua toimintaan, ei henkilöön
- oppimisen edistyminen ja solmukohtien avaaminen (vrt. käyttäytymisen arviointi), oivallus omasta ”suunnasta”,
- tavoitteet, vuorovaikutteisuus , mitä osaan, missä minun pitää vielä parantaa, missä tarvitsen vahvistusta
- uusien tavoitteiden asettaminen, minä pystyvyys, taito ottaa palautetta vastaan, oppilaan nostaminen keskiöön, osaamisen toteaminen
- Itsearviointi oppitunnin tuoksinassa, lomakkeiden ja kirjallisten tuotosten rooli, erilaiset tavat, erilaiset itsearvioinnin kohteet, skaalaa 4-10 kannattaa välttää

Normeissa, OPS 10.2.2020, luku 6.1.1, Perusopetuslaki 22§, Perusopetusasetus 10§

Tutkimustietoa ja pohdintaa itsearviointista (osa II)

- Kaikille oppilaille voi asettaa haastavia tavoitteita
- Osaamattomuuden ilmaiseminen on sallittua
- Tuen ja opastuksen oikea-aikaisuus ratkaisee
- Harjoituksen myötä itsearvioinnin osuvuus paranee
- Itsearvioinnin myötä oppijan rooli oman oppimisen subjektiksi vahvistuu, vrt. arvioinnin subjektius
- Erilaiset oppijat – erilaiset itsearvioinnin tavat

Eoppimiskeskus.fi : Hilden 2019. Itsearviointi – taitona tulevaisuuteen.

Miten opettajana ohjaan oppilaan itsearviointia (osa II)?

- Asetetaan itsearviointiin liittyviä tavoitteita yhdessä oppilaiden kanssa
- Sovitaan strategiat (mitä tein ja miksi, miten, kenen kanssa, missä, millä välineillä, mihin mennessä, mitä seuraavaksi)
- Kannustetaan pysähtymään itsearviointiin opiskelun lomassa
- Tallentaminen ja edistymisen seuraaminen
- Toteutus esimerkkejä: ”osaan tehdä”, likert asteikko väittämissä/kysymyksissä, arviointilomakkeet, vapaamuotoiset palautteet, oppimispäiväkirjat, ääni- ja videotallenteet, omien tuotosten esittely
- Pois negatiivisesta arviointiurasta

Vertaispalautteen periaatteita (osa II)

- Annetaan palautetta, siitä mistä on sovittu.
- Keskitytään mieluummin onnistumisiin eikä virheisiin
- Perustellaan palautteen sisältö
- Harjoitellaan palautteen antamista ja saamista. Yhteinen kokemus arvioitavan kanssa
- Kumpikin oppii vertaispalautteesta. Dialogin suhde palauteprosessissa => dialoginen oppimiskäsitys
- Sopii hyvin ryhmätyöskentelyyn, ryhmäkokeisiin. Vastuu omasta toiminnasta osana ryhmän toimintaa
- Palautetta kannattaa antaa osa-alue/arviointialue kerrallaan, selkeyttää ja jäsentää palautteen antamista
- Kriteerit myös vertaispalautteessa

Vertaispalaute (osa II)

Parit	Paripalaute, kaveripalaute Yhteinen kokemus arvioitavasta asiasta	Esimerkkien avulla oppimisen edistäminen, kaverin kannustaminen, työskentelytaidot
Ryhmä	Kaikki antavat palautetta toisilleen Palautteen palastelu	Jokaisen roolin merkityksen korostaminen yhteisessä toiminnassa, työskentelytaidot
Monta ryhmää	Erilaisten osaamisten ja tuotosten yhdistäminen, kaikkien oppijoiden hyväksi. Vastuu myös omasta roolista	Monialainen osaaminen ryhmässä, laajat kokonaisuudet arvioinnin kohteena, työskentelytaidot

Yhteistoiminnallinen ryhmäpalaute/koe (osa II)

- Ryhmä vahvistaa arvioinnin merkityksellisyyttä
- Ryhmäpalauteeseen voi liittää myös yksilön osuuden
- Säästää opettajan aikaa
- Voidaan arvioida tietoja, taitoja, asenteita, työskentelyä
- Tuo lisää näkökulmia
- Oppilaat arvioinnin osaajia

Taito- ja taideaineissa erinomainen arvioinnin tapa, josta sovellettavissa kaikkiin oppiaineisiin. Varsinkin jos halutaan keskittyä työskentelyn arviointiin.

OPS 10.2.2020, luku 6.4. Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Esimerkki työskentelyn ja taitojen itsearvioinnista prosessina, kotitalous (osa II)

Työskentelyn taidot T2	Itse- ja pari arvioinnin kohde	Itse- ja pari arviointimenetelmä	Oppilaan arviointitehtävät osallistaminen	Dokumentoint kirjaaminen
Suunnittelu ja organisointi	Kädentaidot	Oppimispäiväkirja, havainnointi	Koulun ja kodin silitysvälineisiin tutustuminen	Oppimispäiväkirja
Tekeminen, prosessi	Silittäminen	Oikean työtavan valinta, silityslämpötilan valinta Tarkistuslista	Välinevertailu silittäminen	Valokuvat, vertailutaulukko, tarkistuslista
Tulos, tuotos	Silitetty ja huoliteltu vaate	Valokuvat prosessin kuvaus oppimispäiväkirjassa	Miltä huoliteltu vaate näyttää? Miksi vaatteita silitetään?	Valokuvat, oppimispäiväkirja

Kestävä arviointi (osa II)

Käsitteiden pohdintaa:

- Formatiivinen arviointi
- Summatiivinen arviointi
- Oppimistulosten arviointi (assessment of learning)
- Oppimista edistävä arviointi (assessment for learning)
- Integroiva arviointi
- Kestävä arviointi (sustainable assessment)

Integroiva arviointi (osa II)

- Integroiva arviointi keskittyy oppilaan oppimisen taitojen kehittämiseen tulevaisuutta ajatellen.
- Näin arviointi tukee elinikäistä oppimista.
- Kestävä arviointi (sustainable assessment) oleellista on oppilaan osallistaminen ja hänen aktiivisuutensa oman oppimisensa ja arvioinnin suhteen.
- Arviointikulttuurin muuttuminen kohti oppimista edistävää ja kestävä arviointia

Työpajatehtävä 6 (osa II)

Täydentäkää esimerkiksi siten, mikä arvioinnin kohde on milloinkin vuorossa, mitä työtapoja käytetään jne...

Elokuu

Syyskuu

Lokakuu

Marraskuu

Joulukuu

- Lukuvuosisuunnitelman laatiminen (opetustuntien määrä/tavoite)
- Arvioinnin avaaminen ja tiedottaminen oppilaille ja huoltajille
- Summatiivinen koe yksin tai ryhmässä MIKSI, Monipuolinen näyttö
- Formatiivinen arviointi ja open ohjaava palaute
- Formatiivinen itsearviointi sovitusta kohteesta
- Summatiivinen koe yksin tai ryhmässä, Monipuolinen näyttö
- Formatiivinen open ohjaava palaute havainnoistaan
- Formatiivinen open palaute, vertaispalaute

Lopputehtävä (osa II)

1. Kirjoita prosessin kuvaus siitä, miten toimit aineenopettajana, kun arvioit oppilasta, jolla ei ole juurikaan osaamiseen liittyviä näyttöjä. Olet siis toteuttamassa päättöarviointia. Näitä asioita olisi hyvä olla kuvauksessa:

- minkälaisia näyttöjä pyritään saamaan (arvioinnin monipuolisuus)
- aikataulu näille näytöille
- oppilaan osallistaminen arviointiprosessissa
- formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin synergian hyödyntäminen
- huoltajien osallistaminen prosessiin
- Vastuuhenkilöt
- OPS perusteiden luku 5.6; vaikuttaako prosessiin tai POL § 18

2. Arvioi jonkin oppiaineen päättöarvioinnin osaamisen kuvauksia ja arviointikriteerejä

Toteutuvatko seuraavat asiat:

- konkreettisuus, selkeys , ymmärrettävyys
- sopiva laajuus
- vastaavat oppiaineen opetuksen tavoitteita
- helppolukuisuus oppilaille ja huoltajille

Yhdessä kohti arviointiosaamisen vahvistamista (OPH 2022-2023). Osa III: Uudet lukuvuosiarvioinnin kriteerit ja laaja-alaisuus arviointia vahvistamassa (luokanopettajat) 26.1.-14.12.2023

Koulutushankkeen vastuullinen johtaja,
suunnittelija Sari Koski Turun yliopiston Brahea-keskus

Sisällön asiantuntija FT Katriina Sulonen

**TURUN
YLIOPISTO**

Opettajan monimuotoinen
arviointiosaaminen osana koulun
arviointikulttuuria (osa III, työpaja 1)

Miksi arviointi on tärkeää (osa III)?

- Opetussuunnitelman perusteiden mukaan jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arviointia.
- Oppilaalla on oikeus saada monipuolista, kannustavaa, oikeudenmukaista arviointia ja opettajalla on velvollisuus toteuttaa sitä.
- Arvioinnilla voidaan vaikuttaa suoraan ja välillisesti oppijoiden työprosesseihin ja oppimistuloksiin, arviointi ja arvosanat kiinnostavat oppijoita. Jos oppilas on kiinnostunut käyttäytymisen arvosanastaan, hänellä on todennäköisesti hyvä koulumotivaatio.
Atjonen & al 2019: ”Että tietää missä on menossa” Oppimisen ja osaamisen arviointi. Karvi. Julkaisut 7:2019.
- Arviointi ja arvioinnilla saatu tieto on väline opetuksen kehittämiseen. Koulujen arviointikulttuurilla on tässä keskeinen rooli.

Mitä opettajan arviointiosaaminen tarkoittaa (osa III)?

Arviointiosaaminen (assessment literacy, assessment competency, assessment capability) on laaja ja monimuotoinen kokonaisuus, jossa arviointikriteerit eri arvosanoille ja arvosanan antaminen näyttöjen perusteella on vain yksi osatekijä.

Assesment vs. evaluation

Atjonen 8.12.2021

Evaluation vs. assessment (osa III)

Atjonen 2023, 2019

- Evaluation: Ilmaisee loppupäätelmän, on toteavaa, suhteuttaa standardeihin, osoittaa puutteita, on painotetusti numeerista
- Assessment: on jatkuvaa, on positiivista, on yksilöllistä, tarjoaa palautetta ja ohjausta, on painotetusti laadullista
- Molemmat edellyttävät: kriteereitä, tekevät mittauksia ja perustuvat tietoon

Arviointiosaamiseen kuuluu (Työpaja 1a, osa III)

Opettajan oppiminen

Opettajan arviointikäytännöt

ARVIOINTIKULTTUURI?

Opettajan arviointia koskevat käsitykset

Arvioinnin päätöksenteko

Arvioinnin subjekti

OPETTAJA ARVIOIJANA

Arvioinnin normit

Oppiainetieto, pedagoginen sisältötieto

arviointia koskeva tieto, arvosanan

antamista koskeva tieto, palautetta koskeva tieto, itse-

arviointia ja vertaispalautetta koskeva tieto, arvioinnin viestimistä

koskeva tieto, arviointietiikkaa koskeva tieto

Atjonen (Arvioinnin kolmiomalli)

Opettajat ajattelevat arvioinnista eri tavalla (osa III)

Esimerkiksi:

- Oppimiskäsitys (behavior. - konstruk.)
- Opetus - oppiminen
- Tuotos – prosessi
- Puute – vahvuudet
- Tulokset – kehittyminen

Keskustelu 1a (osa III)

Päivi Atjosen kolmiomalli on kattava opettajan arviointiosaamiseen liittyvä malli, joka perustuu koontiin noin sadasta kansainvälisestä tutkimuksesta.

Miten hyödyntäisitte kolmiota esim. aineryhmä - tai luokkatyöryhmissä? Entä mitä kolmiosta mielestänne puuttuu?

Koulun arviointikulttuuri (osa III)

- POPS 2014: Arviointikulttuuri = opetuksen ja koulutuksen järjestäjän tehtävät ja vastuut
- Arvioinnin käytännöt= opetuksen ja koulutuksen järjestäjä, koulut ja oppilaitokset, opettajat ja oppilaat
- Arviointiosaaminen = opettajat, oppilaat, opiskelijat

Paikallisten käytänteiden ohjaavuus arviointikulttuurissa (osa III)

- Kunnan arviointikulttuuri: kunnan koko, kouluverkko, taloudelliset resurssit, alueellinen yhteistyö, opetuksen käytännöt
- Koulun arviointikulttuuri: rehtorin rooli keskiössä, opettajuus, oppilasmäärä, täydennyskoulutus, teknologia, sidosryhmäyhteistyö, arviointiosaaminen
- Oppiaineen arviointikulttuuri: erilaisten arviointimenetelmien ja työtapojen käyttö, pedagogiikka, opettajien koulutus, digitaalisuus
- Vuosiluokkien arviointikulttuuri: oppilaiden ikätaso
- Sidosryhmien merkitys arviointikulttuurin rakentamisessa

ARVIOINTIASIAT KIRJATAAN OPETUSSUUNNITELMAAN!

Muuttuva arviointikulttuuri (osa III)

Miksi arviointikulttuuria osana koulun toimintaa on tarkasteltava jatkuvasti ja useasta eri näkökulmasta?

- käsitys oppimisesta, opettajuudesta, oppimiskäsityksistä vaikuttavat siihen, että näkemys arvioinnista oppimisen edistäjänä on keskeisessä roolissa (ensin arviointi, sitten tavoitteet ja sisällöt?)
- arviointi on oppilaan oikeus ja opettajan velvollisuus
- opetussuunnitelmien rooli arvioinnissa on keskeinen
- lainsäädännön ohjeistus on jo pitkään painottanut arvioinnin kannustavaa ja ohjaavaa merkitystä sekä monipuolista toteutustapaa (perusopetuslaki §22 ja -asetus §11)

Mitä tarkoittaa arviointikulttuuri (osa III)?

POPS2014, luku 6.1 (s.47) määritteli arviointikulttuuriin kuuluvaksi:

- Rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- Oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- Oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen oppimisprosessin ajan

Nämä poistuivat, kun POPS:n luku 6 päivitettiin 10.2.2020

POPS 10.2.2020 (osa III)

Luku 6.1.

”Arvioinnin tehtävien noudattamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä”.

Arviointikulttuuriin kuuluu keskeisesti (osa III)

- Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus
- Kodin ja koulun välinen yhteistyö (periaatteet)
- Opettajan reflektointi opetuksesta ja oppijoiden oppimisesta
- Arvioinnin periaatteiden toteutumisen seuranta ja arvioinnin kehittämisen edistäminen
- Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti yhdenvertaisuus, avoimuus, yhteistyö, osallisuus, suunnitelmallisuus, johdonmukaisuus, monipuolisuus, ikäkauden ja edellytysten huomioonottaminen

Kehittämisideoita ja suosituksia (työpaja 1b, osa III)

- Paikalliset arviointiratkaisut tulisi kirjoittaa harkitusti ja kattavasti
- Paikallisten arviointiohjeiden tulisi olla täsmällisiä ja selkeästi kirjoitettuja
- Ops työ olisi hyvä suunnitella osallistavaksi, tämä vahvistaa arviointiosaamista ja arviointikäytäntöjen yhteisöllistä kehittämistä (yhteinen tiedon tuottaminen)
- Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulisi säännöllisesti tarkastella tavoitteiden vuosiluokkaistamista, joka selkeyttää oppimisen ja osaamisen arviointia. Vuosiluokkaistaminen on tärkeä työväline paikallisen tuntijaon päivittämisessä
- Yhteinen arviointikäsite – ja kulttuuri syntyy vain säännöllisellä keskustelulla arvioinnin periaatteista ja käytänteistä sekä yhteissuunnittelulla
- Johdon arvostus opettajien arviointiosaamista luo luottamuksen ilmapiirin, jossa voi tarkastella myös arviointiosaamisen kehittämistarpeita

Keskustelu 1b (osa III)

Edellisessä diassa esitetyt kehittämissideat ja suositukset perustuvat Karvin vuosina 2018-2019 toteuttamaan arviointiin ”Että tietää missä on menossa” Oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa ja lukiossa.

Pohtikaa yhdessä, ovatko kehittämissuositukset toteuttamiskelpoisia.

Mikä kehittämissuosituksesta on sellainen, johon erityisesti pitäisi panostaa omassa työyhteisössäsi?

Mitä arvioidaan (osa III)?

- Oppiminen ja siinä edistyminen

= opintojen aikainen arviointi (pääosin formatiivista arviointia, palautteen antamista ja ohjaamista)

- Osaamisen arviointi, johon kuuluvat tiedot ja taidot

= lukuvuoden päätteeksi annettava arviointi ja päättöarviointi (summatiivinen arviointi)

- Oppiminen, työskentely ja käyttäytyminen

Opintojen aikainen arviointi 1 (osa III)

Perusopetuslaki § 22

Oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Perusopetusasetus § 10

Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

Opintojen aikainen arviointi 2 (osa III)

1. Opiskelija havainnoi ja pohtii omaa oppimistaan:

- missä ja miten hän on onnistunut?
- miten hänen tulisi korjata toimintaansa, miten hän on edistynyt?
- miten hänen tulisi toimia saavuttaakseen asetetut tavoitteet?

2. Opettaja:

- ohjaa opiskelijaa hänen pohdinnoissaan Kysellen ja keskustellen KKK
- auttaa opiskelijaa näkemään vahvuuksia, kehittämiskohteita ja edistymistä
- auttaa havainnoimaa omaa toimintaa
- kannustaa kokeilemaan, korjaamaan tai jatkamaan toimintaansa itsearvioinnista saadun palautteen avulla

Opettaja saa palautetta omasta opetuksestaan ja ohjaamisestaan ja tarvittaessa muokkaa/muuttaa korjaa toimintaansa

3. Rehtorin rooli pedagogisena johtajana

Päätöarviointi POPS 10.2.2021 (osa III)

- Päätöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut OPS:n perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet
- Osaamisen taso suhteessa tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin arvosanoille 5,7,8 ja 9
- Tavoitteet tulee saavuttaa vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti
- Päätöarvosanan muodostumisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen OPS:ssa määritellyt oppiaineen tavoitteet ja päätöarvioinnin kriteerit, riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7,8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa OPS:ssa
- Päätöarvioinnin kriteerit siirretään paikalliseen OPS:n sellaisenaan

Päätö- ja lukuvuosiarvioinnissa (osa III)

- Opetukselle asetetut tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia, niihin perustuen ei voida arvioida oppilaan suoriutumista => oppimisen tavoite ja arvioinnin kohde
- Oppilaan oppimiselle asettava tavoite tulee nostaa keskiöön
- Tavoitteiden painotuksia on hyvä pohtia uudelleen
- Osaamisen ja työskentelyn kompensaaation huolellinen tarkastelu
- Paikallisesti päätettäviä asioita OPS:ssa huomattavasti vähemmän vrt. POPS 2014/luku 6 ja POPS 10.2.2021/luku 6

Lukuvuosiarviointi 18.1.2023, 6. vuosiluokka (osa III)

- Perusopetuksen arviointikriteerit kuudennen vuosiluokan päätteeksi sisällytetään sellaisinaan Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 mukaisesti laadittuihin paikallisiin opetussuunnitelmiin ja otetaan käyttöön 1.8.2023 alkaen.
- Uusilla 6. luokan lukuvuosiarvioinnin kriteereillä pyritään yhdenmukaistamaan ja helpottamaan opettajien arviointityötä. Kriteereillä voidaan avata myös oppilaille ja huoltajille oppilaan osaamisen tasoa suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin.

Lukuvuosiarviointi

6.luokka (osa III)

- Antaessaan oppiaineen sanallista arviota tai arvosanaa, opettaja arvioi oppilaiden oppimista ja osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.
- Oppilaan lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin

VUOSILUOKKAISTAMISEN MERKITYS KOROSTUU

Opettaja osaamisen arvioijana (osa III)

Muutamia näkökulmia:

- Arvosanojen antaminen on yleisin tapa arvioida osaamista
- Suomessa opettajien arviointitaidoista ei ole yhtenäistä kuvaa, asiasta vähän tutkimustietoa (assessment literacy)
- Alakouluissa osaamisen arviointi painottuu luokkatyöskentelyyn, yläkoulussa kokeisiin
- Ohjausasiakirjoilla näyttää olevan vähän vaikutusta arvosanan antamiskäytäntöihin vrt. Karvin tulokset 2019 ja 2020.
- Opettajan ammatillisen kasvun vaihe vaikuttaa opettajan arviointiajatteluun ja toimintaan

Keskustelu 1c (osa III)

- Lukuvuosi- ja päättöarvioinnin kriteerit:
mitä ajatuksia ne herättävät?
- Päättöarvioinnin kriteerit: kokemuksia käytännöstä?
- Lukuvuosiarvioinnin kriteerit: ajatuksia tulevast?

Laaja-alainen osaaminen oppimisen ja osaamisen keskiössä (osa III)

OPS luku 3 määrittelee perusopetuksen tehtävän sekä opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet.

- Tavoitteet tukevat opetuksen eheyttämistä ja kehittämistyö edellyttää oppiainerajat ylittävää yhteistyötä
- Osaamisen kuvaukset on johdettu valtioneuvoston asetuksesta (422/2012):

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen; tarpeelliset tiedot ja taidot sekä sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Perusopetus 2020 raportti, OKM 2010 (osa III)

Mitä ovat:

- 21st century skills
- Ajattelun taidot
- Työskentelyn ja vuorovaikutuksen taidot
- Käden ja ilmaisun taidot
- Itsetuntemuksen ja vastuullisuuden taidot
- Innovaatiotaidot
- Yrittäjyyden taidot

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen laaja-alaisen osaamisen yhteinen tarkastelu vahvistaa oppimisen polkua

Laaja-alaisen osaamisen taidot perusopetuksessa (osa III)

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
4. Monilukutaito
5. Tieto – ja viestintäteknologian osaaminen
6. Työelämätaidot ja yrittäjäyys
7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Laaja-alainen osaaminen lukiossa (osa III)

- Hyvä, tasapainoinen ja sivistynyt ihminen
- Globaali ja kulttuuriosaaminen
- Hyvinvointiosaaminen
- Vuorovaikutusosaaminen
- Yhteiskunnallinen osaaminen
- Monitieteinen ja luova osaaminen
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen taitojen arviointi (osa III)

Laaja-alaisen osaamisen taitoa arvioidaan osana oppiaineen arviointia, mahdollisuudet

- sidosryhmä yhteistyö
- eriyttämisen tarkastelu
- oppimisen eri osatekijöiden tarkastelu
- toimintakulttuurin monimuotoisuuden merkityksen
- arvioinnin vuorovaikutuksen vahvistaminen

Laaja-alaiselle osaamiselle asetettujen tavoitteiden tarkastelu (osa III)

Vasemman reunan pystysarake 1 (allekkain) riviltä 2 lähtien

- L1 ajattelu...
- L2 kulttuurillinen...
- L3 itsestä huolehtiminen...
- L4 monilukutaito...
- L5 TVT osaaminen...
- L6 työelämätaidot...
- L7 osallistuminen...

Yläreunan vaakariville

sarake 2: Tiedot ja taidot, oppiaineen tavoite T ja

sarake 3: Arvioinnin toteutus osana oppiaineen arviointia

Pohdintaa laaja-alaisen osaamisen arvioinnista (osa III)

- teoreettisen ja arkitiedon erot (Myllykangas 2003)
- arvioinnin hyvät periaatteet: lokalisaatio, joustavuus, tulevaisuus (Atjonen 2015)
- monipuolisuus, mitä, missä, kuka, milloin, missä muodossa (Ouakrim-Soivio 2017)
- Agenda 2030
- oppilaan minäpystyvyys ja ohjaavan palautteen merkitys (Hakkarainen 2011, Anttila 2013)

Eli tunnetaidot, luottamus, rohkeus kokeilla, oivallus osaamisesta, keskeneräisyyden sietäminen. Sopivatko nämä laaja-alaisen osaamisen taitojen arviointiin?

Työpaja 1b (osa III)

Laaja-alaisen osaamisen taidot:

Miten laaja –alaisen osaamisen taidot näkyvät koulun arviointikulttuurissa?

Arvioinnista on hyvä muistaa (osa III):

- on aaltoliikettä, ei lineaarista, vrt. POPS 1970
- aktiivisuus
- yhteiskunnan muutosten huomioiminen
- kiireettömyys, arvioinnille tulee antaa aikaa
- usko omien valintojen oikeellisuuteen
- tilanteeseen tarttuminen
- joustavuus
- kasvun mahdollisuus toimijoille
(empowerment)

Välitehtävä 1a: Itsearviointi ja oman työn reflektointi (osa III)

Pohdi vastauksia ja näkemyksiäsi seuraaviin kysymyksiin

MITÄ ?

- 1. Erilaiset oppilaat saavat kiitettävän arvosanan. Mitkä asiat vaikuttavat kiitettävään arvosanaan?
- 2. Erilaiset oppilaat saavat välttävän arvosanan? Mitkä asiat vaikuttavat välttävään arvosanaan?
- 3. Miten arviointi edistää oppilaan kasvua ja kehitystä?
- 4. Mihin asioihin kiinnität huomiota, kun havainnoit oppilaitasi?
- 5. Miltä oppimisen arviointi tuntuu?

MIKSI ?

- 6. Mitä merkitystä arvioinnilla on a) oppilaalle, b) opettajalle, c) vanhemmille, d) koululle
- 7. Mitä mieltä olet arvioinnin jaottelusta: opintojen aikaiseen ja päättöarviointiin?
- 8. Entä arviointi numeroin tai sanallisena?

Välitehtävä 1b: Itsearviointi ja oman työn reflektointi (osa III)

Pohdi vastauksia ja näkemyksiäsi seuraaviin kysymyksiin

MITEN ?

- 9. Minkälaisia arviointitapoja käytät ja miksi?
- 10. Miten keskustelet ja kerrot oppilaille erilaisista arviointitilanteista?
- 11. Minkälaiset tehtävät ja arvioinnin menetelmät ovat mielestäsi huonoja tai hyviä, miksi?
- 12. Miten arvioit taitoja?
- 13. Miten annat palautetta oppilaalle:
 - a. kirjallisesta tehtävästä, kokeesta, esityksestä
 - b. käytännön tehtävästä
 - c. havainnostasi
 - d. suullisesta esityksestä
 - e. hyvin suoritetusta tehtävästä
 - f. huonosti suoritetusta tehtävästä
 - g. todistuksen arvosanasta

Välitehtävä 1c: Itsearviointi ja oman työn reflektointi (osa III)

Pohdi vastauksia ja näkemyksiäsi seuraaviin kysymyksiin

MILLOIN ?

- 14. Kuinka usein arvioit oppilaita?
- 15. Miten kirjaat tai dokumentoit, kun arvioit osaamista: a. havainnoimalla, b. kirjallisella tehtävällä, c. käytännön tehtävällä, d. muulla tavalla, miten?

KUKA ?

- 16. Kerro käyttämästäsi: a. itsearviointitavoista, b. paripalaute menetelmistä, c. vertaispalaute menetelmistä
- 17. Mitä hyötyä on mielestäsi oppilaan itsearvioinnista?
- 18. Miten oppilaan itsearviointia tulisi kehittää?

OPETUKSEEN ja OPPIMISEEN LIITTYVÄT

- 19. Millä tavoin yrität (itse) oppia uuden asian?
- 20. Mistä tiedät, että olet oppinut sen?
- 21. Mikä työtapana on mielestäsi tehokkain oppimisen kannalta?
- 22. Miten oppimista voi oppia?
- 23. Miten opettaja voi vaikuttaa oppimaan oppimisen taitoihin?

Opettajan arviointiosaaminen (osa III, työpaja 2)

Arvioinnin kohteet (osa III)

- POPS 2014 ja 2020 arvioinnin kohteet ovat
 - OPPIMINEN ja OSAAMINEN (oppiminen, osaaminen, laaja-alainen osaaminen, monialaiset oppimiskokonaisuudet)
 - TYÖSKENTELY (esim. tiedonhankintaidot)
 - KÄYTTÄYTYMINEN
- Lukiossa käyttäytymisen arviointia ei tehdä
- LOPS 2019 arvioinnilla on kaksi tehtävää:
 - Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen (form.arv.)
 - Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden näkyväksi tekeminen (summ.arv).

Oppimisen ja osaamisen arviointi (osa III)

- Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen siitä annettavaan palautteeseen (feedforward ja feedback)
- Osaamisen arviointi kohdistuu tiedolliseen ja taidolliseen osaamisen tasoon
- Vuosiluokkaistamisen keskeinen merkitys tavoitteissa
- Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan osana oppiainetta
- Monialaiset oppimiskokonaisuudet arvioidaan niinkään osana oppiainetta
- Oppimisen arviointi on pääasiassa opintojen aikaista arviointia, kun taas osaamisen arviointi liittyy vuosiluokan päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin

Työskentely (osa III)

- OPS 2020: Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työkennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa (s.6). Näitä asioita on kirjattu oppiaineiden tavoitteisiin.
- Työskentelytaitoja tulee myös opettaa!
- Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia, työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisinä.
- Vuosiluokkaistamisen merkitys työskentelylle asetetuissa tavoitteissa

Työskentelytaidoille asettuja tavoitteita (osa III)

1. Taito suunnitella työskentelyään:

- Opiskelun kohteena olevan asian hahmottaminen
- Opiskeltavien sisältöjen suunnittelu
- Omien tavoitteiden hahmottaminen ja valintojen perusteleminen

2. Taito säädellä työskentelyään:

- Omien tavoitteiden ja edellytysten tiedostaminen
- Aikaisemman opitun tunnistaminen
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen
- Sopivien opiskelutapojen ja –strategioiden valitseminen
- Uskallus luovuuteen

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan myös (osa III)

3.Taitoa työskennellä

- kysymysten asettaminen
- työtapojen hallitseminen
- tehtävien rajaaminen
- tiedonhankintaa erilaisilla menetelmillä
- itsenäistä työskentelyä
- yhteistyö - ja vuorovaikutustaitoja
- opitun tiedon soveltamista

Ehkä myös näitä (osa III):

- Taitoa arvioida omaa työskentelyään
- Taitoa arvioida omia tavoitteitaan
- Vastuullisuutta
- Oman oppimisprosessin edistymisen tiedostamista

Näyttäytyvät ja todentuvat eri tavalla eri oppiaineissa, eri vuosiluokilla

Käyttäytyminen (osa III)

- Paikallisesti laaditaan käyttäytymisen tavoitteet, jotka perustuvat koulun toimintatapoihin, tilannetietoiseen käyttäytymiseen, hyviin tapoihin ja järjestyssääntöihin (POPS) . Näiden tulee olla oppilaille ymmärrettäviä.
- Jos oppilaan käyttäytymiseen liittyy erityistarpeita, tulee nämä kirjata oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:n, jotta nämä voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa
- Käyttäytymiseen arviointia ei saa sekoittaa työskentelytaitojen eikä oppimisen arviointiin (esim. päättöarvioinnin kriteerit)
- Opetushallitus, ohjeistus 10.5.2022. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö, luku 5.3
- LOPS2019, luku 4.4: suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä, luku 4.3 opiskeluhuolto

Käyttäytymisestä pohdittavaa (osa III):

- Tavoitteilla ja kriteereillä tulee olla linkki koulun TOIMINTAKULTTUURIIN
- Vuorovaikutus, ilmapiiri, arkikäytännöt, oppimisympäristö, arvot, asenteet ja tavat eli aikuiset välittävät käyttäytymisen malleja omalla toiminnallaan ja rakentavat toimintakulttuuria
- Käyttäytymisen kriteereille tulee olla mittarit
- Huoltajien ja oppijoiden osallistaminen sekä käyttäytymisen merkityksellisyyden korostaminen
- Paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjataan käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet sekä arviointikriteerit

Keskustelua 2a (osa III)

Keskustelkaa hyvistä käytänteistä, jotka liittyvät työskentelyn ja käyttäytymiseen arviointiin.

Mikä näissä em. arvioinnin kohteissa on vaikeinta?

Haastavia arviointitilanteita (osa III)

- oppilaalla runsaasti poissaoloja
- erityistä tukea saavan oppilaan arviointi
- arviointi, jos oppilas estynyt osallistumaan opetukseen
- muita tilanteita?

Mitä ratkaisuja löytyy?

Oppimisen ja osaamisen arviointi poikkeustilanteissa (osa III)

- Arviointi on monipuolista: oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin (arvioinnin tehtävä, oppiaineen tavoitteet) keinoin.
- Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan ikäkausi ja edellytykset
- Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä, samoin arvioinnin kohteena olevan oppiaineen kielessä
- Oppilaan kieleen liittyvän resurssin hyödyntäminen
- Vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineelle asetettuja tavoitteita, OPS 10.2.2020, luku 6.2
- Työskentelyn arvioinnin rooli oppiaineen arvioinnissa

Vain sitä voidaan arvioida, mitä on opetettu

Sairaudesta johtuva poissaolot ja arviointi (osa III)

OPS 10.2.2020 luku 6.9, PoL 18 §

- Erilaisten näyttötilanteiden järjestäminen
- Oppimissuunnitelman laatiminen yhteistyössä huoltajien kanssa
- Luovuus oppimisen tukitoimien käytössä
- Kompensaatio opetuksen tavoitteissa ja niistä johdetuissa oppimisen tavoitteissa
- Oppilas voidaan vapauttaa jonkin oppiaineen opiskelusta tietyksi ajaksi, tämä vaikuttaa myös arviointiin ja todistusarvosanan antamiseen. Asiasta on hyvä tehdä hallintopäätös, perusteluna esim. PoL §18.

Luvattomat poissaolot ja oppilas ei osallistu opetukseen eikä hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin: hylätty arvosana

Sairaudesta johtuvat poissaolot ja arviointi (osa III)

- Jos oppilas ei voi osallistua kouluopetukseen, opetus voidaan järjestää antamalla ohjausta, oppimateriaalia ja oppimista tukevaa arviointipalautetta kotiin
- Oppimisen tuen tasot, oppimissuunnitelma/HOJKS
- Yksittäinen oppiaine: Poikkeustilanteissa voidaan antaa sanallinen arvio. Arvosana voi perustua niihin näyttöihin, jotka oppilas on voinut antaa

Erityistä tukea saavan oppilaan arviointi (osa III)

- Erityinen tuki ja yleinen oppimäärä => arviointi suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin
- Yksilöllistetty oppimäärä: oppilaan arviointi HOJKS:ssa määriteltyihin yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti
- Vain erityisen tuen oppilaan oppimäärä voidaan yksilöllistää. Päätösarvioinnissa mahdollisuus sanalliseen arvioon
- Yksilöllistämisen syitä sellaisenaan ei voi olla: Kieli – ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, käyttäytyminen, oppimaan oppimisen taitojen puute

Miten arvioidaan poikkeustilanteissa (osa III)?

Ideat esittänyt FT Marja Myllykangas 31.3.2021

Tehtävien tasot osaamisen kuvauksissa:

1. Mitä, missä, kuka? Miten, milloin? Miksi?

- Havainnointi (strukturoitu ja strukturoimaton)
- Kirjalliset ja suulliset arviointitehtävät
- Aineistoperustaiset arviointitehtävät
- Toiminnalliset arviointitehtävät
- Kuvalliset, äänelliset ja liikunnalliset arviointitehtävät
- Oppimispäiväkirja
- Miellekartta ja käsitekartta
- Portfolio
- Näyttö (kirjallinen, suullinen, toiminnallinen)
- Toimintarata (kirjalliset ja toiminnalliset osuudet)

Ideat ja esimerkit jatkuvat (osa III)

Myllykangas 31.3.2021

2.Mitä, mikä, missä ja kuka?

Yhdistely-, valinta-, alleviivaus-, ympyröinti-, oikein – väärin, täydennystehtävät

3.Miten, millaisia, milloin?

- Yhdistetään edellisiin, arviointi laajenee ja syvenee. Samoin osaaminen
- Soveltavia
- Suunnittelu- ja prosessitehtäviä
- Tilanteiden ja tapahtumien kuvauksia

4.Miksi?

- Yhdistetään edellisiin, arviointi laajenee ja syvenee entisestään. Samoin osaaminen
- Perustelua, arviointiin ja arvostukseenkin liittyviä tehtäviä

Erilaiset tehtävät, erilaiset työtavat, erilainen osaaminen

Keskustelua 2b (osa III)

1. Kuinka paljon kouluissa keskustellaan poikkeustilanteisiin liittyvästä oppimisen ja osaamisen arvioinnista?

2. Entä perusopetuslain §18 mukaisesta poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä tai vuosiluokkaan sitomattomasta opetuksesta sekä näiden vaikutuksesta oppimisen ja osaamisen arviointiin.

Työpaja 2 (osa III)

FT Marja Myllykankaan listassa on esitetty monimuotoisesti, miten arviointia voi toteuttaa poikkeustilanteissa.

Valitkaa jokin oppiaine ja vuosiluokka

- valitkaa ko. oppiaineesta 1-2 opetukselle asetettua tavoitetta ja näistä tavoitteista johdettu oppimisen tavoite
- ideoikaa ja kirjatkaa ylös, miten toteuttaistte ko. oppimisen tavoitteen arvioinnin, jos oppilas on ollut paljon poissa koulusta
- keskustelkaa, vaihtakaa kokemuksia

Välitehtävä 2a, osa III: Työskentelyn ja taitojen arviointi

Valitse muutama oppilaan työskentelyyn kuuluva asia. Jatka taulukon (välitehtävä 2b) täyttämistä annetuilla esimerkeillä tai sinulle tärkeillä työskentelyyn liittyvillä esimerkeillä, jotka ovat myös osa oppiaineen arviointia.

1. Taito suunnitella työskentelyään

- Opiskelun kohteena olevan asian hahmottaminen
- Opiskeltavien sisältöjen suunnittelu
- Omien tavoitteiden hahmottaminen ja valintojen perusteleminen

2. Taito säädellä työskentelyään:

- Omien tavoitteiden ja edellytysten tiedostaminen
- Aikaisemman opitun tunnistaminen
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen
- Sopivien opiskelutapojen ja – strategioiden valitseminen
- Uskallus luovuuteen

Välitehtävä 2b, osa III: Työskentelyn ja taitojen arvioinnin taulukko

Ylärivillä sarake 1 tyhjä, sarake 2: Työskentelyn taidot, sarake 3: Arvioinnin kohde, sarake 4 Arviointimenetelmät, sarake 5: Oppilaan arviointitehtävät ja osallistaminen ja sarake 6: Dokumentointi ja summatiivinen arviointi.

Toiselta riviltä sarake 1 (allekkain):

- Suunnittelu, organisointi
- Työtavat
- Luovuus
- Työn loppuun saattaminen
- Oma esimerkki

Formatiivinen arviointi, ohjaava palaute ja
6. vuosiluokan arviointikriteerit (osa III)

Arvioinnin keskeisiä periaatteita (osa III)

- Oppimista ja osaamista, opetusta, palautetta ja ohjaamista ei voi erottaa arvioinnista
- Arviointi on kontekstisidonnaista
- Arviointi ja oppiminen ohjaa, kehittää ja motivoi
- Arviointi tukee minäkuvan kehittymistä
- Arviointi kehittää opetusta
- Opettajan on reflektoitava omaa työtään ja opetustaan, jotta oppilaan oppiminen on keskiössä
- Mikään menetelmä ei itsessään ole hyvä tai huono
- Tarkoituksenmukaisuus: mikä tapa sopii mihinkin arvioinnin kohteeseen/ asiaan?

Arvioinnin eri ulottuvuudet (osa III)

- Diagnostista arviointia toteutetaan oppimisprosessin alussa, on usein kuvailevaa ja laadullista
- Formatiivinen arviointi on oppimisprosessin aikaista arviointia, joka tekee oppimisprosessin näkyväksi. Formatiivinen tukee summatiivista arviointia.
- Summatiivinen arviointi on osaamisen arviointia

Nämä kaikki kehittävät oppimaan oppimisen taitoja, kaikkiin tarvitaan mittareita ja suunnitelmallisuutta

Miltä näyttää arvioinnin formatiivisuus (osa III)?

- Opettajat mielestään: antavat riittävästi aikaa osaamisen osoittamiseen, arvioivat oppijoiden työskentelyä koko oppimisprosessin ajan, kiinnittävät oppijoiden huomiota oppimistapoihin ja niiden kehittämiseen
- Oppijat mielestään: saavat kohtuullisesti rakentavaa ja yrittämään rohkaisevaa palautetta, saavat kohtuullisesti oppimistapoihinsa ohjausta, näkevät monet formatiivisen arvioinnin käytänteet huonommin toteutuviksi kuin opettajat
- Huoltajat mielestään: tunnistavat opettajan antaman ohjauksen ja palautteen kannustavaksi ja rakentavaksi, katsovat opettajan antavan riittävästi lapselleen aikaa osaamisen osoittamiseen

Formatiivinen arviointi POPS 2020 (osa III)

- Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan edistymistä suhteessa tavoitteisiin, formatiivinen arviointi on osa opetusta
- Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta (feedback ja feedforward)
- Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia
- Huoltajille ja oppilaalle annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä
- Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Opettajanäkökulma formatiivisessa arvioinnissa (osa III)

Opintojen aikaisessa arvioinnissa:

Tavoitteiden ja kriteerien selventäminen

- ohjata oppilasta hänen pohdinnoissaan
- auttaa näkemään oppilaan vahvuuksia, kehittämiskohteita ja edistymistä
- auttaa havainnoimaan omaa toimintaansa realistisesti sekä kannustaa kokeilemaan, korjaamaan tai jatkamaan toimintaansa saadun palautteen avulla
- saa palautetta omasta opetuksestaan ja ohjaamisestaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa

Oppilasnäkökulma formatiivisessa arvioinnissa (osa III)

1. Tavoitteiden ymmärtäminen omaa oppimista ohjaavina, motivoivina, kehittävinä ja toteavina asioina

2. Oppilas havainnoi ja pohtii esimerkiksi:

- Omaa oppimistaan
- Missä ja miten hän on onnistunut?
- Miten hänen tulisi vielä parantaa toimintaansa?
- Miten hän on edistynyt?
- Miten hänen tulisi vielä toimia saavuttaakseen asetetut tavoitteet?
- Miten oppilas näkee ja oivaltaa sisällöt tavoitteiden saavuttamisessa?

Ohjaus ja palaute oppimisen edistäjänä (osa III)

- Ohjaus (feedforward) : ohjaa ja auttaa eteenpäin, on ennakointia
- Palaute (feedback): kertoo jo toteutuneesta oppimisesta

Palautteen pitäisi kertoa, mikä on ollut tavoite, missä ollaan tällä hetkellä ja miten tavoitteeseen päästään (Atjonen 2007)

Tarvitaan sellaista palautetta, kehittävää arviointia, joka ei jää taaksepäin katsovaksi, vaan vie eteenpäin

Palaute ja oppimiskäsitys (osa III)

- Behaviorismi: numeroarvostelu, määrällinen arviointi, opettaja arvioi
- Konstruktivismi: itsearviointi, miten opitaan, laadullinen arviointi, opettaja ja oppilas arvioivat yhdessä

Entä nyt: arvioidaan yhdessä, oppimisen edistäminen, oikeudenmukainen ja monipuolinen arviointi (kriteerit).

Ohjaava palaute on opettajan keskeinen pedagoginen keino oppilaan koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Opettaja etsii rooliaan ohjaamisen ja oma-aloitteisuuden tukemisen välillä (Syrjäläinen 2015)

Feedback tai feedforward (osa III)

(Gonzales 2018)

FEEDBACK

-Vahvista mitä oppilas tietää
"Olet tosi hyvä tässä"

-Osoittaa ongelmia
"juttu ei toimi siksi..."

-On tiedon kaatopaikka
"mittauksia tehty 20 ja miten olet niitä käyttänyt..."

-Kätkee ilkeydet
"hampurilaismalli"

-Suuntautuu ylhäältä alas
"Auktoriteettiasema"

FEEDFORWARD

-Kehittää lahjakkuutta
"harjoittelisitko tätä"

-Laajentaa mahdollisuuksia
"entäpä jos lisäisit tähän..."

-On erityistä ja kohdentuvaa
On jatkuvaa ja opetukseen integroivaa

-On autenttista
"kuvailee ongelman ja johdattelee ratkaisuun"

-Ryhmädynamiikka
"Tulee usealta eri taholta"

Keskustelua 3a (osa III)

Kuinka usein ja minkälaisissa tilanteissa annatte oppilaille ohjaavaa palautetta.

Atjonen, Päivi. 2023. Formatiivinen arviointi perusopetuksessa. Itä-Suomen yliopisto.

Mihin kriteereitä tarvitaan 6. vuosiluokalla (osa III)

- Laatu: yhtenäinen arviointikulttuuri
- Ennakointi: vaikutus oppimiseen ja osaamiseen
- Vertailtavuus: tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kansallisesti
- Tukitoimet: riittävän ajoissa
- Opettajat: arviointi selkiytyy
- Nivelvaihe ja siirtymät: yhteistyö
- Jatkumo: osaamisen kehittymisen seuraaminen koko perusopetuksen ajan
- Tavoitteet

Oppiaineen arvosanaan vaikuttavia tekijöitä (osa III)

- Opetussuunnitelman arviointikriteerit ja hyvän osaamisen kuvaus (ka 4,3)
- Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajista 42% on sitä mieltä, että koulussa tehtävä oppilas- ja opiskelija-arviointi on oikeudenmukaista
- Opetushallituksen määräys 18..1.2023
- Kriteerit käyttöön 1.8.2023.

Kriteerityössä (osa III)

- Osaamistason johdonmukaisuus 5 – 7- 8 – 9
- Kokonaisuus arvosanasta 5 arvosanaan 9
- Asenne ja arvotavoitteiden pulmallisuus:
- Oppimisen tavoite => oppilaan toimintaa kuvaava verbi, huolellisuus verbien valinnoissa

Huomioitava:

- Historia, T1: Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena . Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
- Yhteiskuntaoppi, T1 ja T2: Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Linjausten näkökulmia

- Opetukselle asetetut tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia, niihin perustuen ei voida arvioida oppilaan suoriutumista (oppimisen tavoite ja arvioinnin kohde)
- Oppilaan oppimiselle asettava tavoite tulee nostaa keskiöön
- Tavoitteiden painotuksia on hyvä pohtia uudelleen
- Osaamisen ja työskentelyn kompensaaation huolellinen tarkastelu
- Paikallisesti päätettäviä asioita OPS:ssa huomattavasti vähemmän vrt. POPS 2014/luku 6 ja POPS 10.2.2021/luku 6

Tiivistelmä kriteeritaulukosta (osa III)

1. Opetuksen tavoite: OPS2014, ei muutoksia
2. Oppimisen tavoite: oppimisen tavoite muotoillaan opetuksen tavoitteen ja arvioinnin kohteen pohjalta, verbit kuvaavat oppilaan toimintaa. Opettajan toiminta ”kuuluu” opetuksen tavoitteisiin
3. Oppimisen tavoite kattaa kaikkien arvosanojen osaamisen kuvaukset. Oppimisen tavoitteet ovat kaikille yhteisiä tavoitteita, kriteerit osaamisen kuvauksia eri arvosanoille
4. Oppimisen tavoite kuvataan eri tavoin kuin osaamisen tason kuvaus eli kriteeri
5. Osaaminen kuvataan niin, että se voidaan arvioida

Verbejä osaamisen tunnistamiseen ja kuvauksiin (osa III)

Oppilas arvosanaa annettaessa:

- tunnistaa, nimeää, toimii ohjattuna, kokeilee 5
- tunnistaa, nimeää, muistaa, osallistuu 6
- tunnistaa, nimeää, muistaa, osallistuu, luokittelee, ennakoi, toistaa, kertoo 7
- tunnistaa, nimeää, muistaa, osallistuu, luokittelee, kuvailee, ennakoi, toistaa, soveltaa 8
- tunnistaa, nimeää, muistaa, osallistuu, luokittelee, ennakoi, toistaa, soveltaa, perustelee 9
- Tunnistaa, nimeää, muistaa, osallistuu, luokittelee, ennakoi, perustelee, tarkastelee, analysoi, reflektoi 10

Arvosanojen jatkumon logiikan tulee toimia, yksinkertaisesta monimutkaiseen, konkreettisesta abstraktiseen, tutusta uuteen, yksittäisestä laajaan, matalasta vaativaan, ohjatusta toiminnasta itsenäiseen

Keskustelua 3b (osa III)

- Mitä ajatuksia herättää, jos” riittävän osaamisen kriteerejä” olisi myös alkuopetuksen päätteeksi?

Työpaja- ja välitehtävä 3a (osa III)

Työpajatehtävä:

- Kriteerit käytäntöön, arvosanalle 5
- Arvosana 5 kuvaa, mitkä taidot ja tiedot oppilaalla on vähintään oltava, jotta hänen suorituksensa on hyväksytty
 - kaikkea, mitä oppimisen tavoitteessa on määritelty, ei tarvitse osata arvosanassa 5
 - Ilmaisua ”tuetusti” on vältetty, koska se voidaan mieltää oppimisen tuen käsitteenä

Välitehtävä:

- Arvosanan 5 työstäminen, tavoite kerrallaan (yhteisen keskustelun pohjalta)
- Mitä konkreettisia asioita, tietoja ja taitoja arvioinnin kohteeseen kuuluu?
- Mitkä näistä kuuluvat erityisesti arvosanalle 5?
- Mitä työtapoja, mittareita ja arviointimenetelmiä käyttäisitte ja kuinka usein? Ajatellen, että oppilas olisi saamassa arvosanaksi 5. Painopisteenä hyväksytty suoritus.

Työpaja- ja välitehtävä 3b (osa III)

- Opetuksen tavoite
- Sisältöalue
- Oppimisen tavoite
- Arvioinnin kohde
- Osaamisen kuvaus 5
- Osaamisen kuvaus 7
- Osaamisen kuvaus 8
- Osaamisen kuvaus 9

Yhdessä kohti arviointiosaamisen vahvistamista (OPH 2022-2023).

Monimuotoisen oppimisen ja osaamisen arviointi (seminaari)

Koulutushankkeen vastuullinen johtaja,
suunnittelija Sari Koski Turun yliopiston Brahea-keskus

Sisällön asiantuntija FT Katriina Sulonen

Päivän ohjelmassa

1. Normit ja asetukset oppimisen ja osaamisen arvioinnissa
Arvioinnin tehtävät
Formatiivinen ja summatiivinen arviointi
2. Osaamisen kuvaukset ja kriteerityö
Valinnaisten ja taide – ja taitoaineiden arviointi
Lukuvuosi – ja päättöarviointi
3. Oppilaan ja opettajan arviointiosaaminen
Tutkimus ja arviointi
Kehittävä arviointi

Miksi koosteluento? Rusanen & Lehtinen 2017. Kasvatus 4/2017

Miten tukea ja aktivoida opiskelijan itsenäistä opiskelua pitkäkestoisessa koulutuksessa?

Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet, luku 3

- Perusopetuksen tehtävä
 - opetus- ja kasvatustehtävä
 - yhteiskunnallinen tehtävä
 - kulttuuritehtävä
- Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet
 - Perusopetusasetus
 - § 2 kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen
 - § 3 tarpeelliset tiedot ja taidot
 - § 4 sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen
- Tavoitteena laaja-alainen osaaminen ja koulu oppivana yhteisönä
 - Taustalla ympäröivän maailman muutokset

MITÄ, MITEN JA MIKSI?

Perusopetuslaki §22, perusopetusasetus § 10, § 13,

- Perusopetuslaki 5.luku Arviointi

22 § Oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti

- Perusopetusasetus 2.luku Oppilaan arviointi

§ 10 § Arviointi opintojen aikana

Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen

§ 13 Arvioinnin suorittaja ja tieto arviointiperusteista

Oppilaan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen opettaja tai opintokokonaisuuden osalta oppilaan opettaja, tain jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppilaalla ja tämän huoltajalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arvioointiin

Opetussuunnitelman perusteet, luku 6 (10.2.2020)

Arvioinnin keskeisiä periaatteita jokaisella vuosiluokalla 1- 9:

- yhdenvertaisuus, oikeidenmukaisuus, eettisyys
- avoimuus, yhteistyö ja osallisuus, tieto arvioinnin perusteista
- johdonmukaisuus ja suunnitelmallisuus
- monipuolisuus ja kannustavuus
- perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin
- ikäkausi ja oppilaan edellytykset otetaan huomioon
- oppimista, osaamista ja ohjaamista ei voi erottaa arvioinnista
- arviointi on kontekstisidonnaista

Yhteisesti keskustellen rakennetaan koulun oma arviointikulttuuri, jossa em. asiat ovat keskiössä

MITÄ = tavoitteet, MITEN = oppimiskäsitys, MIKSI ja MILLOIN = arvioinnin tehtävät ja oikea-aikaisuus

Paikalliset linjaukset (OPS) Luku 6.13

- valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään OPS:n perusteista paikalliseen OPS:n sellaisenaan
- Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää:
 - yhteistyö huoltajien kanssa
 - Tiedottaminen
 - käyttäytymisen arviointi (tavoitteet)
 - valinnaisten aineiden arviointi (tavoitteet, sisällöt, arviointi), huom!
Päättöarviointi
 - opinnoissa eteneminen, vuosiluokalta siirtymisen ja jättämisen periaatteet sekä käytännöt
 - sanallinen arviointi ja numeroarvosanan antamisen käytännöt
 - välitodistuksen antamiseen liittyvät käytännöt
 - erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet

Paikallisia OPS:a tarkasteltaessa on huomattu, että parantamiseen varaa olisi seuraavissa asioissa

- tiedottaminen huoltajille
- käyttäytymisen paikalliset painotukset ja arviointikriteerit
- nivelvaihe – ja itsearvioinnin käytännöt ja kuvaukset
- paikalliset painotukset (esim. digitaalisuus)

Mitä yleissivistävässä koulutuksessa arvioidaan?

- Oppiminen ja siinä edistyminen

= opintojen aikainen arviointi (pääosin formatiivista arviointia, palautteen antamista ja ohjaamista)

- Osaamisen arviointi, johon kuuluvat tiedot ja taidot

= lukuvuoden päätteeksi annettava arviointi ja päättöarviointi (summatiivinen arviointi)

- Laaja-alainen osaaminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet arvioidaan osana oppiainetta

- Oppiminen ja osaaminen, työskentely (erilaiset geneeriset taidot) ja käyttäytyminen

Miksi arviointi on tärkeää?

Perusteiden mukaan jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arviointia

- Oppilaalla on oikeus saada monipuolista, kannustavaa, oikeudenmukaista arviointia ja opettajalla on velvollisuus toteuttaa sitä. Tämä sopii myös opetukseen. Najat Ouakrim – Soivion pohdinnat arvosanojen vastaavuudesta ja osaamisesta eri puolilla Suomea.
- Arvioinnilla voidaan vaikuttaa suoraan ja välillisesti oppijoiden työprosesseihin ja oppimistuloksiin, arviointi ja arvosanat kiinnostavat oppijoita. Jos oppilas on kiinnostunut käyttäytymisen arvosanastaan, hänellä on todennäköiset hyvät koulumotivaatio.

Atjonen & al 2019: ”Että tietää missä on menossa” Oppimisen ja osaamisen arviointi. Karvi. Julkaisut 7:2019.

Arviointi ja arvioinnilla saatu tieto on väline opetuksen kehittämiseen. Koulujen arviointikulttuurilla on tässä keskeinen rooli.

POPS 2014 mukaisesti OPPIMISKÄSITYKSESTÄ

- sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys ohjaavana, mutta myös kontekstuaalisuus
- holistinen ihmiskäsitys
- oppilas nähdään aktiivisena toimijana
- oppiminen liitetään myönteisiin tunnekokemuksiin, yhdessä tekemiseen ja uutta luovaan toimintaan, oppimisen ilo tärkeässä roolissa
- oppiminen on vuorovaikutuksellista, yhteisöllisyys koulussa
- taitojen oppimisen merkitys on keskeistä, laaja-alaisen osaamisen taidot
- monipuoliset oppimisympäristöt (sos, psyyk. fyysinen oppimisympäristö)
- innostuminen oppimiseen ja osallisuuden mahdollistaminen

Arvioinnin eri ulottuvuudet

- Diagnostista arviointia toteutetaan useimmiten oppimisprosessin alussa, on kuvailevaa ja laadullista
- Formatiivinen arviointi on oppimisprosessin aikaista arviointia, joka tekee oppimisprosessin näkyväksi. Formatiivinen tukee summatiivista arviointia.
- Summatiivinen arviointi on osaamisen arviointia (lukuvuosiarviointi, päättöarviointi)

Nämä kaikki kehittävät oppimaan oppimisen taitoja, kaikkiin tarvitaan mittareita ja suunnitelmallisuutta sekä tavoitteen keskeisen merkityksen oivaltamista

Evaluation vs. assessment

Atjonen 2023, 2019

- Evaluation: Ilmaisee loppupäätelmän, on toteavaa, suhteuttaa standardeihin, osoittaa puutteita, on painotetusti numeerista
- Assessment: on jatkuvaa, on positiivista, on yksilöllistä, tarjoaa palautetta ja ohjausta, on painotetusti laadullista
- Molemmat edellyttävät kriteereitä, tekevät mittauksia ja perustuvat tietoon

Summatiivinen arviointi

- Summatiivinen arviointi = assesment of learning, evaluation
Perusopetuksessa lukuvuosiarviointi ja päättöarviointi, lukiokoulutuksessa kurssiarviointi ja oppimäärän suorittamisen arviointi
- Summatiivinen arviointi kokoaa yhteenvedon omaisesti oppijan osaamisen ja toteutuu käytännössä useimmiten kirjallisena kokeena (?) => lopputulos, kokoava, standardit ja kriteerit toteuttava, miksei puutteetkin näyttävä, oppijoiden yhdenvertaisen kohtelun tae, arvosana ja palaute suorituksesta
- Oppijoille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet, arvioinnin periaatteet ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan

POPS perusteet 10.2.2021 luku 6.1.2

- Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut OPS:ssa oppiaineelle asetetut tavoitteet
- Summatiivinen arviointi tehdään jokaisen lukuvuoden päätteeksi tai perusopetuksen päättyessä
- Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden osaamisesta
- Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.
- Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset ja Opetushallitus 10.2.2020

LOPS 2019

- Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden näkyväksi tekeminen, jota toteuttaa summatiivinen arviointi.
- Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan
- Summatiiviseen arviointiin kuuluu työskentelyn arviointi
- Opiskelijoille tulee selvittää opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet kuin myös lukion arviointikulttuuri

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019. Opetushallitus 2019:2a. Helsinki. PunaMusta.

Taustaa formatiiviselle arvioinnille

- Formulointi eli oppimisen/opetuksen muokkaus, 1967

Black & William 1998, 2009, 2018

- Tulkintaeroja, miten formatiivinen arviointi ymmärretään:

A: Diagnostinen koe, väliarviointi, pikkukokeet, testit

B: Pedagoginen prosessi, jonka avulla saadaan laadullista tietoa siitä, miten oppija etenee opinnoissaan ja ymmärtää opittavia asioita

- AfL assesment for learning oppimista edistävä arviointi
(summatiivinen arviointi: assessment of learning)

Jatkuvan arvioinnin käsitteen käytön pulmallisuus!

Formatiivisen arvioinnin strategiat

1. Tavoitteet selväksi: tavoitetietoisuus edistää oppimisprosessia ja – tuloksia
2. Ymmärrys opetusryhmän oppimisen tilasta, tehtävät ja menetelmät (oppilastuntemus)
3. Palaute oppimista edistämässä
4. Itse- ja vertaispalautetta. Oppilaiden haastaminen
5. Oppilaan arviointiosaamisen kehittäminen

Atjonen 2023

Formatiivinen arviointi POPS2020

- Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan edistymistä suhteessa tavoitteisiin, formatiivinen arviointi on osa opetusta
- Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta (feedback ja feedforward)
- Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointi
- Huoltajille ja oppilaalle annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä
- Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Ohjaus ja palaute oppimisen edistäjänä

- Ohjaus (feedforward) : ohjaa ja auttaa eteenpäin, on ennakointia
- Palaute (feedback): kertoo jo toteutuneesta oppimisesta

Palautteen pitäisi kertoa, mikä on ollut tavoite, missä ollaan tällä hetkellä ja miten tavoitteeseen päästään (Atjonen 2007)

- Tarvitaan sellaista palautetta, kehittävää arviointia, joka ei jää taaksepäin katsovaksi, vaan vie eteenpäin.
- Ohjaava palaute on opettajan keskeinen pedagoginen keino oppilaan koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Opettaja etsii rooliaan ohjaamisen ja oma-aloitteisuuden tukemisen välillä (Syrjäläinen 2015)

Feedback tai feedforward (Gonzales 2018)

FEEDBACK:

- 1.Vahvista mitä oppilas tietää: "Olet tosi hyvä tässä"
- 2.Osoittaa ongelmia: "juttu ei toimi siksi..."
- 3.On tiedon kaatopaikka: "mittauksia tehty 20 ja miten olet niitä käyttänyt..."
- 4.Kätkee ilkeydet: "hampurilaismalli"
- 5.Suuntautuu ylhäältä alas: "Auktoriteettiasema"

FEEDFORWARD

- 1.Kehittää lahjakkuutta: "harjoittelisitko tätä"
- 2.Laajentaa mahdollisuuksia: "entäpä jos lisäisit tähän..."
- 3.On erityistä ja kohdentuvaa. On jatkuvaa ja opetukseen integroivaa
- 4.On autenttista: "kuvailee ongelman ja johdattelee ratkaisuun"
- 5.Ryhmädynamiikka: "Tulee usealta eri taholta"

Oppimisen aikaisessa arvioinnissa

Opiskelija havainnoi ja pohtii omaa oppimistaan

- missä ja miten hän on onnistunut,
- miten hänen tulisi korjata vielä toimintaansa?
- miten hän on edistynyt?
- mitä pitäisi tehdä, jotta saavuttaisi asettamansa tavoitteet?

Opettaja

- Ohjaa oppijaa
- Auttaa näkemään oppijan vahvuudet ja kehittämiskohteet
- Kannustaa (oppijan itsearviointi)
- Kehittää omaa opetustaan saamansa palautteen perusteella, muuttaa toimintaansa

Soveltaen Najat Ouakrim – Soivio, 2020

Monipuolinen arviointi oppimisessa ja osaamisessa

- MITÄ? (teoria, prosessi, tuotos, tulos, esitys, ryhmätyöskentelytaidot, osaaminen, edistyminen, käyttäytyminen, oppiaineelle ominainen työtapaa...)
- MIKSI? (motivointi, osaamisen tason määrittely, kannustaminen, ohjaaminen, palautteen antaminen, tavoitteiden asettaminen, virheiden korjaaminen...)
- MITEN? (itsearviointi, vertaisarviointi, suullinen/kirjallinen palaute, ryhmäarviointi, portfolio, yksilökoe, muistiinpanokoe, esitelmä, paritehtävä, oppimistehtävä..)
- KUKA? (oppilas itse, opettaja(t), oppilastoveri, ryhmä..)
- MILLOIN? (jatkuvasti, alussa, lopussa, puolivälissä..)
- MISSÄ MUODOSSA? (sähköinen, suullinen, kirjallinen..)
- (Ouakrim- Soivio 2017)

Päätö – ja lukuvuosiarviointi

Taustaa kriteerityölle:

Uudistustyö toteutettiin vuosina 2020-2021 (päättöarviointi), lukuvuosiarviointi 6.luokat 2021-2022.

Oppilaat saaneet osoitettuun osaamiseensa nähden hyvin erilaisia arvosanoja

Tarkempaa määrittelyä ja niiden läpinäkyvyyttä olivat toivoneet opettajat, huoltajat, oppilaat (OPH:n kysely)

Kriteerit eivät ole askel kohti perusopetuksen päättövaiheessa pidettävää koetta, vaan kriteerien tehtävänä on tukea ja yhdenmukaistaa opettajien arviointityötä

Niinikään tavoitteena ei ole ollut lisätä opettajien kuin myös oppilaiden kuormittavuutta lisäävien kokeiden määrää

Tarve arvosanan 5 kriteerille. Millä osaamisella siirrytään toiselle asteelle?

Linjassa perusteiden luvun 6 kanssa

Kriteeriperustainen arviointi

- kriteerit ovat tavoitteisiin perustuvia arvioinnin välineitä, joiden avulla arvioinnista saadaan läpinäkyvää, yhdenvertaista ja ymmärrettävää
- keskeistä on se, että kriteerien merkitys ja sisältö on yhdessä ja etukäteen selvitetty. Näin arvioinnista saadaan mahdollisimman luotettavaa
- POL 628/1998, asetus 852/1998 ja opetussuunnitelman perusteet edellyttävät, että oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin eikä toisiin oppilaisiin tai heidän osaamiseensa
- Tavoitteet ovat tärkeässä roolissa, kun seurataan oppimisen ja osaamisen edistymistä sekä itsearviointiin kehittymistä

Huom! Itsearviointi on formatiivista arviointia

- kriteeriperustainen, suhteellinen vai näiden sekoitus? Ajankohdan ja oppimiskäsityksen vaikutus arviointiin
- 1990 – luvun lopulla käytössä ohjeistus kriteeriperustaiseen arviointiin, jo OPS – 2004 esitettiin päättöarvioinnin kriteerit velvoittavana normina

Kriteereistä ja osaamisen kuvauksista

- Kriteerit eivät saa olla tulkinnanvaraisia vaan niiden tulee olla konkreettisia, selkeitä ja ymmärrettäviä. Esim. ”silloin tällöin, osittain, jonkin verran” eivät sovi kriteereihin
- Kriteereillä edistetään arvioinnin suunnitelmallisuutta, avoimuutta ja johdonmukaisuutta
- Kriteerien laajuutta ja toimivuutta tulee tarkastella ja arvioida
- Opetuksen järjestäjän ja rehtorin on huolehdittava siitä, että jokainen opettaja tutustuu ja perehtyy kriteeristöön sekä tekee arviointiin liittyvää yhteistyötä
- Oppilaiden osallisuus ja kodin ja koulun yhteistyön lisääminen tärkeää

Kriteerityön linjauksia

- Opetukselle asetetut tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia, niihin perustuen ei voida arvioida oppilaan suoriutumista => opetuksen tavoitteista johdetaan oppimisen tavoite ja arvioinnin kohde
- Oppilaan oppimiselle asettava tavoite nostetaan arvioinnissa keskiöön
- Tavoitteiden painotuksia on hyvä pohtia uudelleen, kompensatio merkitys ja mahdollisuus
- Osaamisen ja työskentelyn huolellinen tarkastelu
- Paikallisesti päätettäviä asioita OPS:ssa huomattavasti vähemmän vrt. POPS 2014/luku 6 ja POPS 10.2.2020/luku 6
- OPH:n tukimateriaali opettajan apuna

Opetussuunnitelmassa (luku 6) esille nousseita asioita

- Arvosanan 8 osaaminen eri tasoista eri oppiaineissa
- Jatkumon puute 6.luokka (päättöarviointi)
- Krahtwohl & Andersonin taksonomian hyödyntäminen
- Kriteerit eivät saa olla valmistuttuaan liian vaikeaselkoisia ja työläitä oppimisen arvioinnissa
- Kriteereissä osaamistasojen johdonmukaisuus 5 – 7 - 8 – 9
- Kokonaisuus arvosanasta 5, arvosanaan 9
- Toimeenpanolle kunnissa ja kouluissa tarvitaan tukea, koulutusta ja aikaa
- Asenteisiin ja arvoihin liittyviä tavoitteita ei arvioida, kirjoitetaan esim.
” ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia”

Taksonomiat ja kriteeriperustainen arviointi

- taustalla jo 1980 – luvultakin tuttu Bloomin taksonomia (tiedollinen, taidollinen ja tunneperäinen osa-alue arvioinnissa ja osaamisessa)
- Bloomin taksonomia ei kuitenkaan ota riittävästi huomioon oppimisen prosessimaista luonnetta eikä oppimiskäsityksen vaikutusta arvioinnissa
- Bloomin taksonomiassa käytössä olevat verbit voivat olla ”käskeviä” vrt. OPS (2004)
- Anderson & Krathwohlin luomassa taksonomiassa on enemmän erilaisia tasoja sekä esimerkkejä tavoitteiden muuttumista toiminnaksi. Tiedon ulottuvuutta ja prosessimaisuutta on myös mahdollisuus tarkastella monimuotoisesti sekä oppimisen että osaamisen arvioinnissa (muistaa, ymmärtää, soveltaa, analysoi, arvioi, luo, faktatieto, käsitetieto, menetelmätieto, metakognitiivinen tieto)
- Anderson & Krathwohlin luomien taksonomioiden soveltuvuus eri oppiaineisiin
- Voidaan tulkita myös lower skills ja higher skills

Taksonomia- ajattelu arvioinnissa

Plussat:

- perustuu tavoitteisiin ja yhdessä harjoiteltuihin sekä opittuihin asioihin
- erityyppinen tieto ja osaaminen tulevat osaksi arviointia
- arvioinnin perusteet selvitetään etukäteen kaikille toimijoille
- erilaiset ”osaamiset” voivat kompensoida toinen toisiaan
- yhdenmukainen arviointi kaikille
- objektiivisuus paranee
- oppilas voi ”arvottaa”, mitä tasoa tavoittelee?
- soveltuvuus opetuksen suunnitteluun?

Miinukset:

- vaatii aikaa ja vaivaa sekä perusteellista yhdessä työskentelyä
- työskentelytaitojen arviointi voi jäädä hataralle pohjalle

Kriteeritaulukko

- Opetuksen tavoite
- Sisältöalue
- Oppimisen tavoite
- Arvioinnin kohde
- Osaamisen kuvaus 5
- Osaamisen kuvaus 7
- Osaamisen kuvaus 8
- Osaamisen kuvaus 9

Kriteerit käytäntöön, esim. arvosana 5

Arvosana 5 kuvaa, mitkä tiedot ja taidot oppilaalla on vähintään oltava, jotta hänen suorituksensa on hyväksytty

- Kaikkea, mitä oppimisen tavoitteessa on määritelty ei tarvitse osata arvosanassa 5
- Ilmaisua ”tuetusti” on vältetty, koska se voidaan mieltää oppimisen tuen käsitteenä.

Tiivistelmä kriteeritaulukosta

1. Opetuksen tavoite: OPS2014, ei muutoksia
2. Oppimisen tavoite: oppimisen tavoite muotoillaan opetuksen tavoitteen ja arvioinnin kohteen pohjalta, verbit kuvaavat oppilaan toimintaa. Opettajan toiminta ”kuuluu” opetuksen tavoitteisiin
3. Oppimisen tavoite kattaa kaikkien arvosanojen osaamisen kuvaukset. Oppimisen tavoitteet ovat kaikille yhteisiä tavoitteita, kriteerit osaamisen kuvauksia eri arvosanoille
4. Oppimisen tavoite kuvataan eri tavoin kuin osaamisen tason kuvaus eli kriteeri
5. Osaaminen kuvataan niin, että se voidaan arvioida

ON HYVÄ MUISTAA, ETTÄ ARVIOINTIKRITEERIT OVAT VAIN YKSI OPETTAJAN ARVIOINTIOSAAMISEN LIITTYVÄ ASIA

Esimerkkejä kriteeritaulukosta, vuosiluokka 6 (1)

Matematiikka:

Matematiikan oppimisen arvioimisessa keskeistä on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista, ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa.

... oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esiintuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua

Esimerkkejä kriteeritaulukosta, vuosiluokka 6 (2)

Historia

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilasta ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suulliset tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisutaitojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Päätöarviointi

- Päätöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet
- Osaamisen taso suhteessa tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin arvosanoille 5,7,8 ja 9
- Tavoitteet tulee saavuttaa vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti
- Päätöarvosanan muodostumisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen OPS:ssa määritellyt oppiaineen tavoitteet ja päätöarvioinnin kriteerit, riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7,8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa OPS:ssa
- Päätöarvioinnin kriteerit siirretään paikalliseen OPS:n sellaisenaan

Esimerkkejä kriteeritaulukosta. Päätösarviointi (1)

- Oppiaineiden ingressiteksteissä on samantyyppinen pohja, mutta jokaisessa oppiaineessa on esitetty näkökulmia, jotka tukevat ko. oppiaineen arviointia
- ”Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona xxxx opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti.

Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut xxxx oppimäärän tavoitteet.

Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt xxxx oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Esimerkkejä kriteeritaulukosta. Päätösarviointi (2)

Päätösarvosana on xxxx oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi.

Oppilas on saavuttanut oppimäärän (päättö ja lukuvuosiarviointi) tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 ja 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa.

Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan xxxx oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättö/lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy xxxx oppimäärän päättö/lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan päättö/lukuvuosiarviointiin”

Yksittäisen oppiaineen ohjeistus, terveystieto

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta.

Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa asioissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen

Valinnaisuus perusopetuksessa

- Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Vuosiluokat 7-9 viisi vuosiviikkotuntia. Näiden tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä, mutta voidaan osoittaa myös oppilaiden valittavaksi

- Valinnaiset aineet

Vuosiluokat 1-9 yhdeksän vuosiviikkotuntia. Syventäviä tai soveltavia. Oppilaan valinta.

- Syventävät : laajentavat yhteisten oppiaineiden sisältöjä (kuorokurssi, taitava neuloja, bändisoittaminen)
- Soveltavat voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueista (retkeilijän eväskurssi, tukarit)

Toisen asteen huomioon ottaminen valinnaisten aineiden tarjonnassa

Valinnaisten aineiden arviointi

- Valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään 2 vvh oppimäärän, arvioidaan numerolla
- Oppimäärältään alle 2 vvh, valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti, ”hyväksytty”. Ei muutosta OPS2014!

HUOM! Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin oppiaineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa. Tämä korottamismahdollisuus tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan

Valinnaiset aineet päättötodistuksessa

- Numeroarviointi: nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja arvosana
- Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet (syventävät) merkitään päättötodistuksessa kyseisen oppiaineen alle
- Valinnaiset aineet (soveltavat), jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen, merkitään todistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset” aineet alle
- Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, merkitään päättötodistukseen kesken jääneen valinnaisen aineen kohdalle numeroarvosana tai osallistunut, ja uudesta ”hyväksytty” tai numeroarvosana riippuen vuosiviikkotuntimäärästä

Taide- ja taitoaineiden arviointi (1)

- Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä ja arvioidaan osana tätä opetusta
- Päätösarviointi tehdään siinä vaiheessa vuosiluokilla 7-9, kun kunkin taide – ja taitoaineen koko oppimäärä , sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide – ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu
- Päätötodistukseen merkitään vuosiviikkotuntimäärä vuosiluokilla 7-9
- Päätösarvosana on tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi

Taide- ja taitoaineiden arviointi (2)

- Päätösarvosanaa muodostettaessa pitää myös huomioida, miten oppiaineen tavoitteet on vuosiluokkaistettu (luokat 7-9). Esim. kotitaloudessa 7.luokan osaaminen vaikuttaa kotitalouden päätösarvosanaan
- Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanojen 5,7,8 ja 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamista
- Arvosanojen 4,6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan oppimäärän tavoitteiden pohjalta suhteessa päätöarvioinnin kriteereihin
- Kompensointi
- Työskentelyn arviointi sisältyy oppimäärän päätöarviointiin

Taide- ja taitoaineiden arviointi (3)

- Oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide – ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee eli tai-tai valinnaisista tunneista ei tule erillistä arvioita todistuksiin
- Aiempi opintojen aikaisessa arvioinnissa annettua arvosana ei aseta ennakkoehtoja oppiaineen päättöarvosanaa muodostettaessa. Päättöarvosana voi olla aiemmassa opintojen vaiheessa annettua numeroarvosanaa alempi, ylempi tai säilyä samana
- Opettajien yhteistyön merkitys!

Narratiivisuus ja tarinat oppimisen arviointiin osallistajana

- Tarinoiden avulla voidaan ilmentää oppimisprosessia ja osaamista sekä näyttötilanteita
- Narratiivisuus ja sosiokonstruktivismi voidaan yhdistää toisiinsa. Oppilas on aktiivinen toimija
- Oppimisprosessista ja osaamisen näyttötilanteesta kirjoitetaan juonellinen tarina, jolla on selkeä kosketuspinta ja todentuntu oppimiseen ja osaamiseen => oppilas (lukija) kokee tilanteen todellisuutta kuvaavana ja hänelle avautuu ymmärrys tutusta tilanteesta
- Oppilas löytää itsensä tarinoista ja tilanteesta. Oivallus tarinasta arvioinnin menetelmänä

Tarinat arvioinnissa

Opettaja työstää tarinan tai sitten tehtävä annetaan oppilaille. Tarina voi toimia vaihtoehtona:

- Itsearvioinnille
- työskentelyn arvioinnille
- laaja-alaisen osaamisen arvioinnille osana oppiaineen arviointia
- monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnille
- osaamisen arvioinnille
- oppimisen arvioinnille
- oppiaineiden yhteistyölle arvioinnissa

Tarinassa reflektoidaan mennyt oppimisprosessi, osaamisen kokemus, nostetaan esille plussat ja miinukset, annetaan arvosana

Laadullinen näkökulma kriteerien käytössä

Narratiivisuus on hyvä esimerkki siitä, että laadullinen mittari voi toimia myös kriteeriperustaisessa arvioinnissa ja se avaa arvioinnin polkua:

- narratiivisuus voi yhdistää eri arvioinnin muotoja ja kertoo eri oppiaineiden ja eri vuosiluokkien arviointikulttuurista
- luotettavuus laadullisessa arvioinnissa tulee monipuolisista menetelmistä ja etukäteen selvitetystä kriteereistä perusteluineen

Vrt. määrällinen näkökulma (ennakolta sovittu pistemäärä, opettajan mallivastaus, olosuhteet sama kaikille, objektiivisuus)

Haastavia arviointitilanteita

- oppilaalla runsaasti poissaoloja
- erityistä tukea saavan oppilaan arviointi
- arviointi, jos oppilas estynyt osallistumaan opetukseen
- muita tilanteita?
- S2 ja maahanmuuttajataustaisen oppilaan arviointi

Mitä ratkaisuja löytyy?

Oppimisen ja osaamisen arviointi poikkeustilanteissa

- Arviointi on monipuolista: oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin (arviointiin tehtävä, oppiaineen tavoitteet) keinoin.
- Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan ikäkausi ja edellytykset
- Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä, samoin arvioinnin kohteena olevan oppiaineen kielessä
- Oppilaan kieleen liittyvän resurssin hyödyntäminen
- Vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineelle asetettuja tavoitteita, OPS 10.2.2020, luku 6.2
- Työskentelyn arvioinnin rooli oppiaineen arvioinnissa

Vain sitä voidaan arvioida, mitä on opetettu

Sairaudesta johtuva poissaolot ja arviointi OPS

10.2.2020 luku 6.9, PoL 18 §

- Erilaisten näyttötilanteiden järjestäminen
- Oppimissuunnitelman laatiminen yhteistyössä huoltajien kanssa
- Luovuus oppimisen tukitoimien käytössä
- Kompensaatio opetuksen tavoitteissa ja niistä johdetuissa oppimisen tavoitteissa
- Oppilas voidaan vapauttaa jonkin oppiaineen opiskelusta tietyksi ajaksi, tämä vaikuttaa myös arviointiin ja todistusarvosanan antamiseen. Asiasta on hyvä tehdä hallintopäätös, perusteluna esim. PoL §18.
- OPS perusteet luku 5.6, paikalliset suunnitelmat, POL §26, 2 mom

Luvattomat poissaolot ja oppilas ei osallistu opetukseen eikä hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin: hylätty arvosana

Sairaudesta johtuvat poissaolot ja arviointi

- Jos oppilas ei voi osallistua kouluopetukseen, opetus voidaan järjestää antamalla ohjausta, oppimateriaalia ja oppimista tukevaa arviointipalautetta kotiin
- Oppimisen tuen tasot, oppimissuunnitelma/HOJKS
- Yksittäinen oppiaine: Poikkeustilanteissa voidaan antaa sanallinen arvio
- Arvosana voi perustua niihin näyttöihin, jotka oppilas on voinut antaa

Erityistä tukea saavan oppilaan arviointi (seminaari)

- Erityinen tuki ja yleinen oppimäärä => arviointi suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin
- Yksilöllistetty oppimäärä => oppilaan arviointi HOJKS:ssa määriteltyihin yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti
- Vain erityisen tuen oppilaan oppimäärä voidaan yksilöllistää. Päätösarvioinnissa mahdollisuus sanalliseen arvioon
- Yksilöllistämisen syitä sellaisenaan ei voi olla:
Kieli – ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, käyttäytyminen, oppimaan oppimisen taitojen puute

Arvioinnin keskeisiä eettisiä arvoja

- Eettisesti ajatellen arvioinnin pitää olla reilua ja oikeudenmukaista, monipuolisuus
- Arvioinnin vaatimukseen kuuluu validius ja reliaabelius
- Tärkeää on myös läpinäkyvyys
- Motivointi oppimaan
- Arvioinnin pitää olla myös vaativaa ja mahdollistaa erinomaisuuden osoittaminen

Arvioinnin keskeisiä eettisiä periaatteita

- Autonomian kunnioittaminen
- Haitan ja vahingon välttäminen
- Hyvän tekemisen periaate
- Oikeudenmukaisuuden periaate
- Uskollisuuden periaate

Näistä kaikista on löydettävissä yhteys arvioinnin erilaisiin arvoihin
Eettisesti kestävä arviointi lisää itseluottamusta eli voimaannuttaa oppivaa yksilöä

Mitä opettajan ja rehtorin tulee tietää arvioinnista?

- a) Kehittävän arvioinnin periaatteet
- b) Oppimis- ja ihmiskäsitys
- c) Arviointikulttuurin periaatteet
- d) Formatiivinen arviointi
- e) Summatiivinen arviointi
- f) Normit arviointia ohjaamassa

Opetuksessa ja kasvatuksessa tämä tarkoittaa

oppiaineeseen liittyvää sisältötietoa:

- tietoa opetuksen tavoitteista
- yleistä pedagogista tietoa, tietoa normeista
- pedagogista sisältötietoa
- opetussuunnitelmatietoa
- tietoa oppijoista
- tietoa kasvatuksen ja opetuksen kontekstista
- tietoa kasvatustavoitteista ja –arvoista

Kehittävän arvioinnin periaatteet

- Kehittävä arviointi on osallistavaa ja vuorovaikutteista. Se luo tilaisuuksia osallistua ja vaikuttaa arvioinnin suunnitteluun, arviointiedon tuottamiseen ja tulosten tulkintaan.
- Tärkeää on luoda yhteinen ymmärrys arvioitavasta asiasta ja toimintatavasta
- Kehittävä arviointi tuottaa palautetta, tietoa kehittämiskohteista, hyvistä käytänteistä sekä toimijoiden vahvuuksista. Kehittävä arviointi tukee järkevää muutosta.

Kehittävä arviointi vs. OPS arviointi

Päivi Atjosen mukaan kehittävän arvioinnin tunnuspiirteitä ovat myös seuraavat asiat, jotka on hyvin sovellettavissa OPS-arviointiin:

1. Tulevaisuustietous: nykytila, jatkuva kehittäminen, tulevaisuus
2. Osallistavuus ja vuorovaikutteisuus
3. Menetelmät tarkoituksenmukaisia, joustavia, monimetetelmäisyys
4. Muutoksen tukeminen: arviointi oppimisprosessina, vahvuudet, hyvät käytänteet, kehittämistyön ja muutoksen seuranta

Tarkastuslista

Ylin rivi: Sarake 2: Oppilas, Sarake 3: Opetuksen/koulutuksen
Huoltaja, Järjestäjä, Opiskelija, Sarake 4: Opettaja

Toinen rivi Sarake 1 (allekkain)

- Arviointiosaaminen
- Arviointikulttuuri
- Arvioinnin hyvät käytännöt
- Ymmärrys arviointikriteereistä
- Opetuksen ja arvioinnin kehittäminen

Yhteinen ymmärrys toimijoilla

Opettaja, oppilas, rehtori, huoltaja

- 1) Soveltaminen, Arviointikulttuuri, Vuorovaikutus, Johtaminen ja Arvot
- 2) Arviointiosaaminen, Hyvät käytänteet, Oppiaineiden erot, Vuosiluokkien erot
- 3) Asiakirjat, Normit, Asetukset ja lait, Paikalliset ohjeet

Mielenkiintoista luettavaa

Puustinen, M.2018. Aidosti akateeminen aineenopettajien koulutus? Ainedidaktiikka 2(2), 74-80.

Juvonen, S., Toom, A. 2021. Miten opettajankoulutus valmistaisi opiskelijoita parhaiten opettajan kasvatustehtävään. Kasvatus 4/2021, 450-454.

Kyttälä, M., Björn, P. 2023. Opettajaksi opiskelevien erilaisia käsityksiä arviointitavoista. Kasvatus 1/2023, 34 – 50

Miettinen, R.2019. 21. vuosisadan kompetenssit - OECD kasvatuksen kielen uudistajana. Kasvatus 3/2019, 203- 215.

Laine, M.2019. Koulu kulttuuri – identiteetin tukijana – opetussuunnitelman yleiset ja oppiainekohtaiset tavoitteet kulttuurisesti kestävästä kasvatuksesta näkökulmasta. Ainedidaktiikka 3 (1), 21-42.

Atjonen, P., Oinas, S., Ahtiainen, R. 2021. Palaute osana formatiivista arviointia. Kasvatus 1/2021, 37- 49.

Tulevaisuus 2023

- Opettajankoulutus ja tulevaisuuden osaaminen
- Hallitusohjelman linjaukset: oppimisen tuki, muutokset tuntijakoon
S2 ja maahanmuuttajataustaiset oppilaat
- PISA tulokset

Pedagogiikka, prosessi

- Pedagogiikka. Oppija keskiössä. Opettajuus 2020 – luvulla, muuttunut sitten 2010 luvun alkupuolen
- Laaja-alainen osaaminen: todentunut kunnolla vasta nyt, vrt LOPS2019
- Pedagoginen arviointiajattelu ja yhteistyö ja vuorovaikutustaidot ytimessä => rohkeus tehdä kriteerit jokaiselle tavoitteelle, asioille jotka ilmentävät opetuksen luonnetta
- Tavoitteiden merkitys korostuu => niihin tulee jokaisen opettajan palata säännöllisesti

Prosessi: opetukseen liittyvä tutkimustieto, koulun toimintakulttuuri, opettajankoulutus, arkinen koulunpito, opettajien välinen yhteistyö, paikallisuus, oppimisen ilo, yhteisöllisyys, normit ja lait.

Lähteitä 1

- Atjonen et al. 2019. ”Että tietää, missä on menossa” Oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2019:7. Tampere. PunaMusta.
- Atjonen, P. 2023. Formatiivinen arviointi perusopetuksessa. Itä – Suomen yliopisto.
- Atjonen, P. 2007. Hyvä, paha arviointi. Gummerus. Jyväskylä.
- Atjonen, P. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere; Juvenes Print.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus 2019:2a. Helsinki. PunaMusta.
- Hattie, J. & Timberley, H. 2007. The power of feedback. Review of Educational Research 77 (1), 81-112.
- Ouakrim- Soivio, N. 2016. Oppimisen ja osaamisen arviointi. Otava. Keuruu.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus 2014:96. Tampere.
- Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset. Opetushallitus 10.2.2020.
- Venäläinen & al. 2020. Näkymiä OPS- matkan varrelta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2020:5.
- Tuntijakoasetus 2012 <https://minedu.fi/documents/1410845/4123068/Perusopetuksen-tuntijako-Valtioneuvoston-asetus-28.6.2012.pdf/>

Lähteitä 2

- Tuntijakoasetus 2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180793>
- Myllykangas, M.3.3.2021.Luento, Opetushallitus.
- Myllykangas, M.31.3.2021.Luento, Opetushallitus.
- Myllykangas, M. 2002. Kohti pedagogista arviointiajattelua. Oppilasarviointiajattelun ja arviointikäytäntöjen kehittäminen kotitalousopetukseen. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos, julkaisuja 11.
- Perusopetuslaki 628/1998.
- Perusopetusasetus 852/1998.
- Sulonen, K.2004. Opetussuunnitelman uudistamistyö opettajan ammatillisen kasvun välineenä - kohteena peruskoulun kotitalouden opetus. Helsingin yliopisto. Kotitalous – ja käsityötieteiden laitos, julkaisuja 13.
- Patrikainen, R. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys luokanopettajan pedagogisessa ajattelussa. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja. N:o 36.
- Kansanen, P. Opettajan pedagoginen ajattelu ja sen opettaminen, Teoksessa Ojanen.
- S(toim.) Tutkiva opettaja. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen oppimateriaaleja 55, 45-50.